

Mötesbok: Kommunfullmäktige (2025-08-25)

Kommunfullmäktige

Datum: 2025-08-25

Plats: Fullmäktigesalen, Rådhusplanaden 6

Kommentar:

Dagordning

Interpellationer och frågor

133/25 Interpellation: Hur säkerställer Överförmyndarnämnden behovet av God man? Åsa Bäckström (V)	3
134/25 Interpellation: Vilken beredskap finns för skolövergång för elever med npf? Anders Norqvist (L)	9
135/25 Interpellation: Hur stärker vi Umeås attraktionskraft i konkurrensen om framtidens arbetskraft? Anders Sellström (KD)	14
136/25 Interpellation: Avgift på över tusen kronor för en enkel miljöfråga – rimligt? Fredrik Rönn (C)	19
137/25 Interpellation: Är Vakins avverkningar på Kullaheden förenligt med Umeå kommuns miljömål? Ellen Ström (V)	24
138/25 Interpellation: Omfattande viten mot Umeå Kommun för bristande verkställighet av beslut enligt LSS; Igor Hell (M) och Alireza Mosahafi (M)	29
139/25 Interpellation: Hur kan Umeå kommun stärka sitt arbete mot antisemitism? Veronica Kerr (KD)	35
140/25 Interpellation: Motverka antisemitismen i Umeå; Anders Ågren (M)	37
141/25 Interpellation: Hur ska kvalitetsundersköterskor förbättra äldreomsorgen i Umeå? Davis Kaza (AP) och Patrik Brännberg (AP)	39
142/25 Interpellation: Vilket stöd ger Umeå kommun till de som drabbas av Israels folkrättsbrott i Palestina? Bore Sköld (V)	41
143/25 Fråga: Ett förtydligande av kommunens flaggriktlinjer; Veronica Kerr (KD)	43

Ärenden

144/25 Motion 8/2024: Tecken- och skrivtolkning vid kommunfullmäktiges sammanträden	44
145/25 Motion 15/2024: Gör ett omtag i belysningsfrågan; Mattias Larsson (C)	66
146/25 Motion 16/2024: Starta ett kommunalt hem för vård eller boende (HVB); Gudrun Nordborg, Liv Zetterberg och Linda Lotare (V)	82
147/25 Motion 22/2024: Inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen; Davis Kaza (AP), Patrik Brännberg (AP), Marika Atlegrim (AP) och Katarina Norlund (AP)	92
148/25 Plan för digital omställning 2025-2028	102
149/25 Taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen	207
150/25 Revidering av riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare	222
151/25 Riktlinjer för Umeå kommuns kraftverksamhet	241

Tjänsteskrivelse

2025-05-20

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2024/00642

Motion 8/2024: Tecken- och skrivtolkning vid kommunfullmäktiges sammanträden; Maria Lindvall (-) (L)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar:

- att bifalla att införa regelbunden teckentolkning av dess månatliga sammanträden i enlighet med yttrandet
- att avslå att införa regelbunden skrivtolkning av dess månatliga sammanträden
- att bifalla andra att-satsen i enlighet med yttrandet

Ärendebeskrivning

Motionären yrkar

- att kommunfullmäktige beslutar att införa regelbunden tecken- samt skrivtolkning av dess månatliga sammanträden;
- att kommunfullmäktige överlåter till stadsledningsförvaltningen att omgående påbörja arbetet med en rutin för denna tillkommande arbetsuppgift för att senast under våren 2025 kunna genomföra beslutet i praktiken.

Yttrandet bygger på intervjuer internt och externt, lagar och konventioner, jämförelser med andra, beräkningar med mera. Det finns ingen tydlig reglering som gör att fullmäktigemöten måste tecken- eller skrivtolkas, men förvaltningen anser att det är en fråga om demokrati, icke-diskriminering, kommunikation och främjande av teckenspråk. Framför allt följande talar för att, efter samråd med berörda föreningar, med sikte på hösten 2025, införa en modell för regelbunden *teckentolkning*:

- Kommunfullmäktiges uppdrag
- Offentlighetsprincipen
- Funktionsrättskonventionen
- Diskrimineringslagen
- Språklagen
- Rimliga kostnader

Det finns olika sätt att lösa teckentolkningen på. Motionen och att-satserna öppnar för olika lösningar. Förvaltningen anser att det bör göras en

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2024/00642

prioritering där de viktigaste, alltså juni-, januari- och februarisammanträdena teckentolkas, då det trots allt är en liten del av befolkningen som följer sammanträdena. Av praktiska skäl och utifrån offentlighetsprincipen är det bättre att tolka hela sammanträden, än ett urval av ärenden. Efter samråd så kan förvaltningen avgöra om det ska tolkas simultant eller i efterhand.

Teckentolkning tillför sannolikt en hel del utöver den transkribering av som finns idag. Personer skulle då på sitt förstaspråk teckenspråk kunna ta del av mötena där de viktigaste besluten fattas, vilket är positivt utifrån språklagen och funktionsrättskonventionen. Fler väljare och invånare skulle få insyn, ökat deltagande i det politiska livet och tillgång till viktig samhällsinformation. Det vore positivt utifrån offentlighetsprincipen, diskrimineringslagen och funktionsrättskonventionen. Utifrån språklagen är det positivt att teckenspråks synliggörs i fullmäktigesalen, webbsändningar och i annonseringen om dem. Den vardagstolkning som privatpersoner har rätt till framstår inte som en fullgod lösning, eftersom det behövs lång framförhållning med beställningar av vardagstolkning. Det skulle kosta cirka 55 000 kronor per år för teckentolkning enligt den här modellen. Teckentolkningen skulle utgöra cirka 5 procent av fullmäktiges årliga kostnader för teknik, lokaler, fika med mera, och 6 promille när man räknar in fullmäktiges årliga kostnader för arvoden/personal. Därutöver en sällan-kostnad för extra kamera på 30-40 000 kronor.

Förvaltningen anser att det inte bör införas regelbunden *skrivtolkning* av kommunfullmäktiges sammanträden. Den teknik som redan används för transkribering bedöms vara av tillräckligt hög kvalitet för att med kunskaper i skriftliga svenska kunna följa sammanträdena via. Kvaliteten på transkriberingen ökar efter hand, systemet är självlärande. Transkriberingen blir synlig inom några timmar, men besluten som fattas i kommunfullmäktige är långsiktiga. Så det bedöms inte tillföra tillräckligt mycket att ersätta transkriberingen med skrivtolkning.

Beslutsunderlag

Motion 8/2024

Beredningsansvariga

Bianca Byring, Strategisk utveckling

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2024/00642

Beslutet ska skickas till

Motionären

Stadsledningskontoret

Förnamn, Efternamn

Befattning

Bianca Byring

Utvecklingsstrateg

Underlag till yttrande motion 8/2024 KS-2024/00642

Förutsättningar för tecken- och skrivtolkning Umeå kommunfullmäktige

I PM:et används ordet teckentolkning, som motionären använder. Det är synonymt med teckenspråkstolkning.

Transkriberingen av webbsändningar idag

Antalet personer som tittar samtidigt på livesändningen från kommunfullmäktige brukar vara mellan 20 och 40. Antalet visningar i efterhand brukar normalt vara mellan 50 och 100. För personer som har svårt att höra/följa debatterna och beslutsfattandet vid Umeå kommunfullmäktiges sammanträden, erbjuds idag att sändningen textas i efterhand av ett transkriberingsverktyg. Undertexten för förmiddagsdelen av sammanträdet blir tillgänglig under eftermiddagen och undertexten för eftermiddagsdelen blir tillgänglig dagen efter. Systemet är självlärande. En person rättar grova fel innan textningen publiceras. Personen som jobbar med rättningen upplever att kvaliteten blir allt bättre an efter systemet lär sig.

Skyldigheter och styrning

Det har gjorts en genomgång av konventioner som kommunen är bunden till och av svenska lagar och lokala styrdokument. Fördjupning finns under rubrik längre ned.

Sammanfattningsvis bedöms de här vara de viktigaste, som pekar mot att införa regelbunden teckentolkning av fullmäktigemöten.

- Internationellt: Funktionsrättskonventionen, framför allt artikel 3, 4, 29, 9 och 21. Av betydelse är också vad som står i den rådgivande Allmän kommentar om vad som är skäliga och ändamålsenliga åtgärder, och vad som är oproportionerliga eller orimliga åtgärder.
- Nationellt: Diskrimineringslagen tillsammans med ordningslagens definition av offentlig tillställning
- Nationellt: Språklagen

Tekniska förutsättningar i fullmäktigesal och webbsändning

Den teknik som Umeå kommun använder för webbsändningarna idag är till stor del automatiserad. Om kommunen skulle använda samma tekniska modell för att webbsända teckentolkningen som Skellefteå kommun använder, så skulle Umeå kommun anpassa den befintliga tekniken med en extra kamera för webbsändningarna, och skapa plats för tolken i fullmäktigesalen. Kameran beräknas kosta 30–40 000 kronor, installerad och klar med alla tillbehör och programmering av systemen. Den kameran skulle inte gå att använda i andra sammanhang, den behöver vara fast installerad och integrerad med resten av tekniken i fullmäktigesalen.

Om kommunen skulle använda Örebros tekniska modell så skulle det behövas en studio med kamera och separat sändningsteknik. Den kostnaden vore högre än med Skellefteås modell.

Kommunfullmäktiges roll och offentlighetsprincip

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ, representerar folket i kommunen och fattar beslut i kommunens viktigaste frågor. Offentlighetsprincipen är en grundläggande princip för Sveriges statsskick. Den innebär bland annat att regeringens och andra statliga och kommunala myndigheters verksamheter så långt som möjligt bedrivs i öppna former under insyn av allmänhet och massmedia. I kommunerna är kommunfullmäktige det politiska organet vars sammanträden i regel är offentliga.

Tolkcentralen vid Region Västerbotten

På Tolkcentralen arbetar bland annat skriv- teckenspråkstolkar. För Umeå kommun skulle timpriset i nuläget vara 1100 kr i timmen per tolk, samma pris för teckenspråks- och skrivtolkar. Det behövs två tolkar för ett fullmäktigesammanträde och per tolkmetod. Lunchrasten faktureras inte, men en timmes förberedelseid per tolk faktureras. För skrivtolkning tillkommer en så kallad uppkopplingstid.

Enligt tolkcentralen så finns inga bolag som erbjuder motsvarande tolkningstjänster i Västerbotten. Skulle ett bolag upphandlas, så skulle det troligen vara från andra regioner och då troligen ske på distans. Under intervju med Skellefteå kommun framkom att de endast använder Tolkcentralen.

För tolkcentralen är de prioriterade uppdragen hälso- och sjukvårds- samt arbetsplatstolkningar. Därför går det inte att garantera att det finns en tolk tillgänglig vid kommunfullmäktige. Tolkcentralen kommer dock alltid att försöka lösa det. Ett bolag skulle enligt Tolkcentralen kunna garantera tolkningen på ett annat sätt, men sådana finns idag inte lokalt i Umeå eller Västerbotten. Under intervjun med Skellefteå kommun framkom att

det knappast har hänt att Tolkcentralens tolkar ställer in. Den/de få gånger det skett, så har orsaken varit sjukdom snarare än andra mer prioriterade tolkningsuppdrag.

Privatpersoner har rätt till vardagstolkning avgiftsfritt från Tolkcentralen. De har också rätt till vardagstolkning vid exempel deltagande som åhörare vid kommunfullmäktigemöten. Det finns ingen gräns för hur lång tid som tolkningen kan pågå. Däremot så finns det en prioriteringsordning och vad gäller vardagstolkning så är det bra att beställa cirka två veckor innan.

Urval och kostnader för regelbunden teckentolkning

Som motionen är formulerad så finns en öppning för att tolka ett urval av mötena eller ärendena, med regelbundenhet. Det kan prioriteras på olika grunder vilka sammanträden, eller vilka delar av sammanträdena som teckentolkas. Här beskrivs olika modeller.

Förvaltningen föreslår att göra en prioritering där de viktigaste sammanträdena i januari, februari och juni teckentolkas, i sin helhet. Kommunfullmäktiges beslutande av planeringsdirektiv och budget samt plan på längre sikt i junisammanträdet, har stor betydelse för verksamhetens omfattning och inriktning. På januarimötet ger nämnderna information till kommunfullmäktige om verksamheternas och nämndernas möjligheter och utmaningar. Under februarimötena presenterar bolagen på samma sätt. Under 2024 var de här mötena 6 timmar i januari, 7 timmar 28 minuter i februari och 8 timmar 20 minuter i juni. Med den modellen, baserat på arvode för 7 timmar, 8 timmar och 30 minuter och 9 timmar 20 minuter, skulle det kosta cirka 55 000 kronor per år för teckentolkning i kommunfullmäktige.

Förvaltningen anser att det är bättre att sammanträdena i januari, februari och juni teckentolkas i sin helhet enligt ovan, än att:

- Att som i Örebro kommun, teckentolka alla 11 fullmäktigemöten. Det är trots allt är en liten andel av befolkningen som följer sammanträdena live eller i efterhand. Det här alternativet har kostnaderna räknats för. Med Tolkcentralen vid Region Västerbotten så skulle det innebära två tolkar för teckenspråk, som arbetar under de 11 ordinarie fullmäktigemötena. Utifrån inspelningsmaterial så var genomsnittlig längd på sammanträdena under senaste kalenderåret 6 timmar 21 minuter. Antaget att arbetstiden per tolk blir 7 timmar 20 min per sammanträde inklusive förberedelsetid, och att det är två tolkar som byter av varandra, så skulle teckentolkningen kosta cirka 170 000 kronor per år, för teckentolkning vid 11 möten.
- Att någon gör ett urval av ärenden som teckentolkas vid varje möte, som i Skellefteå kommun. Av praktiska skäl och utifrån offentlighetsprincipen är det inte att föredra. Här

är det svårt att uppskatta vad den årliga kostnaden skulle bli, möjligen något lägre än alternativet där endast tre sammanträden tolkas.

- Att det i efterhand spelas in sammanfattningar av alla mötena, på svenskt teckenspråk. Det finns ett värde i att som väljare eller invånare eller i en professionell roll, kunna ta del av ett sammanträde från början till slut, snarare än att ta del av ärenden som valts ut av och sammanfattats av någon. Det här alternativet har inte räknats på.
- Att prioritera de ärenden som listas i kommunallagens 5 kap 1 §. Det har inte räknats på.

Det skulle alltså kosta cirka 55 000 kronor per år för teckentolkning vid januari-, februari- och junimötena, vilket förvaltningen anser är en väl avvägd lösning. Därutöver en sällan-kostnad för extra kamera på 30-40 000 kronor. Det kan jämföras med de årliga kostnaderna för kommunfullmäktiges verksamhet som exempelvis för 2023, exklusive personalkostnader, uppgick till 932 000 kronor (innehåller bland annat konferenser, kurser, fika, lokaler, personalrepresentation, resor och IT). Om det skulle tillkomma en kostnad för teckentolkning i januari, februari och juni så skulle den då utgöra cirka 5 procent av kostnaderna för fullmäktigemötes verksamhet exklusive arvodes/personalkostnader. Inklusive arvodes/personalkostnader uppgick kostnaderna år 2023 till cirka 8,5 miljoner kronor och teckentolkning vid juni-, februari- och junimötena skulle utgöra cirka 6 promille av den summan.

Exempel på tecken- och skrivtolkning i beslutande församlingar

Skellefteå kommun har intervjuats för det här yttrandet. Där är det ordförande som gör ett urval av vilka ärenden som ska teckentolkas. Ordförande baserar sin bedömning på politisk dignitet och allmänintresse, exempelvis om en fråga fått uppmärksamhet medialt, det kan också vara motioner och interpellationer. Ordförande kan rådfråga andra och använder sin fingertoppskänsla. De ärendena brukar då tidsättas till efter lunchuppehållet så att de bokade tiderna för tolkarna ska hålla. Skellefteå kommun använder Tolkcentralen, ser det som en kvalitetsstämpel och att där finns kunskap om fackuttryck i politiska sammanhang. Två teckenspråkstolkar byter av varandra under fullmäktigemötena. De får handlingarna på förhand. Det framgår i kungörelsen på webben och i tidningar, vilka ärenden som ska teckentolkas och ungefär vilket klockslag det ärendet är. Det finns inga planer att ändra på upplägget i Skellefteå. Tolken befinner sig framtill i lokalen och filmas med en separat kamera. I sändningen är det delad skärm under de ärenden som teckentolkas.

I webbsändningen i Skellefteå, som man kan se i efterhand så finns två val för textning, Svenska och Svenska (automatgenererad). De ger olika utfall och den automatgenererade framstår som mer korrekt. Det talade språket skrivs ut som det är, och ord fångas ibland upp

felaktigt. Den som följer textningen får ibland ta hjälp av sammanhanget för att förstå vad menas. Det framstår som att Umeå kommuns transkribering är mer korrekt än Skellefteå kommuns.

I Örebro kommun teckentolkas alla fullmäktigesammanträden från början till slut, i en separat sändning från en studio. Huvudfokus i bilden är på teckentolkaren, och den ordinarie sändningen infälld i ett hörn. Örebro verkar använda minst tre tolkar under sina sammanträden. Örebro kommun har en avsiktsförklaring som innebär att Örebro tillsammans med Region Örebro, Örebro län, Örebro universitet, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Länsstyrelsen i Örebro län ska vara Europas teckenspråkhuvudstad. Som en del i detta har kommunen sedan december 2013 teckentolkat sina kommunfullmäktigesammanträden. Det är ingen transkribering av mötena i Örebro.

En kontaktperson vid Riksdagen har intervjuats för yttrandet. Sammanträdena transkriberas och protokollförs, så förutom att titta på en debatt kan man efterhand läsa protokollet samtidigt som debatten rullar vidare. Hela protokollet, där allt från debatten finns nedskrivet, hittar man på debattens webb-tv-sida under videospelaren. Det tar från några timmar till ett dygn innan protokollet kan ses. Det gäller för alla debatter och sammanträden i kammaren. En del tolkas till teckenspråk. Det är exempelvis partiledardebatter och den utrikespolitiska debatten, riksdagens öppnande och vissa beslut. Det läggs en planering för tolkning inför varje höst och varje vår. Information om vilka debatter som tolkas till teckenspråk finns i kalendern 1–2 veckor före sammanträdet, när det finns en bekräftelse om bokad tolk. Tolkningen går att se både direkt och i efterhand i Riksdagens webb-tv. Det går att söka på ”teckenspråkstolkat” i webb-tv:n för att hitta vilka som är teckentolkade.

Om hörselnedsättning, dövhet och teckenspråk

Svenskt teckenspråk är dövas gemensamma språk i Sverige.

Det finns ingen självklar gräns mellan att vara hörselskadad och att vara döv. Döva i Sverige lär sig att läsa och skriva svenska. Det blir för döva ett inlärt främmande språk, precis som hörande som lär sig ett främmande språk. Döva behärskar sitt andra språk, svenskan, på olika nivåer.

Även en liten hörselnedsättning gör det svårt att höra i miljöer med störande ljud. Personer med hörapparater/hörselimplantat har också specifika utmaningar. Teckenspråk fungerar oberoende av ljudmiljö, men förutsätter tillgång till tolk eller att också omgivningen kan teckenspråk. Genom att kommunicera med hörapparater, hörselimplantat, teckenspråk, tecken som stöd, tolk med mera – var för sig och i kombination – ökar möjligheterna att

kunna vara delaktig. Men det handlar också om att kunna välja hjälpmedel, språk och kommunikationsstrategier utifrån vad som fungerar just där och då.

0,1% (1 promille) av den svenska befolkningen är döva sedan födseln eller tidig barndom, vilket innebär omkring 10 000 människor i Sverige. Den statistiken utgår från det medicinska begreppet dövhet. Det ska inte förväxlas med ordet döv, som beskriver en identitet.

Det finns över 1,5 miljoner hörselskadade och döva i Sverige. Gruppen har olika grader av hörselnedsättning, allt från att "höra lite dåligt" till att inte höra alls.

Enligt SCB:s undersökning om levnadsförhållanden har cirka 1,1 % av befolkningen i Sverige stora svårigheter att höra.

För att få en grov bild av antalet som skulle ha nytta av teckentolkning i Umeå har de här uppgifterna inhämtats:

- Teckenspråk som modersmål i grundskola och anpassad grundskola: 4 elever
- Teckenspråk som modersmål i gymnasium och anpassat gymnasium: 2 elever
- Teckenspråk som nybörjarspråk i grundskolan: 31 elever
- Teckenspråksstöd i förskolan: 8 barn
- Antal barn på avdelningen Snäckan: I dagsläget 11 inskrivna barn, där barnen har antingen en egen måttlig eller grav hörselnedsättning, har syskon med måttlig eller grav hörselnedsättning eller är CODA (children of deaf adult).

Det har efterfrågats statistik från Region Västerbotten, som skulle ge en grov bild av antalet umebor som kan förmodas använda sig av svenskt teckenspråk för egen del. Det har inte levererats någon sådan statistik.

Teckentolkning

Teckentolkning innebär tolkning mellan, i det här fallet, talad svenska och svenskt teckenspråk. Teckentolkning kan precis som textning eller skrivtolkning göras simultant eller i efterhand. Kan ske på plats eller på distans.

Skrivtolkning

Skrivtolkning är tolkning från tal till skriven text. Under skrivtolkningen skriver tolken ner allt som hörs i tolkningssituationen så att kunden/deltagarna kan läsa det som text.

Målet är att förmedla det muntliga budskapet så fullständigt som möjligt, men vid behov kan tolken omforma eller förkorta budskapet till en mera läsbar form. Tolken beskriver också väsentliga ljud i omgivningen, som till exempel en stark smäll. Innehållet och tonen i budskapet ändras aldrig.

Oftast använder skrivtolken en dator eller en tablett, som några kunder kan läsa från. Om flera personer ska använda sig av skrivtolkningen under ett möte, så kan tolkens dator kopplas till en tv-skärm eller en stor duk. Ibland kan också tolkningen ske på distans.

Skrivtolkning används oftast av personer som fått sin hörselskada i vuxen ålder, men också av barndomsdöva som annars ofta nyttjar teckentolkning.

En skillnad mot transkribering som används vid kommunfullmäktige i Umeå idag, är alltså att

- Att kvaliteten är bättre och tolken vid behov kan omforma eller förkorta budskapet.
- Att skrivtolkningen sannolikt skulle ske live. Också transkribering skulle kunna ske live, men då med en annan teknik än den som är används idag i Umeå.
- Allt som hörs i tolkningssituationen som är relevant, tas med i skrivtolkningen.

Fördjupning i skyldigheter och styrning

- Nationellt

Enligt kommunallagen är fullmäktiges sammanträden offentliga. Det finns inte närmare definierat vad som krävs för att mötet i praktiken ska vara offentligt i den bemärkelsen att medborgarna kan följa dem. Om syftet är offentlighet så torde det vara en fördel att medborgare i praktiken kan ta del av det som sägs vid mötena.

Språklagen säger att språket i domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet är svenska. Om teckenspråk står att det i språklagen att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket samt att den som är döv eller hörselskadad och den som av andra skäl har behov av teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket.

I diskrimineringslagen står att bristande tillgänglighet är en av sex former av diskriminering: att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning som är skäligen utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning, och med hänsyn till:

- de ekonomiska och praktiska förutsättningarna.

- varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde.
- andra omständigheter av betydelse.

En kommentar är att kommunfullmäktiges viktiga roll i den representativa demokratin skulle kunna anses vara en "omständighet av betydelse".

Det handlar först och främst om att man ska kunna få del av den aktuella verksamheten. Det behöver inte alltid ske på exakt samma sätt som är möjligt för personer utan funktionsnedsättning, men skillnaderna får inte vara större än vad som är sakligt påkallat.

Diskriminering (i bland annat formen bristande tillgänglighet) är förbjuden för den som anordnar en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning.

Det finns en definition av en offentlig tillställning i ordningslagen, där det står att *En tillställning är offentlig då den är öppen för vem som helst, med eller utan inträdesavgift.*

Enligt Regeringsformen, som är en av Sveriges fyra grundlagar, står det att det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

- Lokala styrdokument

I arbetsordningen för kommunfullmäktige står inget om tolkning av sammanträden eller om webbsändningar. I kommunallagens krav på arbetsordningen eller i SKR:s förslag till arbetsordning för fullmäktige finns inte heller innehåll som skulle reglera eller rekommendera tolkning eller annan tillgänglighet vid mötena. Detsamma gäller kunskapsmyndigheten Myndigheten för delaktighet har inte heller rekommendationer för det publicerade.

I Umeå kommuns värdegrund MÖTS finns Öppenhet: Umeå kommun är tillgänglig, tydliga och lyssnar med omtanke.

Inriktningsmål Mål 1: Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.

Strategisk plan, strategiska områden:

Goda livsvillkor. Umeå ska vara en inkluderande kommun och växa med social hållbarhet.

I Program för tillgänglighet finns inga mål för de demokratiska processerna, fullmäktigesammanträden, tolkning eller teckenspråk.

I planeringsdirektiven för 2025 finns inte tilläggsuppdrag till kommunstyrelsen som skulle aktualisera frågan om ökad tillgänglighet till kommunfullmäktiges sammanträden.

- Internationellt

Kommunerna är folkrättsligt bundna till Funktionsrättskonventionen. Kommunerna ska tolka svensk lag i enlighet med så kallad fördragskonform tolkning, men funktionsrättskonventionen är inte inkorporerad i svensk lag på samma sätt som till exempel Barnkonventionen. Själva konventionen är bindande för kommunen, medan de så kallade allmänna kommentarerna är till för att hjälpa tolka konventionen.

De allmänna principerna i Artikel 3 genomsyrar hela konventionen. Man bör läsa principerna tillsammans med de olika rättighetsartiklarna. Allmänna principer är bland annat b) icke-diskriminering, c) fullständigt och faktiskt deltagande och inkludering i samhället, f) tillgänglighet.

Konventionsstaterna (och därigenom alltså även kommunerna) åtar sig enligt allmänna åtaganden i Artikel 4 bland annat till:

a) att vidta alla ändamålsenliga lagstiftningsåtgärder, administrativa och andra åtgärder för att uppfylla de rättigheter som erkänns i denna konvention.

e) att vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att avskaffa diskriminering på grund av funktionsnedsättning från alla personers, organisationers och från enskilda företags sida.

I de senare artiklarna lyfts döva och rätten till teckenspråk i flera artiklar, men framför allt i artikel 21 om yttrandefrihet och åsiktsfrihet samt tillgång till information. Artikel 29 handlar om deltagande i det politiska och offentliga livet och är därför relevant utifrån den här motionen.

Med andra ord har kommunerna åtagandet att göra åtgärder för att uppfylla rättighetsartiklarna och avskaffa diskriminering, och relevanta artiklar är framför allt 21 och 29, men en fråga är om det är skäligt och ändamålsenligt med teckentolkning av fullmäktigemötena, utifrån funktionsrättskonventionen.

Som stöd för att tolka begreppen skälig och ändamålsenlig kan man läsa Allmän kommentar 6. Skyldigheten att tillhandahålla skäliga åtgärder kan delas upp i två delar – å ena sidan en rättslig skyldighet att tillhandahålla en ändring eller justering som är nödvändig och ändamålsenlig när det behövs i ett visst fall för att säkerställa att en person med funktionsnedsättning ska kunna åtnjuta eller utöva sina rättigheter – å andra sidan att säkerställa att sådana skäliga åtgärder inte innebär en oproportionerlig eller orimlig börda för skyldighetsbäraren. En åtgärd är skälig om den fyller sitt syfte (eller sina syften) och är

skräddarsydd för att tillgodose behoven hos personen med funktionsnedsättning. Sedan görs bedömningen om det är fråga om en oproportionerlig eller orimlig börda. För att fastställa om en skälig åtgärd innebär en oproportionerlig eller orimlig börda krävs en bedömning av proportionerna mellan de metoder som används och syftet med dem, det vill säga åtnjutandet av den berörda rättigheten. Bland de potentiella faktorer som behöver övervägas återfinns finansiella kostnader, tillgängliga resurser (inbegripet offentliga subventioner), storleken på den part (i sin helhet) som ska genomföra åtgärden, ändringens effekt på institutionen eller företaget, fördelar för tredje part, negativa effekter för andra personer och skäliga hälso- och säkerhetskrav. De sammanlagda tillgångarna ska beaktas, inte enbart resurserna hos en enhet eller avdelning inom en organisatorisk struktur.

Artikel 29 om Deltagande i det politiska och offentliga livet säger att konventionsstaterna ska garantera personer med funktionsnedsättning politiska rättigheter och möjlighet att åtnjuta dem på lika villkor som andra och förpliktigar sig att

- a) säkerställa att personer med funktionsnedsättning effektivt och fullständigt kan delta i det politiska och offentliga livet på lika villkor som andra, direkt eller genom fritt valda ombud
- b) aktivt främja en miljö där personer med funktionsnedsättning effektivt och fullständigt kan delta i skötseln av offentliga angelägenheter, utan diskriminering och på lika villkor som andra, samt uppmuntra deras deltagande i offentliga angelägenheter.

I allmän kommentar nr 2 skrivs om Artikel 29 att det är viktigt att tillgängliggöra politiska möten och material som används och tas fram av politiska partier eller individuella kandidater som deltar i allmänna val. Annars berövas personer med funktionsnedsättning sin rätt att delta i den politiska processen på ett jämlikt sätt.

Artikel 21 om Yttrandefrihet och åsiktsfrihet samt tillgång till information säger att konventionsstaterna ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan utöva yttrandefriheten och åsiktsfriheten, inklusive friheten att söka, ta emot och sprida uppgifter och idéer på lika villkor som andra och genom alla former av kommunikation som de själva väljer enligt definitionen i artikel 2, däribland genom att

- a) utan dröjsmål och extra kostnader förse personer med funktionsnedsättning med information som är avsedd för allmänheten i tillgängligt format och teknologi anpassad för olika funktionsnedsättningar
- b) godta och underlätta användning i offentliga sammanhang av teckenspråk, punktskrift, förstorande och alternativ kommunikation och alla andra tillgängliga medel, former och format för kommunikation som personer med funktionsnedsättning själva valt,
- c) erkänna och främja användning av teckenspråk.

Artikel 9 om Tillgänglighet säger att för att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att leva oberoende och att fullt ut delta på alla livets områden, ska konventionsstaterna vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång på lika villkor som andra till den fysiska miljön, till transporter, till information och kommunikation, innefattande informations- och kommunikationsteknik (IT) och -system samt till andra anläggningar och tjänster som är tillgängliga för eller erbjuds allmänheten både i städerna och på landsbygden. Dessa åtgärder, som ska innefatta identifiering och undanröjande av hinder och barriärer mot tillgänglighet, ska bland annat gälla:

b) information, kommunikation och annan service, däribland elektronisk service och service i nödsituationer.

Konventionsstaterna ska även vidta ändamålsenliga åtgärder för att

e) erbjuda former av assistans och annan personlig service, däribland ledsagare, lektörer och yrkesverksamma teckentolkar, för att underlätta tillgänglighet till byggnader och andra anläggningar som är öppna för allmänheten.

f) främja andra ändamålsenliga former av hjälp och stöd till personer med funktionsnedsättning för att säkerställa deras tillgång till information.

Artikel 5 om Jämlikhet och icke-diskriminering säger att för att främja jämlikhet och avskaffa diskriminering ska konventionsstaterna vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att skälig anpassning tillhandahålls.

Europakonventionens ställning är överordnad svensk lag. Den ingår i grundlagarna sedan konventionen inkorporerades i EU:s grundläggande rättigheter och därigenom blev överordnad författning enligt RF 11:14 och RF 12:10. Där står parterna (i konventionen) skall garantera var och en, som befinner sig under deras jurisdiktion, de fri- och rättigheter som anges i avdelning I av denna konvention. Där finns bland annat Förbud mot diskriminering. Där står att Åtnjutandet av de fri- och rättigheter som anges i denna konvention skall säkerställas utan diskriminering på någon grund såsom kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åsikt, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt. I Europakonventionen finns dock inga rättigheter listade kring inkludering eller tillgänglighet i de demokratiska processerna eller tillgång till information. Men det står att ingenting i konventionen får tolkas som en begränsning av någon av de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som kan vara skyddade i de fördragsslutande parternas lagar eller i någon annan konvention till vilken de är parter.

Bianca Byring, Strategisk utveckling

Tecken- och skrivtolkning vid kommunfullmäktiges sammanträden

En del av kommunernas arbete består i att främja jämlikhet och inkludering samt att säkerställa att alla invånare kan utöva sina demokratiska rättigheter.

Idag har personer med hörsel- eller synnedsättning små eller inga möjligheter att följa med live eller i efterhand vid Umeå kommunfullmäktiges sammanträden. Sammanträdena filmas och läggs visserligen upp på kommunens hemsida för att kunna ses i efterhand men för att de ska kunna ses i efterhand av såväl unga som äldre kommunmedborgare med grav hörsel- eller synnedsättning så krävs det att sammanträdena även tolkas.

Skriv- och teckenspråkstolkning vid kommunfullmäktigemöten en viktig åtgärd för att främja tillgänglighet och inkludering. Att tillhandahålla skriv- och teckenspråkstolkning kan vara resurskrävande och kräver naturligtvis samråd med berörda funktionsrättsföreningar i Umeå, god planering och framförhållning samt avsatta resurser för detta.

Det finns flera kommuner i Sverige, även i Västerbotten, som kontinuerligt erbjuder teckenspråkstolkning vid kommunfullmäktigemöten i hela eller de delar av respektive sammanträde. Även Umeå kommun borde säkerställa att även döva, blinda samt personer med hörselnedsättning kan följa, delta och bidra i de politiska diskussionerna och det demokratiska livet överlag.

Med anledning av ovanstående yrkar jag:

- att kommunfullmäktige beslutar att införa regelbunden tecken- samt skrivtolkning av dess månatliga sammanträden;
- att kommunfullmäktige överlåter till stadsledningsförvaltningen att omgående påbörja arbetet med en rutin för denna tillkommande arbetsuppgift för att senast under våren 2025 kunna genomföra beslutet i praktiken.

Maria Lindvall (-)(L)

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

§ 142

Diariennr: KS-2024/00642

Motion 8/2024: Tecken- och skrivtolkning vid kommunfullmäktiges sammanträden; Maria Lindvall (-)(L)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

- att bifalla att införa regelbunden teckentolkning av dess månatliga sammanträden i enlighet med yttrandet
- att avslå att införa regelbunden skrivtolkning av dess månatliga sammanträden
- att bifalla andra att-satsen i enlighet med yttrandet.

Ärendebeskrivning

Motionären yrkar

- att kommunfullmäktige beslutar att införa regelbunden tecken- samt skrivtolkning av dess månatliga sammanträden;
- att kommunfullmäktige överlåter till stadsledningsförvaltningen att omgående påbörja arbetet med en rutin för denna tillkommande arbetsuppgift för att ~~senast under våren 2025~~ *så snart som möjligt* kunna genomföra beslutet i praktiken.

Yttrandet bygger på intervjuer internt och externt, lagar och konventioner, jämförelser med andra, beräkningar med mera. Det finns ingen tydlig reglering som gör att fullmäktigemöten måste tecken- eller skrivtolkas, men förvaltningen anser att det är en fråga om demokrati, icke-diskriminering, kommunikation och främjande av teckenspråk. Framför allt följande talar för att, efter samråd med berörda föreningar, med sikte på hösten 2025, införa en modell för regelbunden *teckentolkning*:

- Kommunfullmäktiges uppdrag
- Offentlighetsprincipen

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

- Funktionsrättskonventionen
- Diskrimineringslagen
- Språklagen
- Rimliga kostnader

Det finns olika sätt att lösa teckentolkningen på. Motionen och attsatserna öppnar för olika lösningar. Förvaltningen anser att det bör göras en prioritering där de viktigaste, alltså juni-, januari- och februarisammanträdena teckentolkas, då det trots allt är en liten del av befolkningen som följer sammanträdena. Av praktiska skäl och utifrån offentlighetsprincipen är det bättre att tolka hela sammanträden, än ett urval av ärenden. Efter samråd så kan förvaltningen avgöra om det ska tolkas simultant eller i efterhand.

Teckentolkning tillför sannolikt en hel del utöver den transkribering av som finns idag. Personer skulle då på sitt förstaspråk teckenspråk kunna ta del av mötena där de viktigaste besluten fattas, vilket är positivt utifrån språklagen och funktionsrättskonventionen. Fler väljare och invånare skulle få insyn, ökat deltagande i det politiska livet och tillgång till viktig samhällsinformation. Det vore positivt utifrån offentlighetsprincipen, diskrimineringslagen och funktionsrättskonventionen. Utifrån språklagen är det positivt att teckenspråks synliggörs i fullmäktigesalen, webbsändningar och i annonseringen om dem. Den vardagstolkning som privatpersoner har rätt till framstår inte som en fullgod lösning, eftersom det behövs lång framförhållning med beställningar av vardagstolkning. Det skulle kosta cirka 55 000 kronor per år för teckentolkning enligt den här modellen. Teckentolkningen skulle utgöra cirka 5 procent av fullmäktiges årliga kostnader för teknik, lokaler, fika med mera, och 6 promille när man räknar in fullmäktiges årliga kostnader för arvoden/personal. Därutöver en sällan-kostnad för extra kamera på 30-40 000 kronor.

Förvaltningen anser att det inte bör införas regelbunden *skrivtolkning* av kommunfullmäktiges sammanträden. Den teknik som redan används för transkribering bedöms vara av tillräckligt hög kvalitet för att med kunskaper i skriftligt svenska kunna följa sammanträdena via. Kvaliteten på transkriberingen ökar efter hand, systemet är självlärande.

Transkriberingen blir synlig inom några timmar, men besluten som fattas i

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

kommunfullmäktige är långsiktiga. Så det bedöms inte tillföra tillräckligt mycket att ersätta transkriberingen med skrivtolkning.

Beslutsunderlag

Motion 8/2024

Beredningsansvariga

Bianca Byring, Strategisk utveckling

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag (att bifalla att införa regelbunden teckentolkning av dess månatliga sammanträden i enlighet med yttrandet, att avslå att införa regelbunden skrivtolkning av dess månatliga sammanträden samt att bifalla andra att-satsen i enlighet med yttrandet).

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Maria Lindvall (-) (L) – Bifall till motionen.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag (att bifalla att införa regelbunden teckentolkning av dess månatliga sammanträden i enlighet med yttrandet, att avslå att införa regelbunden skrivtolkning av dess månatliga sammanträden samt att bifalla andra att-satsen i enlighet med yttrandet) *mot* bifall till motionen. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Kommunstyrelsen beslutar därefter om redaktionell ändring av motionärens andra att-sats: att kommunfullmäktige överlåter till stadsledningsförvaltningen att omgående påbörja arbetet med en rutin för denna tillkommande arbetsuppgift för att ~~senast under våren 2025~~ *snart som möjligt* kunna genomföra beslutet i praktiken.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

Beslutet ska skickas till
Motionären
Stadsledningskontoret

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

§ 217

Diariennr: KS-2024/00642

Motion 8/2024: Tecken- och skrivtolkning vid kommunfullmäktiges sammanträden; Maria Lindvall (-) (L)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

- att bifalla att införa regelbunden teckentolkning av dess månatliga sammanträden i enlighet med yttrandet
- att avslå att införa regelbunden skrivtolkning av dess månatliga sammanträden
- att bifalla andra att-satsen i enlighet med yttrandet.

Ärendebeskrivning

Motionären yrkar

- att kommunfullmäktige beslutar att införa regelbunden tecken- samt skrivtolkning av dess månatliga sammanträden;
- att kommunfullmäktige överlåter till stadsledningsförvaltningen att omgående påbörja arbetet med en rutin för denna tillkommande arbetsuppgift för att senast under våren 2025 kunna genomföra beslutet i praktiken.

Yttrandet bygger på intervjuer internt och externt, lagar och konventioner, jämförelser med andra, beräkningar med mera. Det finns ingen tydlig reglering som gör att fullmäktigemöten måste tecken- eller skrivtolkas, men förvaltningen anser att det är en fråga om demokrati, icke-diskriminering, kommunikation och främjande av teckenspråk. Framför allt följande talar för att, efter samråd med berörda föreningar, med sikte på hösten 2025, införa en modell för regelbunden *teckentolkning*:

- Kommunfullmäktiges uppdrag
- Offentlighetsprincipen

Umeå kommun**Protokollsutdrag**Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

- Funktionsrättskonventionen
- Diskrimineringslagen
- Språklagen
- Rimliga kostnader

Det finns olika sätt att lösa teckentolkningen på. Motionen och attsatserna öppnar för olika lösningar. Förvaltningen anser att det bör göras en prioritering där de viktigaste, alltså juni-, januari- och februarisammanträdena teckentolkas, då det trots allt är en liten del av befolkningen som följer sammanträdena. Av praktiska skäl och utifrån offentlighetsprincipen är det bättre att tolka hela sammanträden, än ett urval av ärenden. Efter samråd så kan förvaltningen avgöra om det ska tolkas simultant eller i efterhand.

Teckentolkning tillför sannolikt en hel del utöver den transkribering av som finns idag. Personer skulle då på sitt förstaspråk teckenspråk kunna ta del av mötena där de viktigaste besluten fattas, vilket är positivt utifrån språklagen och funktionsrättskonventionen. Fler väljare och invånare skulle få insyn, ökat deltagande i det politiska livet och tillgång till viktig samhällsinformation. Det vore positivt utifrån offentlighetsprincipen, diskrimineringslagen och funktionsrättskonventionen. Utifrån språklagen är det positivt att teckenspråks synliggörs i fullmäktigesalen, webbsändningar och i annonseringen om dem. Den vardagstolkning som privatpersoner har rätt till framstår inte som en fullgod lösning, eftersom det behövs lång framförhållning med beställningar av vardagstolkning. Det skulle kosta cirka 55 000 kronor per år för teckentolkning enligt den här modellen. Teckentolkningen skulle utgöra cirka 5 procent av fullmäktiges årliga kostnader för teknik, lokaler, fika med mera, och 6 promille när man räknar in fullmäktiges årliga kostnader för arvoden/personal. Därutöver en sällan-kostnad för extra kamera på 30-40 000 kronor.

Förvaltningen anser att det inte bör införas regelbunden *skrivtolkning* av kommunfullmäktiges sammanträden. Den teknik som redan används för transkribering bedöms vara av tillräckligt hög kvalitet för att med kunskaper i skriften svenska kunna följa sammanträdena via. Kvaliteten på transkriberingen ökar efter hand, systemet är självlärande.

Transkriberingen blir synlig inom några timmar, men besluten som fattas i

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

kommunfullmäktige är långsiktiga. Så det bedöms inte tillföra tillräckligt mycket att ersätta transkriberingen med skrivtolkning.

Beslutsunderlag

Motion 8/2024

Beredningsansvariga

Bianca Byring, Strategisk utveckling

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag (att bifalla att införa regelbunden teckentolkning av dess månatliga sammanträden i enlighet med yttrandet, att avslå att införa regelbunden skrivtolkning av dess månatliga sammanträden samt att bifalla andra attsatsen i enlighet med yttrandet).

Beslutet ska skickas till

Motionären

Stadsledningskontoret

Tjänsteskrivelse

2025-05-20

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2024/00893

Motion 15/2024: Gör ett omtag i belysningsfrågan; Mattias Larsson (C)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

Att avslå motionen i enlighet med tekniska nämndens yttrande.

Ärendebeskrivning

Centerpartiet har anmält motionen ”Gör ett omtag i belysningsfrågan” och föreslår;

- att arbetet med avveckling av belysningsanläggningar som följd av tekniska nämndens beslutade kriterier pausas.
- att Tekniska nämnden får i uppdrag att göra ett omtag i belysningsfrågan där kriterier som trivsel, livskvalitet och attraktionskraft vägs in.
- att ett nytt förslag går ut på extern och intern remiss innan ett nytt beslut fattas.

Tekniska nämnden har yttrat sig och föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen.

Jämställdhetsutskottet har yttrat sig och föreslår kommunfullmäktige att avslå motionens första att-sats, att bifalla motionens andra att-sats och avslå motionens tredje att-sats.

Beslutsunderlag

Motionen

Tekniska nämndens protokoll

Jämställdhetsutskottets protokoll

Beredningsansvariga

Beslutet ska skickas till

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2024/00893

Förnamn, Efternamn
Befattning

Sofia Gustafsson

Umeå kommun

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott

Protokollsutdrag

2025-05-15

§ 26

Diariennr: KS-2024/00893

JUSK yttrande på motion 15/2024: Gör ett omtag i belysningsfrågan

Beslut

Jämställdhetsutskottet föreslår kommunfullmäktige

Att avslå motionens första att-sats

Att bifalla motionens andra att-sats

Att avslå motionens tredje att-sats

Ärendebeskrivning

Centerpartiet har lämnat in en motion kopplat till beslut i tekniska nämnden om att avveckla belysningsanläggningar på landsbygder.

Motionären yrkar på:

- Att arbetet med avveckling av belysningsanläggningar som följd av tekniska nämndens beslutade kriterier pausas
- Att tekniska nämnden får i uppdrag att göra ett omtag i belysningsfrågan där kriterier som trivsel, livskvalité och attraktionskraft vägs in
- Att ett nytt förslag går ut på extern och intern remiss innan ett nytt beslut fattas

Jämställdhetsutskottets yttrande

I gator och parkers tekniska handbok går att läsa att Umeås geografiska läge innebär en lång period av mörker under vinterhalvåret. Ljus och belysning spelar därför en viktig roll för säkerhet tillgänglighet och den upplevda tryggheten.

Tekniska nämnden uppger i sitt yttrande att det inte handlar om en avveckling av belysning på landsbygd, utan att det handlar om att en betydande del av belysningen är i behov av upprustning, att resurserna är begränsade och att kriterier därför tagits fram för hur upprustningen ska

Umeå kommun

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott

Protokollsutdrag

2025-05-15

prioriteras så att Umeå kommun kan börja ”beta av” sin underhållsskuld för belysningen på landsbygden.

Vidare för TN fram i sin tjänsteskrivelse kopplad till antagandet av riktlinjerna (Dnr: TN-2023/00941) att delar av den belysning som finns på landsbygden idag inte finns på de platser som är befolkade i exempelvis en by pga att belysning sattes upp på 1960-talet och att en utbyggnad sedan kan ha skett i en annan del av samma by. De menar i yttrandet att belysning då kan tas bort utan stor påverkan på området.

Stöd i arbetet med att ta fram kriterier har varit arbete från SKR och VTI (Statens väg – och transportforskningsinstitut) och rapporten ”Belysning där det behövs, belysning längs statlig väg”. Tekniska nämnden menar i sitt yttrande att de kriterier som tagits fram och följs är en avvägning mellan flera perspektiv.

Riktlinjer för Umeå kommuns belysningspunkter på kommunala-, enskilda- och Trafikverkets vägar innebär att:

1. Inom de sträckor där kommunen är ägare av belysning på Trafikverkets och enskilda vägar kommer kommunen att fortsätta vara anläggningsägare av belysningen om VTI:s kriterier är uppfyllda, med tillägget småort (ort med 50 – 199 invånare) på genomfartsvägar.
2. Kommunen skall inte äga belysning inom fritidshusområden (enligt SCB:s definition).
3. Kommunen kommer att långsiktigt rusta upp belysningen som uppfyller kriterierna ovan på enskilda vägarna enligt Umeå Kommuns tekniska standard, ingen utbyggnad kommer att ske.
4. Kommunen kommer att rusta upp belysningen som uppfyller kriterierna ovan på Trafikverkets vägar enligt Trafikverkets standard men endast om anläggningen är i sådant dåligt skick att den inte klarar sig till 2029*, ingen utbyggnad kommer att ske.
5. De belysningspunkter som kommunen bedömer inte uppfyller dessa kriterier kommer att tas ned när den tekniska livslängden har passerat eller lämnas över till samfälligheter eller fastighetsägare om det är möjligt.
6. Kommunen ska aktivt arbeta för att överlåta kommunala belysningspunkter på statlig väg till Trafikverket.

I den rapport som Tekniska nämnden hänvisar till står tydligt skrivet att:
”Ur ett jämställdhetsperspektiv är belysningen en viktig del av

Umeå kommun

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott

Protokollsutdrag

2025-05-15

trygghetskänslan. När det gäller trafiksäkerhet finns det parametrar som kan mätas och bedömas, medan det är svårt att mäta trygghet, då det delvis handlar om känslor och upplevelser. Kvinnor känner sig ofta mer otrygga än män och detta medför att de undviker att röra sig ute när det är mörkt. Har de möjlighet tar de hellre bilen för att det är mörkt på hållplatser och på vägen dit. Trygghetsfrågan är också en viktig parameter för många barn och ungdomar utanför tätbebyggt område som tar sig till och från skolan och fritidsaktiviteter med hjälp av skolskjuts eller kollektivtrafik. Det är mörkt ungefär sex månader om året när människor är på väg till eller från skola och arbete. För att då kunna minska bilåkandet måste det kännas tryggt att röra sig mellan hemmet, kollektivtrafiken och andra målpunkter". Vidare står i rapporten att: "Många äldre bor idag kvar i sina bostäder vilket kan medföra ökad trafik från hemtjänst och annan service. Personer med olika former av funktionsnedsättning har ett större behov av belysning för att kunna orientera sig och se hinder och annat som påverkar deras möjlighet att röra sig i samhället. Det statliga vägnätet är i allmänhet en del av transportvägen mellan bostad och arbete, skola, butik och annan service för de som bor utanför tätbebyggt område. Belysningen i anslutning till deras by, eller motsvarande, upplevs ofta som en viktig del i vardagen"

Jämställdhetsutskottet anser inte att de kriterier som tagits fram visar på en avvägning mellan olika perspektiv i tillräckligt stor utsträckning då de inte innehåller några formuleringar kring livsvillkor, trygghet eller trivsel. Belysning görs till enbart en teknisk fråga, då det också, som den rapport som det hänvisas till, handlar om mycket mer. Jämställdhetsutskottet anser att dessa kriterier behöver finnas med i högre utsträckning i diskussion om belysning. Här kan tekniska nämnden med fördel ta stöd av jämställdhetsutskottet i arbetet.

Beslutsunderlag

Motion 15/2024

Tekniska nämndens yttrande på motion 15/2024

Tekniska nämndens protokollsutdrag 2024-01-25, ärende TN-2023/00941

Beredningsansvariga

Linda Gustafsson

Annika Dalén

Umeå kommun

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott

Protokollsutdrag

2025-05-15

Jämställdhetsutskottets beslutsordning**Yrkanden****Solveig Granberg (C)**– bifall till motionen i sin helhet**Alireza Mosahafi (M) för Moderaterna** – bifall till motionen i sin helhet**Propositionsordning som godkänns**

Ordförande ställer förslagen mot varandra och finner att utskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag. Votering begärs.

Omröstningsresultat

Ledamot/tj. ersättare	Ja	Nej	Avstår
Charlotta Westerlund (S)	X		
Solveig Granberg (C)		X	
Ari Leinonen (S)	X		
Mehrana Bassami (S)	X		
Alireza Mosahafi (M)		X	
Linda Lotare (V)	X		
Josefin Gustafsson (M)		X	
Summa	4	3	0

Med 4 ja-röster mot 3-nej röster beslutar jämställdhetsutskottet enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet ska skickas till

KS diarium

Umeå kommun
Tekniska nämnden

Protokollsutdrag
2025-03-20

§ 31

Diariennr: TN-2025/00181

Yttrande Motion 15/2024 Omtag i belysningsfrågan

Beslut

Tekniska nämnden beslutar

att föreslå Kommunfullmäktige att avslå motionen med nedan motivering.

Reservation

Stefan Nordström (M), Marianne Löfstedt (M) och Fredrik Rönn (C) reserverar sig till förmån för eget förslag.

Ärendebeskrivning

Centerpartiet har lämnat in en motion där de yrkar på att arbetet med avveckling av belysningsanläggningar som följd av tekniska nämndens beslutade kriterier pausas.
att Tekniska nämnden får i uppdrag att göra ett omtag i belysningsfrågan där kriterier som trivsel, livskvalitet och attraktionskraft vägs in.
att ett nytt förslag går ut på extern och intern remiss innan ett nytt beslut fattas.

Yttrande

Inledningsvis måste sägas att tekniska nämnden INTE arbetar med avveckling av belysning på landsbygden. Landsbygden är mycket viktig och visar på en fin utveckling och kriterierna har tagits fram för att lösa hur vi ska prioritera upprustning av belysning när behov uppstår. Arbetet avser både enskilda vägar och statlig väg.
Vägbelysning på landsbygden har en lång historia och har tillkommit av olika skäl. En betydande del av belysningen är i behov av upprustning, resurserna är begränsade och därför togs kriterier fram för hur den upprustningen ska prioriteras så att Umeå kommun kan börja "beta av" sin underhållsskuld för belysningen på landsbygden.

Umeå kommun
Tekniska nämnden**Protokollsutdrag**
2025-03-20

Umeå Kommun äger ca 30 000 belysningspunkter fördelade på ca 28 000 belysningsstolpar i Umeå Kommun, varav 3 500 på statlig väg och 4 300 på enskild väg. Stöd i arbetet har varit SKR och VTIs arbete med frågan som summerats i rapporten "Belysning där det behövs, belysning längs statlig väg", som summerar ett antal kriterier som ska vara uppfyllda för att belysning ska ordnas. Umeå kommun kompletterade sedan ytterligare med småorter för att fler områden skulle få sin belysning upprustad. De kriterier som är framtagna och som följs, är en avvägning mellan flera perspektiv. En prioritering är ofta nödvändig. Belysning ska finnas där den gör mest nytta för trafiksäkerhet och trygghet och där det behövs för att öka säkerheten. Ögonen anpassar sig efter omgivningens ljus. Stark belysning på en del av vägbanan eller en kraftigt bländande armatur kan göra området bakom mörkare, vilket försvårar för föraren att se vad som finns bakom ljuset. Om en plats är belyst på ett felaktigt sätt kan det skapa farliga situationer för oskyddade trafikanter.

Förutsättningarna för belysningen har förändrats genom åren. På statlig väg finns idag nya regelverk som både kräver tätare avstånd mellan stolpar, typ av stolpe och omfattande trafikanordningar vid arbeten på väg. Nya krav på belysningens standard (led) påverkar också.

Den nämnda belysningen i Trehörningen har låg standard, stolparna står glest i en allé och ledningen är sk blanklina och behovet av åtgärder är akut. Därför initierades nedtagning av den del av belysningen som inte uppfyller kriterierna för upprustning.

Att bedöma den totala kostnaden för upprustning av belysningen är komplicerat men har övergripande bedömts 50-100 miljoner de närmsta 10 åren. I snitt 30-45 000kr/ stolpe. Genom kriterierna kan prioriteringar i arbetet göras.

Den beslutade hanteringen innebär att

- Upprustning av de prioriterade anläggningarna kan göras när behov uppstår
- Övriga anläggningar kvarstår så länge teknisk livslängd återstår/ de fungerar
 - på enskild väg erbjuds samfällighetsföreningen överta belysningen
 - på statlig väg avvaktas ny planeringsperiod där förhoppningsvis Trafikverket återupptar arbetet med att överta ansvaret för belysning på sina, statliga vägar.

Umeå kommun
Tekniska nämnden

Protokollsutdrag
2025-03-20

Sammanfattningsvis innebär tekniska nämndens beslut att belysningsanläggningar kan och ska rustas upp när den tekniska livslängden är slut och kriterierna är uppfyllda. Arbetet är angeläget och bör fortsätta. Genom tillägget att belysningen ska behållas i småorter anser nämnden att effekterna på landsbygden har beaktats utöver det, de av VTI framtagna, kriterierna anger. Om samtlig belysning på landsbygden ska upprustas, även där den gör begränsad nytta, är en prioritering som behöver hanteras i budgetprocessen.

Förslag på sammanträdet

Christina Bernhardsson (S) yrkar på bifall till tjänsteskrivelsen.

Fredrik Rönn (C) yrkar på bifall till motionen.

Stefan Nordström (M) yrkar på bifall till motionen.

Tekniska nämndens beslutsordning

Ordförande frågar om nämnden kan besluta i enlighet med tjänsteskrivelsen och konstaterar att så är fallet.

Reservation

Stefan Nordström (M), Marianne Löfstedt (M) och Fredrik Rönn (C) reserverar sig till förmån för eget förslag.

Beslutsunderlag

Motion Omtag i belysningsfrågan. Bilaga.

Beredningsansvariga

Karin Isaksson, Marcus Bigren

Beslutet ska skickas till

KS diarium, märk med KS-2024/00893

MOTION TILL KOMMUNFULLMÄKTIGE I UMEÅ KOMMUN

Gör ett omtag i belysningsfrågan

En majoritet i Tekniska nämndens fattade den 25/1 beslut om riktlinjer för fortsatt hantering av vägbelysning på landsbygden i Umeå kommun. Centerpartiets representant i nämnden reserverade sig mot beslutet då man insåg att de nya kriterierna innebär att stora delar av vägbelysningen på landsbygden kommer att släckas ner.

Som anledning till detta beslut anges att de kommande kostnaderna för underhåll och reinvesteringar kommer att bli ökande samt att det kommunala åtagandet för belysningspunkter ökar i ett växande Umeå då det tillkommer ett antal hundra nya belysningspunkter årligen. Vidare anføres att det inte finns några trafiksäkerhetsmässiga problem kopplat till borttagandet av vägbelysningen.

Den 11 september fick boende i Trehörningen ett brev om att vägbelysningen med bara några dagars varsel skulle börja monteras ner. Detta trots utfästelser från företrädare för Tekniska nämnden om att ingenting skulle ske utan dialog och även möjligheter för byar att ta över belysning också skulle finnas. Reaktionerna mot den planerade avvecklingen av belysningsanläggningen i Trehörningen är mycket kraftfulla och kommer med säkerhet att bli densamma i alla kommande avvecklingsprojekt som följer av de beslutade kriterierna.

Tekniska nämndens beslut togs utan någon offentlig debatt och de negativa konsekvenserna av de nya kriterierna är betydligt mer långtgående än vad som presenterats för nämndens ledamöter.

De beslutade kriterierna tar rygg på Trafikverkets riktlinjer som enbart motiveras utifrån trafiksäkerhet. En stor del av belysningsanläggningarna på Umeås landsbygd utfördes med s.k. regleringsmedel som en kompensation för ingrepp i naturen vid byggandet av Stornorrfors kraftstation. Motivet var inte i första trafiksäkerhet utan att göra det trivsammare och mer attraktivt att bo och verka på landsbygden. Dessa argument är lika aktuella idag särskilt som andelen barnfamiljer är mycket högre på landsbygden än i tätorten Umeå. Fortsatt tillväxt på landsbygden är därmed en viktig pusselbit för att nå kommunens ambitiösa befolkningsmål.

Både tillväxt och medelinkomst är högre på landsbygden än i Umeå stad vilket innebär dels att det över tid behövs fler, inte färre belysningspunkter på Umeå landsbygd men också att de ca 35 000 invånare som bor och verkar utanför staden betalar åtskilliga miljarder i skatt till kommunkassan. Kostnaden för att driva och underhålla belysningsanläggningarna utgör bara en liten rännil tillbaka till landsbygden.

Vidare är det att betrakta som provocerande att de boende i exempelvis trehörningen nu skall uppleva att befintlig belysning släcks, samtidigt som kommunen installerar ny belysning i staden. Var finns likställighetsprincipen i detta?

Centerpartiet föreslår därför kommunfullmäktige besluta:

- Att:** Att arbetet med avveckling av belysningsanläggningar som följd av tekniska nämndens beslutade kriterier pausas
- Att:** Tekniska nämnden får i uppdrag att göra ett omtag i belysningsfrågan där kriterier som trivsel, livskvalitet och attraktionskraft vägs in.
- Att:** Ett nytt förslag går ut på extern och intern remiss innan ett nytt beslut fattas

Mattias Larsson, Centerpartiet

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

§ 143

Diariennr: KS-2024/00893

Motion 15/2024: Gör ett omtag i belysningsfrågan; Mattias Larsson (C)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att avslå motionen i enlighet med tekniska nämndens yttrande.

Reservation

Veronica Kerr (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Ärendebeskrivning

Centerpartiet har anmält motionen "Gör ett omtag i belysningsfrågan" och föreslår;

- att arbetet med avveckling av belysningsanläggningar som följd av tekniska nämndens beslutade kriterier pausas.
- att Tekniska nämnden får i uppdrag att göra ett omtag i belysningsfrågan där kriterier som trivsel, livskvalitet och attraktionskraft vägs in.
- att ett nytt förslag går ut på extern och intern remiss innan ett nytt beslut fattas.

Tekniska nämnden har yttrat sig och föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen.

Jämställdhetsutskottet har yttrat sig och föreslår kommunfullmäktige att avslå motionens första att-sats, att bifalla motionens andra att-sats och avslå motionens tredje att-sats.

Beslutsunderlag

Motionen

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

Tekniska nämndens protokoll
Jämställdhetsutskottets protokoll

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (avslå motionen).

Mattias Larsson (C) och **Anders Ågren (M)** – Bifall till motionen.

Särskilt uttalande

Bore Sköld (V) – Återkommer i kommunstyrelsen.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till tjänsteskrivelsens förslag *mot* bifall till motionen. Ordföranden finner att utskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag (att avslå motionen).

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag (avslå motionen).

Maja Westling Palmberg (C), **Anders Ågren (M)**, **Lars Forsgren (SD)**,
Veronica Kerr (KD) och **Maria Lindvall (-) (L)** – Bifall till motionen.

Särskilt uttalande

Bore Sköld (V) – Återkommer i kommunfullmäktige.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag (avslå motionen) *mot* bifall till motionen. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla näringslivs- och arbetsutskottets förslag att avslå motionen.

Reservation

Veronica Kerr (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Beslutet ska skickas till
Motionären

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

Tekniska nämnden

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

§ 218

Diariennr: KS-2024/00893

Motion 15/2024: Gör ett omtag i belysningsfrågan; Mattias Larsson (C)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att avslå motionen i enlighet med tekniska nämndens yttrande.

Ärendebeskrivning

Centerpartiet har anmält motionen "Gör ett omtag i belysningsfrågan" och föreslår;

- att arbetet med avveckling av belysningsanläggningar som följd av tekniska nämndens beslutade kriterier pausas.
- att Tekniska nämnden får i uppdrag att göra ett omtag i belysningsfrågan där kriterier som trivsel, livskvalitet och attraktionskraft vägs in.
- att ett nytt förslag går ut på extern och intern remiss innan ett nytt beslut fattas.

Tekniska nämnden har yttrat sig och föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen.

Jämställdhetsutskottet har yttrat sig och föreslår kommunfullmäktige att avslå motionens första att-sats, att bifalla motionens andra att-sats och avslå motionens tredje att-sats.

Beslutsunderlag

Motionen

Tekniska nämndens protokoll

Jämställdhetsutskottets protokoll

Beredningsansvariga

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (avslå motionen).

Mattias Larsson (C) och **Anders Ågren (M)** – Bifall till motionen.

Särskilt uttalande

Bore Sköld (V) – Återkommer i kommunstyrelsen.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till tjänsteskrivelsens förslag *mot* bifall till motionen. Ordföranden finner att utskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag (att avslå motionen).

Beslutet ska skickas till

Motionären

Tekniska nämnden

Tjänsteskrivelse

2025-05-06

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2024/00917

Motion 16/2024: Starta ett kommunalt hem för vård eller boende (HVB); Gudrun Nordborg, Liv Zetterberg och Linda Lotare (V)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

Att motionen ska anses besvarad i enlighet med individ- och familjenämndens yttrande.

Ärendebeskrivning

Vänsterpartiet har anmält motionen "Starta ett kommunalt hem för vård och boende (HVB) och yrkar att:

- Umeå kommun utreder och skapar förutsättningar för ett eller flera kommunala hem för vård eller boende (HVB) för barn och unga.
- Kommunstyrelsen får i uppdrag att verka för ett samarbete med närbelägna kommuner för att långsiktigt kunna öka antalet placeringar i hem för vård eller boende (HVB) i offentlig regi.

Individ – och familjenämnden har yttrat sig och föreslår att motionen ska anses besvarad. Nämnden skriver i sitt yttrande att förvaltningen på uppdrag av nämnden har utrett uppstart av HVB i egen regi. Utredningens förslag är att gå vidare med att planera för en uppstart av ett HVB i Umeå kommun och att starta en arbetsgrupp för att se vilka samarbetsmöjligheter som finns med region Västerbotten.

Beslutsunderlag

Motion nr 16/2024

Individ- och familjenämndens yttrande

Beslutet ska skickas till

Motionärerna, IFN

Margareta Alfredsson
Stadsdirektör

Sofia Gustafsson
Nämndsekreterare

Kommunfullmäktige

Yttrande över motion 16/2024 - Starta ett kommunalt hem för vård eller boende (HVB)

Vänsterpartiet har i en motion till kommunfullmäktige föreslagit att Umeå kommun ska utreda och skapa förutsättningar för ett eller flera kommunala hem för vård eller boende (HVB) i kommunen. Vänsterpartiet yrkar också på att kommunstyrelsen ska få i uppdrag att verka för ett samarbete med närbelägna kommuner för en långsiktig ökning av HVB-placeringar i offentlig regi.

Individ- och familjenämndens yttrande

På uppdrag av Individ- och familjenämnden har förvaltningen under 2024 utrett uppstart av HVB i egen regi. I nämndens uppdragsplan för 2024 finns följande formulering att läsa: *"Förvaltningen uppdras att under 2024 mot bakgrund av det senaste årets kraftigt ökade kostnader för HVB-placeringar på nytt utreda en uppbyggnad av HVB-verksamhet i egen regi eller tillsammans med andra kommuner."* Utifrån denna formulering har förvaltningen tagit fram ett antal frågeställningar för att i ett första steg se om det finns ett behov av ett HVB i kommunal regi i Umeå samt vad andra kommuner i länet har för efterfrågan på en HVB-verksamhet i närområdet.

Den målgrupp som i utredningen pekas ut som mest aktuell för ett HVB i kommunen är *"Flickor och pojkar 13-18 år med sociala och psykosociala svårigheter, som kan antas uppkommit eller förvärrats av en konstaterad eller misstänkt funktionsnedsättning."* Frågor har dessutom skickats till samtliga kommuner i Västerbotten för att få en bild av det allmänna behovet av ett HVB i länet. Att det blivit dyrt med HVB-placeringar är inte unikt i Umeå, de enda av kommunerna i Västerbotten som uppger att de inte påverkats av kostnadsökningar de senaste åren är de kommuner som har inga eller väldigt få placeringar. De flesta kommuner som svarat uppger att de gärna skulle se ett HVB i regionen för den målgrupp som utredningen fokuserat på.

Utredningens förslag är att gå vidare med att planera för en uppstart av ett HVB i Umeå kommun och att starta en arbetsgrupp för att se vilka samarbetsmöjligheter som finns med region Västerbotten.

Förslag till beslut: Motionen anses vara besvarad.

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Tilda Molin
Utredare

Motion till Umeå kommunfullmäktige, 2024-10-09

Starta ett kommunalt hem för vård eller boende (HVB)

Under de senaste 30 åren har hem för vård eller boende (HVB) blivit en allt viktigare del av svensk barn- och ungdomsvård. Samtidigt har andelen privata huvudmän inom HVB ökat. Idag bedrivs två tredjedelar av alla HVB i privat regi, varav de flesta drivs med vinstsyfte. Detta medför problem i brist på offentlig kontroll och insyn. Detta har ställts på sin spets i den senaste tidens rapporter som dessutom visar hur kriminella nätverk har lyckats infiltrera HVB-marknaden och tjänar pengar på kommuners placeringar av barn och unga. Risken för rekrytering av unga in i kriminalitet oroar starkt.

Det är idag svårt att säkra kvaliteten och likvärdigheten i privat HVB-verksamhet. Som ett resultat ser vi att vissa privata utförares vinstintressen väger tyngre än rättsliga och yrkesetiska principer som likabehandling och den enskildes självbestämmande och integritet. Detta öppnar upp för oseriösa aktörer, och organiserad kriminalitet. Den samlade bilden är att det är svårt att följa upp och försäkra att de upphandlade leverantörerna följer avtal och levererar en god och trygg vård- och omsorg till de placerade.

Att upphandla privat HVB är dessutom kostsamt för alla kommuner, även Umeå. Den sammanlagda kostnaden för upphandlade platser på HVB för 2023 landade på 161,8 miljoner kronor. Dygnskostnaden har dessutom ökat med 67,5% de senaste två åren. Dessa dyra placeringar i privata boenden har under många år ansträngt kommunens ekonomi vilket lett till stora effektiviseringskrav som riskerar att gå ut över det förebyggande arbetet riktat till barn och unga.

Vänsterpartiet vill därför att Umeå kommun utreder lämpliga inriktningar och målgrupper för startandet av ett, och eventuellt flera kommunala HVB, och därefter skapar förutsättningarna för detta. Ett kommunalt HVB skulle kunna vara ett viktigt komplement till mer specialiserade boenden och ett lämpligt alternativ i de fall där en placering nära hemmet är att föredra för att ta till vara skyddsfaktorer som är kopplade till hemkommunen. Det kan också vara ett sätt för kommunen att undvika dyra direktupphandlingar i de fall där en akut placering är nödvändig. Det är också intressant att se över hur Umeå kommun skulle kunna samarbeta med närliggande kommuner och se över gemensamma driftsformer.

Vänsterpartiet yrkar:

att Umeå kommun utreder och skapar förutsättningar för ett eller flera kommunala hem för vård eller boende (HVB) för barn och unga.

att kommunstyrelsen får i uppdrag att verka för ett samarbete med närbelägna kommuner för att långsiktigt kunna öka antalet placeringar i hem för vård eller boende (HVB) i offentlig regi.

Gudrun Nordborg
Liv Zetterberg
Linda Lotare
Vänsterpartiet

Umeå kommun

Individ- och familjenämnden

Protokollsutdrag

2025-04-23

§ 84

Diariennr: IFN-2024/00247

Motion 16/2024 - Starta ett kommunalt hem för vård eller boende, HVB

Beslut

Individ- och familjenämnden beslutar att motionen anses vara besvarad.

Ärendebeskrivning

I en motion ställd till kommunfullmäktige yrkar Vänsterpartiet att Umeå kommun utreder och skapar förutsättningar för ett eller flera kommunala hem för vård eller boende (HVB) för barn och unga, samt att kommunstyrelsen får i uppdrag att verka för ett samarbete med närbelägna kommuner för att långsiktigt kunna öka antalet placeringar i hem för vård eller boende (HVB) i offentlig regi.

I och med redovisningen av individ- och familjenämndens utredning av HVB i egen regi anser nämnden att motionen anses vara besvarad.

Arbetsutskottets beslutsordning

Yrkande

Andreas Lundgren (S), Hanna Lundin Jernberg (L), Igor Hell (M) och Andreas Sellstedt (V) yrkar bifall till tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Arbetsutskottets beslutsgång

Individ- och familjenämndens arbetsutskott beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Individ- och familjenämndens beslutsordning

Yrkande

Andreas Lundgren (S), Hanna Lundin Jernberg (L), Igor Hell (M) och Liv Zetterberg (V) yrkar bifall till tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Individ- och familjenämndens beslutsgång

Umeå kommun

Individ- och familjenämnden

Protokollsutdrag

2025-04-23

Individ- och familjenämnden beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Beslutsunderlag

Utredning av HVB i egen regi

Yttrande 2025-03-19

Motion 16/2024

Beredningsansvarig

Utredare Tilda Molin

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-06-03

§ 119

Diariennr: KS-2024/00917

Motion 16/2024: Starta ett kommunalt hem för vård eller boende (HVB); Gudrun Nordborg, Liv Zetterberg och Linda Lotare (V)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att motionen ska anses besvarad i enlighet med individ- och familjenämndens yttrande.

Reservation

Ellen Ström (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Ärendebeskrivning

Vänsterpartiet har anmält motionen ”Starta ett kommunalt hem för vård och boende (HVB) och yrkar att:

- Umeå kommun utreder och skapar förutsättningar för ett eller flera kommunala hem för vård eller boende (HVB) för barn och unga.
- Kommunstyrelsen får i uppdrag att verka för ett samarbete med närbelägna kommuner för att långsiktigt kunna öka antalet placeringar i hem för vård eller boende (HVB) i offentlig regi.

Individ- och familjenämnden har yttrat sig och föreslår att motionen ska anses besvarad. Nämnden skriver i sitt yttrande att förvaltningen på uppdrag av nämnden har utrett uppstart av HVB i egen regi. Utredningens förslag är att gå vidare med att planera för en uppstart av ett HVB i Umeå kommun och att starta en arbetsgrupp för att se vilka samarbetsmöjligheter som finns med region Västerbotten.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-06-03

Beslutsunderlag

Motion nr 16/2024

Individ- och familjenämndens yttrande

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) och **Bore Sköld (V)** – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (anse motionen besvarad).

Propositionsordning som godkänns

Bifall mot avslag till tjänsteskrivelsens förslag. Ordföranden finner att utskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till näringslivs- och arbetsutskottet förslag (anse motionen besvarad).

Ellen Ström (V) och **Maria Lindvall (-) (L)** – Bifall till motionen.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till näringslivs- och arbetsutskottet förslag (anse motionen besvarad) *mot* bifall till motionen. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Reservation

Ellen Ström (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Beslutet ska skickas till

Motionärerna, IFN

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-05-20

§ 166

Diariennr: KS-2024/00917

Motion 16/2024: Starta ett kommunalt hem för vård eller boende (HVB); Gudrun Nordborg, Liv Zetterberg och Linda Lotare (V)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att motionen ska anses besvarad i enlighet med individ- och familjenämndens yttrande.

Ärendebeskrivning

Vänsterpartiet har anmält motionen ”Starta ett kommunalt hem för vård och boende (HVB) och yrkar att:

- Umeå kommun utreder och skapar förutsättningar för ett eller flera kommunala hem för vård eller boende (HVB) för barn och unga.
- Kommunstyrelsen får i uppdrag att verka för ett samarbete med närbelägna kommuner för att långsiktigt kunna öka antalet placeringar i hem för vård eller boende (HVB) i offentlig regi.

Individ – och familjenämnden har yttrat sig och föreslår att motionen ska anses besvarad. Nämnden skriver i sitt yttrande att förvaltningen på uppdrag av nämnden har utrett uppstart av HVB i egen regi. Utredningens förslag är att gå vidare med att planera för en uppstart av ett HVB i Umeå kommun och att starta en arbetsgrupp för att se vilka samarbetsmöjligheter som finns med region Västerbotten.

Beslutsunderlag

Motion nr 16/2024

Individ- och familjenämndens yttrande

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-05-20

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) och **Bore Sköld (V)** – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag
(anse motionen besvarad).

Propositionsordning som godkänns

Bifall mot avslag till tjänsteskrivelsens förslag. Ordföranden finner att
utskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet ska skickas till

Motionärerna, IFN

Tjänsteskrivelse

2025-05-06

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2024/01061

Motion 22/2024: Inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen; Davis Kaza (AP), Patrik Brännberg (AP), Marika Atlegrim (AP) och Katarina Norlund (AP)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

Att motionen anses besvarad i enlighet med äldrenämndens yttrande.

Ärendebeskrivning

Arbetarpartiet har anmält motionen "Inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen" och yrkar att;

- Umeå kommun inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen
- Utformningen av utbildnings- och karriärstegen sker i samråd med personal och fackliga organisationer

Äldrenämnden har yttrat sig och föreslår att motionen ska anses besvarad. I yttrandet framgår att motionen går i linje med äldreomsorgsförvaltningens ambition att tydliggöra karriärvägar och kompetensutveckling och det arbete som planeras framåt. Arbetet behöver dock ta avstamp från pågående omställningsarbete.

Beslutsunderlag

Motion nr 22/2024

Äldrenämndens yttrande

Beslutet ska skickas till

Motionärerna, ÄN

Margareta Alfredsson
Stadsdirektör

Sofia Gustafsson
Nämndsekreterare

Umeå kommun
Äldrenämnden

Protokollsutdrag
2025-04-24

§ 57

Diarienumr.: ÄN-2024/00211

Yttrande över motion - Inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen

Beslut

Äldrenämnden yttrar sig i enlighet med förvaltningens förslag och föreslår kommunfullmäktige att anse motionen besvarad.

Ärendebeskrivning

Kompetensutveckling inom ramen för anställning

Arbetsgivaren har ett övergripande ansvar att tillhandahålla kompetensutveckling till medarbetare. Det är nödvändigt av flera skäl. Både utifrån de stora kompetensförsörjningsutmaningar som finns och väntas, men också utifrån det pågående omställningsarbete som sker exempelvis kopplat till ökad digitalisering, förebyggande arbete och förändrade behov hos målgruppen. Utifrån den demografiska utvecklingen och förändringstakten i samhället är detta inte ett tillfälligt behov utan något äldreomsorgsförvaltningen och hela Umeå kommun behöver organisera sig för att möta över tid.

Kompetensutvecklande insatser inom ramen för anställningen utförs i huvudsak på arbetstid. I realiteten innebär det att den faktiska arbetstiden med huvuduppdraget minskar. Det är en paradox som omöjliggör kompetensutveckling av medarbetare i större omfattning än vad verksamheten kan avvara för att klara grunduppdraget. I vissa fall, till exempel inom ramen för äldreomsorgslyftet, får arbetsgivaren ersättning för medarbetares lönekostnad under utbildning vilket möjliggör för verksamheten att ta in vikarie. Det förutsätter dock att det finns vikarie att tillgå eller rekrytera.

Det är också värt att lyfta att en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen per automatik inte ökar kompetensnivån i verksamheterna. För att åstadkomma det skulle det vara nödvändigt att både möta upp behovet av ersättare i verksamhet när medarbetare får

Umeå kommun
Äldrenämnden**Protokollsutdrag**
2025-04-24

kompetensutveckling och säkerställa en organisation som både kan erbjuda samordning, stöd och utbildning.

Karriärstege

Redan idag har äldreomsorgsförvaltningen roller med olika krav och därigenom olika lönenivå. Rollerna bildar en form av karriärstege, exempelvis servicersurs, utbildat och utbildat vårdbiträde, undersköterska samt undersköterska med särskilt uppdrag. I dagsläget är skillnaderna i uppdrag mellan vissa roller inte så tydlig som hade varit önskvärt utifrån medarbetarnas formella kompetensnivå. Det bedöms dock vara svårt att etablera den tydliga gränsdragningen mellan roller i den kompetensförsörjningssituation vi har. Många medarbetare som saknar formell kompetens har utvecklat färdigheter och kan utifrån det utföra mer avancerade arbetsuppgifter. Innehåll i roller och möjliga karriärvägar kan dock förtydligas så att medarbetare på ett enkelt sätt ska kunna se möjligheterna att utvecklas på arbetsplatsen.

Det pågår ett paradigmskifte i äldreomsorgen. Denna drivs bland annat av tidigare beskrivna kompetensförsörjningsutmaning, ett ökat antal äldre, ny socialtjänstlag och ökad digitalisering. Flera bor hemma i ordinärt boende längre och äldre nämnden lägger stort fokus på förebyggande insatser. En viktig del av arbetet framåt är därför att identifiera verksamhetens behov av roller och kompetenser, för att i nästa steg kunna tydliggöra karriärvägar. Ett sådant arbete påbörjas under 2025. För att säkerställa delaktighet för medarbetare involveras fackliga parter i ordinarie samverkansstruktur.

Slutsats

Sammanfattningsvis är det positivt att Arbetarpartiet belyser denna fråga. Det kan konstateras att motionen går i linje med äldreomsorgsförvaltningens ambition att tydliggöra karriärvägar och kompetensutveckling genom arbetslivet och det arbete som planeras framåt. Arbetet behöver dock ta avstamp från pågående omställningsarbete och genomföras i en takt som gör att det fortsatt är möjligt att klara grunduppdraget för de äldre i Umeå kommun.

Umeå kommun
Äldrenämnden

Protokollsutdrag
2025-04-24

Beslutsunderlag

Yttrande över motion 22/2024 - Inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen

Beredningsansvariga

Joakim Åsberg, HR-strateg

Susanna Hellström, HR-strateg

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

Motion

Inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen

Äldreomsorgen har länge burits upp av en ryggrad bestående av motiverade och plikttrogna undersköterskor. Men denna ryggrad riskerar att försvinna – eller brytas av. Under en 30-årsperiod har minst fyra stora förändringar ägt rum som har drabbat äldreomsorgen hårt.

- 1) Personaltätheten på kommunens särskilda boenden har nästan halverats. Om det i mitten av 1990-talet var nio anställda som skulle ta hand om tio äldre på ett boende är det idag bara kvar 4-5 anställda på tio äldre (brukare).
- 2) Andelen utbildade undersköterskor har minskat kraftigt. År 2016 utgjorde dessa uppåt 70 procent av personalen. Idag är andelen nere på cirka 50 procent.
- 3) Den andel av personalen som har bristande kunskaper i det svenska språket har ökat.
- 4) Brukarna blivit äldre och är därför oftare multisjuka – vilket gör att de bl a behöver mer omvårdnad och fler mediciner.

Denna situation medför en rad negativa effekter. Det blir exempelvis svårare att behålla välutbildad personal samt att rekrytera ny personal. Om denna trend ska vändas måste vård- och omvårdnadsyrkena göras mer attraktiva. Detta kräver en rad insatser, som ökad personaltäthet. Ett annat avgörande inslag är möjligheterna att vidareutveckla sig inom yrket genom införandet av en utbildnings- och karriärstege.

En sådan *skulle kunna* innehålla följande inslag:

- * Alla som anställs inom äldreomsorgen ges chansen till en vårdbiträdesutbildning – vilket många idag saknar.
- * Alla som behöver måste genomgå utbildning i det svenska språket.
- * Vårdbiträden ges möjligheten att gå en undersköterskeutbildning.
- * Undersköterskor ges möjligheten att specialisera sig inom exempelvis demensvård, psykiatri, funktionshinder eller palliativ vård.

Kommunen måste bidra med lön under utbildningstiden. Detta kommer initialt att innebära ökade kostnader. Men ska kommunen kunna behålla, och nyvärva, personal inom äldreomsorgen samt öka möjligheterna till nyrekrytering krävs satsningar av denna typ.

Förslag till beslut

att Umeå kommun inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen

att utformningen av utbildnings- och karriärstegen sker i samråd med personal och fackliga organisationer

Davis Kaza

Patrik Brännberg

Marika Atlegrim

Katarina Norlund

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-06-03

§ 120

Diariennr: KS-2024/01061

Motion 22/2024: Inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen; Davis Kaza (AP), Patrik Brännberg (AP), Marika Atlegrim (AP) och Katarina Norlund (AP)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att motionen anses besvarad i enlighet med äldrenämndens yttrande.

Reservation

Maria Lindvall (-) (L) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Reservation

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag om bifall till motionen.

Ärendebeskrivning

Arbetarpartiet har anmält motionen ”Inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen” och yrkar att;

- Umeå kommun inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen
- Utformningen av utbildnings- och karriärstegen sker i samråd med personal och fackliga organisationer

Äldrenämnden har yttrat sig och föreslår att motionen ska anses besvarad. I yttrandet framgår att motionen går i linje med äldreomsorgsförvaltningens ambition att tydliggöra karriärvägar och kompetensutveckling och det arbete som planeras framåt. Arbetet behöver dock ta avstamp från pågående omställningsarbete.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-06-03

Beslutsunderlag

Motion nr 22/2024

Äldrenämndens yttrande

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (anse motionen besvarad).

Bore Sköld (V) – Bifall till motionen.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (anse motionen besvarad) *mot* bifall till motionen. Ordföranden finner att utskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Reservation

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag om bifall till motionen.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till näringslivs- och arbetsutskottet förslag (anse motionen besvarad).

Bore Sköld (V) och **Maria Lindvall (-) (L)** – Bifall till motionen.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till näringslivs- och arbetsutskottet förslag (anse motionen besvarad) *mot* bifall till motionen. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Reservation

Maria Lindvall (-) (L) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-06-03

Beslutet ska skickas till
Motionärerna, ÄN

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-05-20

§ 167

Diariennr: KS-2024/01061

Motion 22/2024: Inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen; Davis Kaza (AP), Patrik Brännberg (AP), Marika Atlegrim (AP) och Katarina Norlund (AP)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att motionen anses besvarad i enlighet med äldre nämndens yttrande.

Reservation

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag om bifall till motionen.

Ärendebeskrivning

Arbetarpartiet har anmält motionen ”Inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen” och yrkar att;

- Umeå kommun inför en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen
- Utformningen av utbildnings- och karriärstegen sker i samråd med personal och fackliga organisationer

Äldre nämnden har yttrat sig och föreslår att motionen ska anses besvarad. I yttrandet framgår att motionen går i linje med äldreomsorgsförvaltningens ambition att tydliggöra karriärvägar och kompetensutveckling och det arbete som planeras framåt. Arbetet behöver dock ta avstamp från pågående omställningsarbete.

Beslutsunderlag

Motion nr 22/2024

Äldre nämndens yttrande

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-05-20

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (anse motionen besvarad).

Bore Sköld (V) – Bifall till motionen.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (anse motionen besvarad) *mot* bifall till motionen. Ordföranden finner att utskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Reservation

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag om bifall till motionen.

Beslutet ska skickas till

Motionärerna, ÄN

Tjänsteskrivelse

2025-05-22

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2024/01116

Plan för digital omställning

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa *Plan för digital omställning för Umeå kommun* enligt bilaga.

Ärendebeskrivning

Tekniska nämnden har 2025-05-27 överlämnat plan för digital omställning till kommunfullmäktige för fastställande.

Kommunfullmäktige beslutade i april 2024 att kommunens befintliga IT-strategi och e-servicestrategi skulle revideras. Under perioden maj till november genomförde Digital omställning och IT, med stöd av Styrning och samordning inom stadsledningskontoret, en genomlysning med fokus på vilken styrning som behöver upprättas för kommunens arbete med digital omställning. Det resulterade i framtagande av en remissversion av en kommunövergripande plan för digital omställning.

Tekniska nämnden skickade den 19 december 2024 ut förslaget till plan för digital omställning på remiss för att inhämta yttranden från nämnder och koncernbolag. Tio nämnder och jämställdhetsutskottet inkom med yttranden.

Merparten av nämnderna ställer sig positiva till planen och framhåller bland annat dess fokus och ambitioner kring gemensam strategisk riktning, fokus på grundläggande förutsättningar, prioritering och kraftsamling inom relevanta områden samt samverkan och gemensamma ansatser för att öka omställningstakten med stöd av digitalisering.

Totalt inkom cirka 100 förslag och synpunkter på remissversionens innehåll. Synpunkter på att planens detaljeringsnivå var för hög inkom från flera nämnder, liksom behovet att tydliggöra hur fördelning av roller och ansvar kopplat till digital omställning ska ske. Det inkom även inspel kring behov av att förtydliga hur digitaliseringen bidrar till att lösa kommunens utmaningar genom de inriktningar och områden som finns i planen.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2024/01116

För att skapa en bred förståelse kring kommunens digitaliseringsarbete och digitaliseringens roll i omställningsarbetet behöver planens innehåll och syfte även kommuniceras via andra kanaler och strukturer efter att den är fastställd, exempelvis via kommunens intranät.

Bilaga 1 utgör förslag till plan för digital omställning som kommunfullmäktige föreslås fastställa. I bilaga 2 redovisas inkomna remissyttranden samt hur dessa omhändertagits. Bilaga 3 innehåller protokollsutdrag och fullständiga yttranden från nämnder och utskott.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 – Plan för digital omställning.

Bilaga 2 – Sammanställning och omhändertagande av remissyttranden avseende plan för digital omställning.

Bilaga 3 – Sammanställning av samtliga nämnders och utskotts protokollsutdrag och yttranden.

Tekniska nämndens protokoll 2025-05-27, § 52.

Beslutet och planen ska skickas till

Nämnder och bolag

Margaretha Alfredsson
stadsdirektör

Tomas Jakobsson
kommunsekreterare

Kommunövergripande

Plan för digital omställning 2025-2028

Beslutad av:
Kommunfullmäktige

Dokumenttyp:
Plan

Diarienummer:
xx

Giltighetstid:
2025-2028

Datum och paragraf för beslutet:
xxxx-xx-xx, § yy

Dokumentansvarig nämnd:
Tekniska nämnden

Inledning

Bakgrund

Umeå kommun befinner sig liksom andra offentliga aktörer i en situation med stora utmaningar. Demografisk utveckling, kompetensförsörjning samt nya och ökade krav från invånare gör att kommunen behöver kunna leverera mer välfärd till fler utan att resurserna ökar. Samtidigt skapar externa faktorer såsom klimatförändringar och omvärldsläge nya förutsättningar som behöver beaktas.

Digitaliseringen anses vara den viktigaste möjliggöraren för att möta dessa utmaningar.

Förutom att utmaningar och omvärldsfaktorer påverkar verksamheternas förmåga att tillhandahålla välfärdstjänster, inverkar de även på kommunens möjligheter att genomföra och utveckla sitt digitaliseringsarbete.

Den demografiska utvecklingen medför exempelvis lägre tillgång till arbetskraft vilket ökar konkurrensen om specialiserad nödvändig digitaliseringskompetens. Invånarnas digitala vardag med sammanhållna användarupplevelser och individanpassade tjänster ökar förväntningarna på kommunens leveranser och tjänsteutbud. Det medför att behov och förväntningar behöver kunna tillgodoses i snabbare takt än tidigare vilket ställer stora krav på kommunens förmåga att integrera tjänster och information till en tydlig och trovärdig helhet. Samtidigt medför den snabba teknikutvecklingen att möjligheterna att möta dessa behov och utmaningar uppstår i snabbare takt än tidigare.

Det försämrade säkerhetsläget innebär en ökad hotbild som ställer högre krav på säkerhet och förmåga att motstå störningar, och klimatförändringarna kräver att vi som kommun tar ansvar för att motverka negativa effekter genom att aktivt minska vårt klimatavtryck och främja en hållbar utveckling.

Sammanfattningsvis behöver kommunen stärka sin styrning och samordning av digitalisering för att skapa gemensamma förutsättningar för att ställa om på ett hållbart sätt med fokus på helhet.

Plan för digital omställning är upprättad av tekniska nämnden och beslutad av kommunfullmäktige.

Syfte

Planen skapar kommungemensamma, grundläggande förutsättningar för digital omställning så att kommunen ska kunna ställa om med hjälp av digitalisering, genom att:

- Sätta riktning och skapa långsiktighet
- Vara styrande vid beslut och prioriteringar
- Skapa samsyn och gemensam förståelse för prioriteringar
- Vara ett stöd för nämnder och verksamhet i planering och omställning

Omfattning

Plan för digital omställning är styrande för kommunens nämnder och förvaltningar.

Planen är styrande för de helägda kommunala bolagen när de använder och ansluter till kommunens digitala infrastruktur och kommungemensamma digitala lösningar, samt när de agerar som leverantör till kommunen.

I det koncernövergripande digitaliseringsarbetet ska planen särskilt beaktas när samverkan mellan nämnder och bolag är en förutsättning för att leverera sammanhållna tjänster och processer till invånare, kunder och andra aktörer. Det gäller exempelvis samverkan kring tekniska lösningar och användning av data

Initialt kommer planen ha stort fokus på att etablera grundläggande förutsättningar för digital omställning som är nödvändiga för hela eller stora delar av kommunens verksamheter. Huvudansvaret åligger tekniska nämnden och kommunstyrelsen, men arbetet ska ske i bred och nära samverkan med nämnder, förvaltningar och bolag.

Allt eftersom dessa grundläggande förutsättningar etableras kommer planens fokus att riktas mot åtgärder och initiativ som ger direkt nytta för invånare och verksamheter.

Figur 1: Schematisk bild över kommunens gemensamma genomförande av digital

Begrepp och definitioner

På umea.se/digitalomstallning förklaras facktermer som förekommer i planen.

Övergripande mål

Den digitala omställningen ska bidra till att nämnder och bolag kan tillgodose sina grunduppdrag och nå egna och kommunövergripande mål och att kommunens resurser används effektivt. Digitaliseringen ska skapa förutsättningar för en attraktiv och hållbar välfärd med fokus på värdeskapande för kommunens invånare, företag, besökare och andra aktörer.

Strategiska inriktningar och prioriterade områden

Planen innehåller sex strategiska inriktningar som beskriver den utveckling som Umeå kommun behöver göra för att kunna ställa om med hjälp av digitalisering.

Figur 2: Planens sex strategiska inriktningar och tillhörande prioriterade områden.

Till varje inriktning har ett antal kritiska områden identifierats. Genom att utveckla dessa prioriterade områden skapas goda förutsättningar för att digitaliseringen ska kunna bidra till att möta kommunens utmaningar.

Inriktning 1. Digitaliseringen skapar nytta för invånarna i högre utsträckning

I takt med att digitaliseringen blir en allt naturligare del av invånarnas vardag ökar också förväntningarna på kommunens digitala tjänster och utbud. Rätt använd bidrar digitaliseringen till att stärka det sociala kontraktet mellan invånarna och kommunen vilket också främjar demokratin. Kommunens digitaliseringsarbete ska bedrivas med ett helhetsperspektiv på invånarna och samhället och underlätta hanteringen av dess rättigheter och skyldigheter. För att främja inkludering och tillgänglighet behöver kommunen beakta riskerna med digitalt utanförskap i allt digitaliseringsarbete.

Prioriterade områden:

Invånarfokus - Kommunen ska utveckla ett systematiskt arbetssätt som främjar delaktighet och transparens i digitaliseringsarbetet. Målgruppernas behov och förutsättningar ska vara i centrum och jämställdhet, jämlikhet och hållbarhet ska beaktas ur alla perspektiv.

Sammanhållen digital service - Kommunen ska aktivt verka för att data, processer och tjänster ska samverka med varandra i ett digitalt ekosystem - inom kommunen, med civilsamhället och med privata och andra offentliga aktörer. Kommunen ska följa och tillämpa nationella lösningar och standarder för teknik, data och verksamhetsprocesser.

Inriktning 2. Digitaliseringen bidrar till en bättre användning av kommunens resurser

Den demografiska utvecklingen gör att fler behöver ta del av välfärdens tjänster samtidigt som skatteintäkter och tillgänglig arbetskraft inte ökar i samma utsträckning. Kommunens resurser behöver användas till det som skapar mest värde för de vi finns till för.

Digitaliseringen ska bidra till bättre beslutsunderlag, automatiserade processer och arbetssätt och en attraktivare arbetsmiljö med färre manuella och tidskrävande moment. En bred digitalisering möjliggör också användandet av avancerade teknologier såsom AI vilket gör kommunen mer effektiv och anpassningsbar till framtidens utmaningar.

Parallellt med att optimera befintliga arbetssätt behöver dessa också utmanas. Den systematiska verksamhetsutvecklingen behöver balanseras med innovativa arbetssätt som öppnar upp för helt nya sätt för hur välfärd kan levereras.

Prioriterade områden:

Intelligent automation - Kommunen ska utveckla ett systematiskt arbetssätt för att identifiera processer att automatisera, öka förmågan att anpassa verksamhet och medarbetare till de förändringar som automatiseringen innebär, samt skapa rätt tekniska förutsättningar.

Datadriven organisation - Kommunen ska utveckla förmågan att systematiskt samla, kombinera och använda data och analytiska insikter för att fatta beslut, uppnå verksamhetsmål och driva innovation. Parallellt behöver det skapas en kultur där data och analys blir en central del av verksamhetsutveckling och leverans.

AI - Kommunen ska öka kompetens, förståelse och förmåga kring hur AI kan bidra till att uppnå verksamhetsmål, effektivisera arbetsuppgifter samt främja verksamhetsutveckling och innovation. Riktlinjer för användning och teknisk förmåga ska upprättas.

Inriktning 3. En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet

Digitaliseringen ses som den viktigaste möjliggöraren för att lösa de utmaningar som kommunen har. Trots detta uppnås inte de potentiella nyttorna med digitaliseringen i tillräcklig takt. Kommunens organisering bidrar till att digitalisering ofta sker i silos och att det långsiktiga kommunövergripande digitaliseringsarbetet därmed blir eftersatt.

Kommunen behöver etablera en effektiv styrning och samordning inom digitaliseringsområdet som gör att kompetenser, information, processer och teknik samverkar för att uppnå största möjliga värde för kommunens verksamheter, invånare och andra aktörer. Styrningen ska vara integrerad i kommunens övergripande styrmodell. Digitaliseringsarbetet ska ske i samverkan med relevanta aktörer i de fall det skapar mervärde för invånare, kommunens verksamheter och samhället.

Prioriterade områden:

En sammanhållen styrning - Kommunen ska tydliggöra roll- och ansvarsfördelningen för digital omställning och vid behov revidera reglementen och ägardirektiv. Principer för finansiering och prioritering ska upprättas för att möjliggöra att medel nyttjas effektivt och till det som skapar önskat värde. Strukturer ska etableras för det långsiktiga och kommunövergripande digitaliseringsarbetet, inklusive nödvändiga styrdokument.

Ändamålsenliga arbetssätt - Kommunen ska tillämpa tvärfunktionella, organisationsöverskridande arbetssätt inom ramen för en kommungemensam

samverkansmodell för digitalisering. Arbetsformerna ska sätta verksamheternas och invånarnas behov i centrum och inte begränsas av etablerade linjestrukturer. God kunskap om målgrupperna samt bred kompetens inom relevanta expertområden för digital omställning ska säkerställa att både kortsiktiga och långsiktiga effekter uppnås.

Effekthemtagning och uppföljning - Kommunen ska utveckla och tillämpa metoder för att kontinuerligt följa hur digitaliseringen bidrar till verksamheternas mål och värdeskapande för invånare och andra aktörer. Insikterna ska bidra till att rätt digitala tjänster och lösningar med rätt kvalitet tillhandahålls.

Inriktning 4. En mer robust och säker digitalisering

En ökad digitalisering innebär större sårbarheter, samtidigt som hotbilden mot kommunen ökar på grund av ett försämrat säkerhetsläge.

Genom att utveckla en robust och säker digitalisering, som ger förutsättningar att upprätthålla verksamheter vid störningar eller avbrott, bibehåller kommunen förtroendet för verksamheterna och hjälper dem att nå sina mål. Säkerhetsåtgärder behöver vara proportionerliga och balanserade mot andra risker för att skydda information och samtidigt möjliggöra effektiv användning av digitala lösningar.

Prioriterade områden:

Informationssäkerhet - Kommunen ska etablera en säkerhetskultur som genomsyrar hela organisationen. Informationssäkerhetsarbetet ska grundas på en kommungemensam informationsarkitektur. Ett systematiskt och riskbaserat arbetssätt ska säkerställa ett adekvat skydd för verksamhetsinformation och att lagar och regelverk efterlevs, samt en balans mellan säkerhet och användbarhet.

Cybersäkerhet - Kommunen ska säkerställa ett systematiskt cybersäkerhetsarbete för att minska risker mot kommunens tekniska miljö. Fokus ska ligga på att identifiera sårbarheter, höja kompetens och implementera robusta säkerhetsåtgärder.

Optimerad teknisk miljö - Kommunen ska samla och standardisera infrastruktur, digitala plattformar och informationssystem för att effektivt kunna underhålla, säkra och utveckla den tekniska miljön i takt med att behov, krav och förutsättningar förändras.

Arkitektur - Kommunen ska etablera arkitekturprinciper som beaktar hur processer, information och teknik samspelar för att bidra till maximal nytta för verksamheter och invånare och andra aktörer. Arkitektur ska bidra till att digitalisering sker med fokus på helhet och långsiktighet.

Inriktning 5. Data används i högre grad som en strategisk tillgång

En ökad användning av data och information bidrar till en bättre förståelse för användares och invånares beteenden, behov och preferenser. Detta skapar underlag för mer välgrundade beslut, möjliggör styrning och anpassningar av verksamheter samt ger möjlighet att förutse framtida trender. Tillgång till relevant och kvalitetssäkrad data är också en förutsättning för att kunna öka nyttiggörandet av exempelvis automation och AI. All användning av data ska ske ansvarsfullt etiskt, och med respekt för individens integritet.

Prioriterade områden:

Strategi och målbild - Kommunen ska upprätta relevant styrning för att möjliggöra värdeskapande genom data.

Informationsförvaltning - Kommunen ska etablera och tillämpa gemensamma metoder och verktyg för informationsförvaltning som ett led i att förenkla datadrivet samarbete inom hela kommunkoncernen. Systematik och struktur ska stödja informationsägarna i deras uppdrag att säkerställa att informationen är tillgänglig, säker, samt juridiskt och kvalitetsmässigt korrekt.

Teknisk infrastruktur och analysförmåga - Kommunen ska tillhandahålla moderna och ändamålsenliga tekniska lösningar för insamling, lagring, tillgängliggörande, analys, och visualisering av data. Förmåga för processautomation och optimering ska skapas i såväl interna som koncernövergripande processer, samt i interaktion med invånare.

Inriktning 6. Ökade kunskaper, förståelse och färdigheter för digitaliseringens möjligheter

För att effektivisera och modernisera kommunens verksamheter med stöd av digitalisering behöver chefer, ledare och medarbetare ha förståelse för digitaliseringens roll i omställningen. För att nå önskade effekter krävs också kunskap och färdigheter kring de förutsättningar som behöver finnas på plats. Kommunens förmåga till omställning och förändring med stöd av digitalisering kommer att vara avgörande för att hantera de utmaningar som kommunen har.

Prioriterade områden:

Ökad digital kompetens - Kommunen ska öka medarbetarnas förståelse för hur digitalisering kan effektivisera och utveckla verksamheten. Medarbetare ska enkelt kunna ta till sig rätt

digitala kompetens för sitt arbete. Förutsättningar för organisatoriskt lärande ska stärkas liksom strukturer för att säkerställa tillgång till digital kompetens på lång sikt.

Ökad digital mognad - Kommunen ska främja en kultur som driver omställning och tillåter systematiska utforskande arbetssätt, trots osäkerhet om önskat utfall kommer att uppnås. Förmågan att förstå och agera på förändringar i omvärlden ska stärkas.

Genomförande av planen

Tekniska nämnden är huvudansvarig för genomförande och uppföljning av planen för digital omställning. Arbetet sker i sker i bred och nära samverkan med nämnder, förvaltningar och bolag. Planen ska vara utgångspunkt för nämndernas planering och genomförande av digital omställning. Nämnderna ska upparbeta nödvändig styrning och uppföljning för planens genomförande inom sitt verksamhetsområde.

Nämnderna ansvarar också för att frigöra de medel och resurser som krävs för att åstadkomma förflyttningar i enlighet med planen. Större förflyttningar som inte kan finansieras inom befintliga ramar ska hanteras i ordinarie budget- och planeringsprocess. Umeå kommuns riktlinje för god ekonomisk hushållning ska följas.

Tekniska nämnden ansvarar för att, tillsammans med övriga nämnder och förvaltningar, upprätta och koordinera en handlingsplan som konkretiserar hur genomförandet av planen för digital omställning ska ske. Om nämnd fattar beslut om egen handlingsplan för digitalisering bör den utgå från denna kommunövergripande plan för digital omställning.

Tekniska nämnden samverkar med nämnder och förvaltningar för att planera, genomföra och följa upp insatser inom handlingsplanen. Insatserna genomförs i etablerade samverkansstrukturer för digitalisering. Tekniska nämnden kommer att samordna insatser och aktiviteter där flera nämnder och bolag berörs.

Uppföljning

Skriftlig återrapport sker till tekniska nämnden och kommunstyrelsen i slutet av varje verksamhetsår. Planen utvärderas årligen.

Relaterade styrdokument

Fastställda

Riktlinjer för planerings- och budgetprocess

Policy för informationsförvaltning

Informationssäkerhetspolicy

Riktlinjer för informationssäkerhet

Handlingsplan för digital omställning (under framtagande)

Upphävda

IT-strategi (KF 2017) och Strategi för E-service (KF 2017) upphävs i och med antagande av planen.

Umeå kommuns planering avseende digital omställning under perioden 2025–2028

Inriktningen för arbetet under perioden utgår från det behov av omställning med stöd av digitalisering som kommunen står inför för att kunna uppnå vision, grunduppdrag, inriktning för omställning samt inriktningsmål och program.

Strategisk inriktning	Område	Planering ¹	Ansvar ²	Uppföljning ³
1. Digitaliserings skapar nytta för invånarna i högre utsträckning	Invånarfokus	Utveckla systematiskt arbetssätt som främjar delaktighet och transparens i digitaliseringsarbetet.	TN tillsammans med respektive nämnd	Metoder och arbetssätt är upprättade och tillämpas.
	Sammanhållen digital service	Upprätta strukturer för hur data, processer och tjänster samverkar i sammanhållna digitala tjänster med invånare och andra relevanta aktörer i centrum.	TN tillsammans med respektive nämnd	Strukturer är upprättade och tillämpas.
2. Digitaliseringen bidrar till en bättre användning av kommunens resurser	Intelligent automation	Utveckla förmåga till automation genom systematiska arbetssätt, stöd för verksamhetsanpassning och teknik.	TN	Systematiska arbetssätt, stöd till verksamheter samt tekniska förutsättningar är etablerade.
	Datadriven organisation	Utveckla förmåga att systematiskt använda data och analytiska insikter för att fatta beslut, uppnå verksamhetsmål och driva innovation.	TN och KS tillsammans med respektive nämnd	Förmåga kring nyttiggörande av data är stärkt.
	Artificiell Intelligens, AI	Skapa förståelse och förmåga för hur AI kan bidra till att uppnå verksamhetsmål.	TN tillsammans med respektive nämnd	Stärkt förmåga för hur AI kan bidra till att uppnå verksamhetsmål.

¹ De åtgärder på övergripande nivå som behöver genomföras inom aktuellt område.

² Den eller de nämnder och bolag som är huvudansvariga för att åtgärder sker för att uppnå önskad förflyttning.

³ Den förflyttning som förväntas ske under planperioden och som ska följas upp.

Strategisk inriktning	Område	Planering ¹	Ansvar ²	Uppföljning ³
3. En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet	En sammanhållen styrning	Tydliggöra ansvarsfördelning för digital omställning och vid behov revidera nämndreglementen och ägarstyrning så att de uttrycker nämnders och bolags ansvar och mandat.	TN och KS	Reglementen och ägardirektiv är reviderade.
		Etablera struktur och arbetssätt för kommunövergripande styrning av digitaliseringsarbete med tillhörande principer och styrdokument.	TN	Struktur och styrning är etablerad och efterlevs och relevanta styrdokument är upprättade.
	Ändamålsenliga arbetssätt	Etablera, utveckla och tillämpa tvärfunktionella, organisationsöverskridande arbetssätt inom ramen för samverkansmodell för digitalisering.	TN tillsammans med respektive nämnd	Samverkansmodell för digitalisering är etablerad och tillämpas inom samtliga verksamheter.
	Effekthemtagning och uppföljning	Utveckla och tillämpa metoder för att kontinuerligt följa hur digitaliseringen bidrar till verksamheternas mål.	TN tillsammans med respektive nämnd	Metoder för effekthemtagning och uppföljning är upprättade och tillämpas.
4. En mer robust och säker digitalisering	Informationssäkerhet	Steg 1: Säkerställa att det finns kommungemensamma metoder och arbetssätt för att systematiskt kartlägga, klassa och riskhantera information i en kommungemensam verksamhetsorienterad struktur.	KS	Metoder och arbetssätt för att systematiskt kartlägga, klassa och riskhantera information i en kommungemensam verksamhetsorienterad struktur är etablerade.
		Steg 2: Säkerställa att nämnden har förmåga och arbetar med kartläggning, klassning och riskhantering av nämndens information.	Respektive nämnd	Samtliga nämnder har förmåga och arbetar med kartläggning, klassning och riskhantering av information.
	Cybersäkerhet	Implementera robusta säkerhetsåtgärder och systematiskt arbetssätt för att identifiera och åtgärda sårbarheter som kan utnyttjas av hotaktör.	TN	Systematiskt arbete med att identifiera sårbarheter som kan utnyttjas av hotaktör är upprättat.
	Optimerad teknisk miljö	Samla och standardisera infrastruktur, digitala plattformar och informationssystem för att effektivt kunna underhålla, säkra och utveckla den tekniska miljön.	TN	Kontinuerligt rapportera status avseende robusthet utifrån konsolidering och redundans.

Strategisk inriktning	Område	Planering ¹	Ansvar ²	Uppföljning ³
	Arkitektur	Etablera styrning och målbild inom arkitekturområdet som främjar att digitalisering sker med fokus på långsiktighet, helhet och robusthet.	TN	Arkitekturprinciper och kravbibliotek med fokus på långsiktighet, helhet och robusthet är etablerade.
5. Data används i högre grad som en strategisk tillgång	Strategi och målbild	Upprätta relevant styrning för att möjliggöra värdeskapande genom data.	TN och KS	Relevant styrning för värdeskapande genom data är upprättad.
	Informationsförvaltning	Steg 1: Säkerställa att det finns kommungemensamma metoder och arbetssätt för att stödja informationsägarna i deras uppdrag.	KS	Kommungemensamma metoder och arbetssätt för informationsförvaltning är upprättade.
		Steg2: Säkerställa att nämnden eller bolaget har förmåga och arbetar med att göra sin information tillgänglig, säker, samt juridiskt och kvalitetsmässigt korrekt.	Respektive nämnd och bolag	Samtliga nämnder och bolag har förmåga och arbetar med att göra sin information tillgänglig, säker, samt juridiskt och kvalitetsmässigt korrekt.
	Teknisk infrastruktur och analysförmåga	Etablera modern och skalbar teknisk infrastruktur för att effektivt samla in, tillgängliggöra och analysera data.	TN	En modern och skalbar teknisk infrastruktur är etablerad.
		Etablera analysförmåga kring användning av data i kommunens verksamheter.	TN och KS tillsammans med respektive nämnd	Produkter, tjänster och stöd för ökad analysförmåga är etablerat och tillämpas.
6. Ökade kunskaper, förståelse och färdigheter för digitaliseringens möjligheter	Ökad digital kompetens	Öka förståelsen hos medarbetare för hur digitaliseringen kan utveckla verksamheten, samt göra det enkelt att utveckla rätt färdigheter för digital omställning.	TN och KS	Kompetensplan för olika yrkesroller är upprättad och fastställd, kompetenshöjande insatser genomförs löpande.
	Ökad digital mognad	Främja en kultur som driver omställning och utforskande arbetssätt. Utveckla systematik för omvärldsbevakning.	TN och KS	Kultur och förutsättningar för omställning och utforskande arbetssätt har stärkts. Systematik för omvärldsbevakning är etablerad.

Bilaga 2 - Sammanställning och omhändertagande av remissyttranden avseende plan för digital omställning

Tekniska nämnden överlämnade den 19 december 2024 remissversionen av plan för digital omställning för yttrande till berörda nämnder och koncernbolag.

Remissyttranden har inkommit från följande nämnder/utskott:

Nämnd/utskott
Byggnadsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Kommunstyrelsen
Individ- och familjenämnden
Äldrenämnden
Fritidsnämnden
Kulturnämnden
För- och grundskolenämnden
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Personalnämnden
Jämställdhetsutskottet

Nedan följer en sammanfattning samt omhändertagande av inkomna remissyttranden för respektive nämnd/utskott.

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
Byggnadsnämnden & Miljö- och hälsoskyddsnämnden <i>Nämnderna har inkommit med identiska inspel.</i>	
Byggnadsnämnden/Miljö- och hälsoskyddsnämnden ställer sig bakom förslaget till en gemensam plan för digital omställning och fastställer yttrande enligt nedan samt i bilagd bilaga lämnar kommentarer som mer specifikt rör innehållet i planen.	Ej beaktat. Generellt inspel.
Byggnadsnämnden/Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att det är bra och viktigt med en gemensam riktning för arbetet med digital omställning inom kommunen. Även strävan efter gemensamma prioriteringar och inställningen att omställning är något vi behöver göra tillsammans är föredömligt.	Ej beaktat. Generellt inspel.
Det nämnden har synpunkter på är att nuvarande upplägg med många prioriterade områden och med utförliga beskrivningar kan upplevas som något spretigt och otydligt. I en strategisk plan önskar nämnden se en tydlig riktning, men i detta fall riskeras att missa riktningen då planen är för detaljerad. Nämnden utgår ifrån idén att omställning innebär olika saker för verksamheterna och för att en strategisk plan ska vara ett väl fungerande styrmedel för hela kommunen behöver den ge kursen men vara öppen för att vägen dit kan variera. Nämnden	Har beaktats genom gemensam hantering av inspel från BN, MHSN och KS. Planens övergripande texter samt beskrivningar av inriktningar och områden beskrivs mera distinkt för att tydliggöra planens strategiska riktning.

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
ser större nytta av att plan för digital omställning endast innehåller de sex strategiska inriktningarna och tillhörande korta förklaringar. Eventuellt kan ett övergripande mål till varje inriktning läggas till för att skapa än större tydlighet vart kommunen vill. Nämnden anser att det är i en central handlingsplan och senare i nämndernas verksamhetsplaner som de mer detaljerade prioriteringarna och konkreta aktiviteter bör presenteras.	Likaså har detaljeringsnivån i åtgärdsplaneringen (tabellen) minskats med syfte att öka fokuset på riktning och ge större utrymme för nämnder/styrelse att planera och skapa förutsättningar för att uppnå önskad riktning.
Data, informationsarkitektur och informationsförvaltning är de viktigaste förutsättningarna för i princip alla områden där omställning krävs.	Ej beaktad. Generellt inspel.
Planen har stort fokus på invånarperspektivet – nämnden anser att det är viktigt att poängtera att "kunden" eller användaren inte alltid är invånaren och att det snarare kanske även ska vara fokus på användarinvolvering.	Har beaktats genom att "användare/användarperspektiv" har lagts till på relevanta ställen i.
Cheferna är en viktig pusselbit för att lyckas med omställning, men nämnden anser att medarbetarna också måste vara drivande då de har allra bäst insyn i "verkligheten". Chefer på alla nivåer behöver vara möjliggörare av omställningen.	Beaktat genom att medarbetarnas roll i omställningen har förtydligats.
Saknar förklaring att omställning är olika för alla och att en handlingsplan kommer sedan.	Bedöms redan vara beaktat i planen.
Liknande inledningar har skrivits i många snarlika dokument tidigare – men vi står inte inför det längre – vi är redan mitt i dessa utmaningar.	Har beaktats i planens inledning.
Detta är en väldigt viktig del – går det att ännu tydligare trycka på att det gäller över organisationsgränser, förvaltningsgränser och nämndgränser?	Har beaktats i planens inledning.
Är planen inte styrande inom områden där samverkan inte är en förutsättning? Om så är fallet – vilka scenarion kan det vara?	Har beaktats genom tydliggörande under rubrik Omfattning.
Väldigt vagt mål, gör det svårt att se/förstå konkret vart vi vill nå. Vi tror att ett mål för varje strategisk inriktning skulle kunna peka ut en mycket tydligare riktning och ge bättre stöd vid planering och prioritering för verksamheterna.	Har beaktats genom att de strategiska inriktningarna har tydliggjorts. Det övergripande målet i planen följer strukturen i anvisad mall "upprättande av plan".
Den övergripande nivån som visas i illustrationen nedan (bilden med de 6 strategiska inriktningar) är tillräcklig för planen och behöver inte någon jättelång förklarande text. Kort och koncist minskar risk för olika tolkningar.	Beaktat genom att planens detaljeringsnivå har minskats.
I denna typ av övergripande strategisk plan upplever vi att de många prioriterade områdena skapar förvirring och otydlighet då de är många till antalet (hur prioritera mellan alla prioriterade områden?) och en blandning mellan att vara direkta val av lösningar/teknik, konkreta aktiviteter och något bredare områden. Det blir svårt att hålla fast vid syftet och förstå hur alla	Beaktat genom att planens detaljeringsnivå har minskats.

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
delar ska bidra till att vi uppfyller det. Vi tror det hade blivit mer överskådligt och mer greppbart genom att bryta ut områden och aktiviteter till en separat handlingsplan och möjliggöra för verksamheterna att själva bryta ned inriktningarna till aktiviteter som är tillämpbara och relevanta för dem.	
Olika verksamheter inom kommunen har olika "kunder"/användare, det är inte alltid invånarna som nyttjar/tar del av/söker/är direkta mottagare av våra tjänster (även om invånarna kan bli indirekta mottagare av resultatet). Det finns troligtvis också en stor skillnad i var insatser behöver fokuseras för att göra omställningen i olika verksamheter. Exempelvis kan ett större fokus på att optimera de interna processerna och tjänsterna vara det som ger störst effekt/nytta för samhället/invånarna, och då är det svårt att säga att det är involvering av invånare som är det viktigaste – däremot ser vi att det är viktigt att tänka användarinvolvering.	Har beaktats genom att "användare/användarperspektiv" har lagts till på relevanta ställen i planen.
Bör vi inte sträva efter att skapa tjänster som invånarna efterfrågar och direkt förstår är värdeskapande för dem så att vi inte behöver förklara? Och bör vi inte skapa tjänster som är tillräckligt intuitiva, självförklarande och enkla så att vi inte behöver utbilda dem hur de ska användas...?	Beaktats genom att området "Sammanhållen digital service" beskrivs på en mera övergripande nivå. Intuitiva och enkla tjänster ska vara en självklarhet som alltid beaktas i kommunens digitaliseringsarbete.
I princip alla prioriterade områden och övrig information i planen är på en övergripande nivå. Här blir det däremot väldigt konkret med val av två specifika tekniker/lösningar. Skulle det eventuellt passa bättre med konkretisering på denna nivå i en handlingsplan? Datadriven organisation hänger nära ihop med flera prioriterade områden under inriktning 4 och en förutsättning för att jobba datadrivet är ju att vi har ordning och reda på data genom informationsarkitektur och fungerande informationsförvaltning.	Beaktat genom att planens detaljeringsnivå har minskats.
En sammanhållen styrning: Viktigt område och något som vi verksamheter har efterfrågat för att se resultat i gemensamma förutsättningarna som behöver finnas på plats. Ser en liten risk/utmaning att med gemensamma prioriteringar och finansiering kanske de mindre förvaltningarna prioriteras ned då nyttan som kan skapas där är liten (få användare) i relation till nytta som andra förvaltningar kan skapa (väldigt många användare).	Beaktas ej. Generell kommentar som inte beaktats specifikt i planen. En sammanhållen styrning ska skapa långsiktiga förutsättningar för digitaliseringsarbete på kommunövergripande nivå. Förvaltningarna kommer, liksom idag, att ha stor möjlighet att omprioritera och frigöra resurser för deras digitalisering och omställning.
Effekthemtagning och uppföljning: Bra att mäta – men vi ska inte mäta bara för mätandets skull. Vi vill inte ta värdefull utvecklingstid bara för att mäta.	Beaktas genom att förtydliga nyttan med mätning och uppföljning under område Effekthemtagning och uppföljning.

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
Informationssäkerhet: Informationsarkitektur och informationshanteringen är kärnan i säkerhetsarbetet och den viktigaste förutsättningen för att vi tekniskt ska kunna göra en omställning och använda lösningar som kräver god kvalitet och struktur på vår data - tex automation, AI mm. Data och information är den viktigaste förutsättningen i mer eller mindre alla strategiska inriktningarna i denna plan och borde lyftas upp mer, kanske som det högst prioriterade området?	Beaktas ej då inriktningarna och områdena inte har någon inbördes prioritering i planen. Områdena Informationssäkerhet och Informationsförvaltning bedöms beskrivas på relevant detaljeringsnivå.
Varför endast invånarperspektiv på användning av data? Det finns stora vinster att göra med data som skapas, hanteras, delas, lagras och används internt som inte rör invånarnas beteenden och behov. Viktigt också att inte tro att ökad användning automatiskt ger bättre kvalitet på data – vi måste ställa krav på hantering av data och prioritera insatser kopplat till ägarskap, städning och kvalitetssäkring.	Beaktas genom att "användare och invånare" har lagts till på relevanta ställen i planen. Planen beskriver också på flertalet ställen såväl invånarperspektiv som verksamhets- och organisationsperspektiv vid användning av data. Krav på hantering av data beskrivs i området Informationsförvaltning.
Teknisk infrastruktur och analysförmåga: Bör det även läggas viss vikt vid att vi byta ut/avveckla tekniska lösningar som inte är ändamålsenliga och tex låser in vår data?	Bedöms vara beaktat inom området Optimerad teknisk miljö samt Teknisk infrastruktur och analysförmåga.
Chefer ska absolut ha god förståelse för digitaliseringens möjligheter och kunskap kring nödvändiga förutsättningar, men ska de verkligen leda omställningen? Det behövs ur vårt perspektiv snarare ännu mer driv, färdigheter och förståelse bland medarbetare och att cheferna ska vara möjliggörare (genom resurstillsättning, beslutsfattande mm).	Beaktat genom att medarbetarnas roll i omställningen har förtydligats.
Kommunstyrelsen	
Stadsledningskontoret ställer sig positiva till och ser behovet av en kommunövergripande plan för digital omställning. Stadsledningskontoret ställer sig även positiv till planens intention att under åren 2026-2028 särskilt prioritera de grundläggande förutsättningar för digital omställning som hela eller stora delar av kommunen behöver ha på plats för att möjliggöra en effektiv och rationell digitalisering. Stadsledningskontoret ställer sig i sak bakom de 6 strategiska inriktningar som planen lyfter fram, de är väl avvägda och sätter fokus på väsentliga områden som behöver utvecklas för att ge goda förutsättningar för att ta till vara digitaliseringens möjligheter.	Ej beaktat. Generellt inspel.
Samtliga strategiska inriktningar och de beskrivningar som åtföljer kan dock uttryckas på ett mer distinkt sätt. I sin nuvarande form är både strategiska inriktningar och underliggande beskrivningar allt för omfattande och yvigt beskrivna.	Beaktat genom att planens detaljeringsnivå har minskats.

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
Allt för detaljerad åtgärdsplanering: Förslagets nuvarande åtgärdsplanering bedöms vara alltför detaljerad för att fastställas på fullmäktigenivå. Kommunfullmäktige bör snarare fastställa inriktning och överlåta till nämnder/styrelse att planera och skapa förutsättningar för att sagda inriktning ska uppnås. Förslaget med dess nuvarande detaljeringsnivå riskerar frånta ansvariga nämnder och styrelse planerings- och prioriteringsansvaret genom att i hög detalj slå fast vad nämnd/styrelse ska åstadkomma. Utifrån tidigare erfarenhet kan detta medföra att planen blir ngt av en papperstiger. Utifrån ovanstående resonemang är stora delar av den planering som redovisas på sid 12-18 för högdetaljerad för att antas av Kommunfullmäktige. Även om huvuddelen av alla de 53 åtgärder som nu ingår i förslaget skulle vara adekvata, relevanta och högprioriterade så är det nämnd/styrelse som bör fatta beslut om planering på denna detaljeringsnivå. En rimlig detaljering skulle vara att kommunfullmäktige destinerar de utvecklingsområden som beskrivs i anslutning till respektive inriktning till styrelse eller nämnd. Flertalet av de åtgärder/aktiviteter som framgår i planeringsavsnittet (sid 12-18) kan med fördel istället utgöra underlag för planering (förankring, prioritering och resurssättning) i Kommunstyrelse eller nämnd.	Har beaktats genom gemensam hantering av inspel från BN, MHSN och KS. Planens övergripande texter samt beskrivningar av inriktningar och områden beskrivs mera distinkt för att tydliggöra planens strategiska riktning. Likaså har detaljeringsnivån i åtgärdsplaneringen (tabellen) minskats med syfte att öka fokuset på riktning och ge större utrymme för nämnder/styrelse att planera och skapa förutsättningar för att uppnå önskad riktning.
Stadsledningskontoret saknar förslag/beskrivning av hur ekonomiska konsekvenser av planen ska hanteras. Ska föreslagna inriktningar uppnås inom de befintliga ramar som kommunfullmäktige tilldelat nämnder/styrelse? Förväntas nämnder/styrelse ansvara för att frigöra de medel som behövs för att åstadkomma förflyttning i enlighet med inriktning eller ska styrelse/nämnd förvänta sig att kommunfullmäktige avdelar medel för planens förverkligande? Otydlighet om hur resurstilldelning/finansiering ska ske, riskerar leda till att styrelse/nämnd ej prioriterar eller skapar de förutsättningar som krävs för att planen ska realiseras inom angiven tidsperiod.	Har beaktats genom kompletterande beskrivning under rubrik. Genomförande av planen. För att uppnå planens önskade inriktningar ska finansiering primärt ske genom att nämnder/förvaltningar frigör medel och resurser inom befintliga ramar. Större förflyttningar som inte kan finansieras ska hanteras inom ramen för budget- och planeringsprocessen. Umeå kommuns riktlinje för god ekonomisk hushållning ska följas.
Stadsledningskontoret förstår behovet av och ställer sig positiva till att planen lyfter fram vikten av informationssäkerhet och cybersäkerhet. Förändringar i omvärlds- och säkerhetsläge tillsammans med det kritiska beroende som kommunens verksamheter har av att data/information är tillgänglig, tillförlitlig och hanterad på ett rättssäkert och korrekt sätt innebär att området bör vara högt prioriterat. Ett bekymmer är dock att begreppen informationssäkerhet kontra cybersäkerhet inte definierats inom kommunen vilket kan skapa otydlighet och göra det svårt för läsaren att förstå skillnaden mellan de två avsnitten i planen. Myndigheter definierar i större utsträckning om dessa begrepp, från att cybersäkerhet och IT-säkerhet har	Har beaktats genom att områdena Informationssäkerhet och Cybersäkerhet kortats ner och att relevanta styrdokument finns med under rubriken Relaterade styrdokument.

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
ansetts vara en del av informationssäkerheten till att nu mena att informationssäkerhet och IT-säkerhet är en del av cybersäkerheten, detta kan på längre sikt påverka hur kommunen valt att organisera sig i dessa frågor. Detta återspeglas också i åtgärdslistan/tabellen där aktiviteter beskrivna för informationssäkerhet respektive cybersäkerhet överlappar varandra. Stadsledningskontoret föreslår att båda avsnitten kortas ner och kompletteras med hänvisningar till befintliga styrdokument.	
I beskrivningen av strategiska inriktningar samt prioriterade områden (s. 4-5) bör det framgå att för att förflyttning ska ske krävs både verksamhetsutveckling och innovation. En viktig förutsättning för innovation är ett medvetet och övervägt risktagande samt utrymme och förutsättningar för systematiskt experimenterande. Kommunen måste våga testa i lämplig skala trots viss osäkerhet om önskat utfall kommer att uppnås.	Har beaktats genom att verksamhetsutvecklingsperspektivet kompletterats med innovationsperspektiv inom relevanta områden i planen.
Individ- och familjenämnden	
Individ- och familjenämnden är positiva till planens disposition och innehåll, men önskar tillägg och revideringar i enlighet med yttrandet. Individ- och familjenämnden står inför omfattande utmaningar där behoven hos individer och familjer ökar samtidigt som tillgänglig arbetskraft minskar. Umeå kommuns arbete med digitalisering har delvis saknat enhetlighet och samverkan över förvaltningsgränser något begränsad. Individ och familjenämnden ser därför mycket positivt på Plan för digital omställning och dess ansats att strukturera, prioritera och kraftsamla kring digitaliseringens möjligheter och ser fram emot en stärkt samverkan och gemensamma ansatser att öka omställningstakten. Individ- och familjenämnden är positiv till planens disposition och innehåll och noterar ett välbalanserat omfång av såväl relevanta tekniskt orienterade fokusområden som bredare strategiskt och strukturellt viktiga frågor. Specifikt vill individ- och familjenämnden belysa och ställa sig bakom planens fokus på grundläggande förutsättningar vilka bedöms som ytterst väsentliga för ett hållbart och uthålligt omställningsarbete.	Ej beaktat. Generellt inspel.
Individ- och familjenämnden vill betona behovet av att tidigt i denna process tydliggöra var ansvaret för hårdvara ligger i planen för digitala omställning. Tillsammans med förändrade arbetssätt kommer ett ökat behov av teknik och denna ökning behöver hanteras, ansvaret för support och förvaltning bör tydliggöras och resurstillsättas både för teknik hos våra arbetstagare och för teknik hos våra brukare. Individ- och familjenämnden anser att detta behöver klargöras tidigt i omställningsprocessen och ser att behoven kan variera men bör utformas och resurssättas utifrån behoven i respektive förvaltning och bolag. Individ- och familjenämnden föreslår att detta perspektiv inkluderas i Planen för digital omställning 2025-	Struktur för att tydliggöra roll- och ansvarsfördelning beaktas redan i planen. Strukturen beskrivs i planens inriktning 3, "En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet" och område "En sammanhållen styrning". Kommande arbete med åtgärder (planens genomförande) ska resultera i

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
2028.	tydliggjord roll- och ansvarsfördelning. Parallellt pågår ett arbete med att se över ansvar för brukarnära hårdvara/teknik inom ramen för berörda samverkansobjekt.
Individ- och familjenämnden ser positivt på att samverka med övriga förvaltningar för det digitala omställningsarbetet.	Ej beaktat. Generellt inspel.
Individ- och familjenämnden föreslår följande tillägg: Tydliggöra ansvaret för support och förvaltning av den hårdvara som den digitala omställningen medför.	Struktur för att tydliggöra roll- och ansvarsfördelning beaktas redan i planen. (se beskriven hantering ovan).
Sammanhållen digital service: Individ- och familjenämnden föreslår följande revidering: Upprätta färdplan för nationella lösningar och standarder ska ansvaret delas mellan TN/ansvarig nämnd och bolag. Detta för att beakta de olika nationella standarder som finns inom respektive bolag och förvaltning.	Ej relevant då åtgärden ej finns med i slutlig version av planen eftersom inriktningen/området beskrivs på en mera övergripande nivå med fokus på strategisk riktning.
Invånarfokus: Individ- och familjenämnden föreslår följande revidering: Individ- och familjenämnden anser att ansvarig nämnd och bolag ska läggas till i ansvar för samtliga planeringspunkter för att säkerställa att använda och utgå från den kompetens som finns inom respektive förvaltning och bolag.	Beaktat genom att både TN/Respektive nämnd har lagts till som ansvariga.
Sammanhållen styrning: Individ- och familjenämnden föreslår följande tillägg: Säkerställa att det finns erforderlig kompetens inom förvaltning för att kunna återge behov för att samverkan ska ligga i linje med de behov som finns inom respektive förvaltning/bolag. Ansvar: bolag/ansvarig nämnd	Beaktat genom komplettering med skrivning att kommunen behöver etablera en effektiv styrning och samordning inom digitaliseringsområdet som gör att kompetenser, information, processer och teknik samverkar för att uppnå största möjliga värde för kommunens verksamheter, invånare och andra aktörer. Under rubrik Genomförande av planen beskrivs också nämnders ansvar avseende styrning, uppföljning, medel och resurser.
Sammanhållen styrning: Individ- och familjenämnden föreslår följande revidering: Att ansvarsfördelning delas mellan TN, ansvarig nämnd och bolag inom alla områden förutom de tre områden där TN delar ansvaret med KS.	Ej beaktat. TN och KS ansvarar för koordinering av åtgärder inom inriktningen men arbetet ska ske i bred samverkan med berörda nämnder och bolag.
Effekthemtagning och uppföljning: Säkerställa att ansvaret för effekthemtagning och uppföljning genomförs utifrån verksamhetens mål och processer (Ansvar: bolag/ansvarig nämnd)	Beaktat genom att åtgärden har kompletterats med skrivning att utvärdering ska ske utifrån verksamhetens mål, och att TN och respektive nämnd ansvarar för åtgärden.
En mer robust och säker digitalisering:	Ej relevant då beskrivningen ej

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
Individ- och familjenämnden ser behov av ett tillägg att kommunen ska utveckla, förstärka och förenkla strukturer för att skapa en mer robust och säker digitalisering.	finns med på denna detaljeringsnivå i slutlig version av planen.
En mer robust och säker digitalisering: Individ- och familjenämnden föreslår följande revidering: Kommunen bör säkerställa att säkerhetsåtgärder är proportionerliga och balanserade mot andra risker, för att skydda information och samtidigt möjliggöra effektiv användning av digitala lösningar	Beaktat genom att inriktning 4 En mera robust och säker digitalisering har kompletterats med föreslagen skrivning.
Data används i högre grad som en strategisk tillgång: Individ- och familjenämnden föreslår att ansvaret delas mellan TN, KS, ansvarig nämnd och bolag gällande att ta fram en strategi och målbild för dataområdet.	Ej beaktat. TN och KS ansvarar för koordinering av åtgärden men arbetet ska ske i bred samverkan med berörda nämnder och bolag.
Ökade kunskaper, förståelse och färdigheter för digitaliseringens möjligheter: Ansvarsfördelning delas mellan TN, KS, ansvarig nämnd och bolag inom alla områden förutom de två områden där TN delar ansvaret med KS.	Ej beaktat. TN och KS ansvarar för åtgärderna inom inriktningen, men arbetet ska ske i bred samverkan med berörda nämnder och bolag.
Äldrenämnden	
Umeå kommuns arbete med digitalisering har delvis varit splittrat och samverkan över förvaltningsgränser något begränsad. Äldrenämnden ser därför mycket positivt på Plan för digital omställning och dess ansats att strukturera, prioritera och kraftsamla kring digitaliseringens möjligheter och ser fram emot en stärkt samverkan och gemensamma ansatser att öka omställningstakten. Gällande ansvarsfördelning för planens aktiviteter delar Äldrenämnden bilden av att den övergripande sammanhållningen behöver stärkas men anser även att respektive nämnds och kommunbolags ansvar och delaktighet bör förtydligas. Respektive nämnd och kommunbolags ansvar framgår tydligt utifrån rollen som informationsägare men framstår som mer diffus gällande aspekter som rör styrning och uppföljning. Äldrenämnden är av uppfattningen att det är av vikt att dessa aspekter av omställningen inte separeras från berörd nämnds eller bolags ansvar och grunduppdrag. Äldrenämnden har omfattande erfarenhet inom digitalisering med utvecklade processer och arbetssätt vilket bör beaktas, och om så bedöms relevant, komma andra förvaltningar till godo.	Ej beaktat. Generellt inspel.
Gällande inriktningen att skapa nytta för invånarna bör respektive nämnd och kommunbolags kunskap och kompetens om sitt ansvarsområde beaktas och inkluderas som ansvarig tillsammans med TN. Äldrenämnden föreslår följande revidering: Under samtliga planeringsområden gällande invånarfokus anser Äldrenämnden att TN/Ansvarig nämnd och bolag bör anges som ansvarig.	Beaktat genom att både TN/Respektive nämnd har lagts till som ansvariga.
Sammanhållen styrning:	Generell kommentar som

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
Äldrenämnden anser att det är av största vikt att digitalisering som område inte särskiljs från övrig strategisk styrning inom nämndens ansvar och önskar därav förtydligande gällande ansvarsfördelning och involvering.	konkretiseras i efterföljande inspel.
Sammanhållen styrning: Äldrenämnden föreslår följande tillägg: Säkerställa att det finns erforderlig kompetens inom nämnden/bolaget för att aktivt bidra i samverkan och säkerställa att denna sker i linje med nämndens/bolagets mål och strategier. (Ansvar: bolag/ansvarig nämnd)	Beaktat genom komplettering med skrivning att kommunen behöver etablera en effektiv styrning och samordning inom digitaliseringsområdet som gör att kompetenser, information, processer och teknik samverkar för att uppnå största möjliga värde för kommunens verksamheter, invånare och andra aktörer. Under rubrik Genomförande av planen beskrivs också nämnders ansvar avseende styrning, uppföljning, medel och resurser.
Effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet: Äldrenämnden föreslår följande revidering: Ansvarsfördelning bör delas mellan TN, ansvarig nämnd och bolag inom alla områden med undantag för de fyra områden där TN delar ansvaret med KS.	Ej beaktat. TN och KS ansvarar för åtgärder inom inriktningen men arbetet ska ske i bred samverkan med berörda nämnder och bolag.
Effekthemtagning och uppföljning: Äldrenämnden föreslår följande tillägg: Säkerställa att effekthemtagning och uppföljning genomförs utifrån nämndens/bolagets prioriteringar, mål och processer (Ansvar: bolag/ansvarig nämnd)	Beaktat genom att åtgärden har kompletterats med skrivning att utvärdering ska ske utifrån verksamheters mål, och att TN och respektive nämnd ansvarar för åtgärden.
Äldrenämnden föreslår följande tillägg: Äldrenämnden ser behov av ett tillägg att kommunen ska utveckla, förstärka och effektivisera strukturer för att skapa en mer robust och säker digitalisering	Ej relevant då beskrivningen ej finns med på denna detaljeringsnivå i slutlig version av planen.
Äldrenämnden föreslår följande tillägg: Utveckla risk- och bedömningsprocesser utifrån ett helhetsperspektiv där informationssäkerhet viktas i förhållande till andra risker och perspektiv (så som följd av utebliven omställning) i syfte att upprätthålla adekvat informationssäkerhet och samtidigt möjliggöra effektiv användning av digitala lösningar.	Beaktat genom att inriktning 4 En mera robust och säker digitalisering har kompletterats med föreslagen skrivning.
Äldrenämnden föreslår följande revidering: Äldrenämnden föreslår att ansvaret delas mellan TN, KS, ansvarig nämnd och bolag gällande att ta fram en strategi och målbild för dataområdet.	Ej beaktat. TN och KS ansvarar för åtgärden men arbetet ska ske i bred samverkan med berörda nämnder och bolag.
Äldrenämnden önskar ett tydliggörande av att ansvarig nämnd/bolag behöver säkerställa att det finns interna resurser för att möjliggöra den digitala omställningen i samverkan.	Beaktat genom komplettering med följande skrivning i Genomförande av planen. "Nämnderna ansvarar också för att frigöra de medel och resurser som krävs för att åstadkomma

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
	förflyttningar i enlighet med planen."
Fritidsnämnden	
Fritidsnämnden anser att planen för digital omställning i sin helhet är ett dokument som blir en bra ersättning för befintliga styrdokument. Planen ger en tydlig riktning och skapar långsiktighet för Umeå kommuns digitala omställning. Fritidsförvaltningen har varit delaktig vid framtagandet av planen via kommunens digitaliseringsråd och har därigenom framfört synpunkter på planen vilket har tagits hänsyn till. För att omsätta planen i verksamheten behövs eventuellt kompetensutveckling samt genomlysning av behov av andra resurser.	Ej beaktat. Generellt inspel.
Kulturnämnden	
Kulturnämnden anser att planen för den digitala omställningen i grunden är riktig och viktig. I remissen framgår det att tekniska nämnden ska ha ansvaret för den digitala omställningen. Tekniska nämnden kan dock inte ensamt fatta beslut som påverkar en annan nämnds ekonomi och verksamhet. Om inte medel och resurser tillförs till en enskild nämnd måste samråd, samverkan, dialog och yttrande inhämtas från berörd nämnd innan beslut fattas i tekniska nämnden.	Ej beaktat. Generellt inspel. Redan beaktat då planen innehåller åtgärder för att tydliggöra ansvarsfördelning vid digital omställning, ett arbete som nämnderna görs delaktiga i. Finansieringsprinciper och ekonomiska konsekvenser är tydliggjorda i planen.
För- och grundskolenämnden & Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	
<i>Nämnderna har inkommit med identiska inspel</i>	
För- och grundskolenämnden/Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ser positivt på en plan för digital omställning tas fram. Planen sätter riktning och skapar förutsättning för långsiktighet i Umeå kommuns digitala omställning. Nämnden är i grunden positiv till de sex strategiska inriktningar som skrivs fram samt till de tillhörande prioriterade områden inom respektive inriktning.	Ej beaktat. Generellt inspel.
På bilden på sid 4 föreslår att siffrorna tas bort då dessa föranleder läsaren att tänka att det finns en hierarki mellan de föreslagna inriktningarnas inbördes betydelse.	Beaktat genom att siffrorna tagits bort i bilden. Däremot kvarstår de i löpande text och i tabellen för åtgärdsplanering.
Nämnden anser att det finns skäl att överväga om inte medborgare är ett bättre begrepp att använda i rubriken än invånare. Detta utifrån att begreppet medborgare används i MÖTS, Umeå kommuns värdegrund. Förslag till ny rubrik, Digitaliseringen ska skapa medborgarnytta i högre utsträckning.	Beaktas genom att begreppen kopplat till målgrupper (de kommunen finns till för) ses över generellt.

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
Begreppet invånare används frekvent och för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden som har elever och deltagare som inte har Umeå som hemkommun blir ordet invånare problematiskt.	
Återkommande behöver För- och grundskolenämnden/Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden stödja elever och vårdnadshavare som lever i digitalt utanförskap utan tillgång till adekvata digitala tjänster. Utanförskapet ökar om det inte finns en plan för de som har skyddade personuppgifter, saknar digitalt bank id (eller motsvarande) samt svenskt medborgarskap. Plan för digital omställnings skulle kunna bidra till ökade möjligheter för dessa individer att ta del av Umeå kommuns välfärd.	Beaktas genom att området Invånarfokus har kompletterats med perspektiv på digitalt utanförskap.
Det är positivt att AI finns med i planen. Däremot anser nämnden att AI- strategier bör få en mer framskjuten position i planen utifrån att: AI-kommission, DIGG och IMY tagit fram riktlinjer och förhållningssätt för offentlig sektor samt att utveckling inom AI är angeläget, efterfrågat och går oerhört snabbt inom nämndens verksamhetsområden.	Beaktat genom att AI lyfts fram tydligare i beskrivningen av inriktning 2 - Digitaliseringen bidrar till en bättre användning av kommunens resurser.
Ansvar och struktur över hur tvärfunktionella samarbeten över organisatoriska gränser ska ske behöver förtydligas i planen. Det framgår inte vem/vilka som har ansvaret att samordna och följa upp detta.	Beaktat genom att förtydliga behovet av att även etablera, utveckla och tillämpa tvärfunktionella samarbeten. TN och samtliga nämnder ansvarar för åtgärden.
En optimerad teknisk miljö poängteras i planen och att skapa en mer enhetlig och effektiv teknisk miljö. En farhåga finns att en optimerad, standardiserad digital miljö inte kommer vara anpassad till verksamheternas behov och riskerar nödvändig flexibilitet. Idag saknas en samordnad robust struktur för att identifiera verksamheternas behov.	Redan beaktat i planen där det beskrivs att den optimerade tekniska miljön ska vara anpassad utifrån verksamheternas behov.
För att chefer inklusive rektorer ska kunna leda omställningsarbetet utifrån verksamhetskunskap krävs utvecklingsinsatser för ökad digital kompetens och adekvat stöd i att leda den digitala omställningsprocessen.	Behovet är redan beaktat i planen inom inriktning 6, områdena Ökad digital kompetens och Ökad digital mognad.
För- och grundskolenämnden/Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ser positivt på att nämnder har möjlighet att ta fram egna handlingsplaner, med Plan för digital omställning som utgångspunkt.	Ej beaktat. Generellt inspel.
Plan för digital omställning visar inte hur man har för avsikt att årligen följa upp nämndernas arbete med digitalisering. Här förslår nämnden att Verksamhetsplanen får ett program för digitalisering, nämnderna kan redogöra för sina aktiviteter och utvärdera dessa. Detta skulle skapa eftersträfvärd systematik och tydlighet.	KS avgör vilka områden som nämnd ska ta hänsyn till och redogöra för i VP. Det är dock upp till varje nämnd att fritt lägga till områden som de anser bör finnas med. Uppföljning kommer också att ske via andra strukturer, såsom samverkansmodell för digitalisering.

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
För- och grundskolenämnde/Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden oroas över att en stark central styrning av digitaliseringen riskerar att verksamheternas behov utifrån grunduppdrag och lagstiftning inte kommer att prioriteras i tillräckligt hög omfattning. En organisation där varje verksamhet har fastslagna resurser som de själva styr över och kan prioritera vore därför önskvärt.	Roll- och ansvarsfördelning kopplat till styrningen av digitaliseringen beaktas inom ramen för inriktningen En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet. En bred samverkan ska ske mellan DoIT och nämnderna kring området.
Sammantaget anser för- och grundskolenämnden/gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att det är bra att kommunen får en plan för digital omställning som innefattar både grundläggande förutsättningar och värdeskapande åtgärder och initiativ.	Ej beaktat. Generellt inspel.
<i>Följande inspel avser enbart Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (ej FGN)</i> Begreppet invånare används frekvent och för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden som har elever och deltagare som inte har Umeå som hemkommun blir ordet invånare problematiskt.	Beaktas genom att begreppen kopplat till målgrupper (de kommunen finns till för) ses över generellt.
Personalnämnden	
Personalnämnden anser att syftet som anges i den föreslagna planen redan till största del reglerats av kommunfullmäktige till verksamhetsansvariga nämnder. Personalnämnden anser därför att den föreslagna planen för digital omställning inte tillför det som saknas för styrning och ledning i sin föreslagna form, omfattning och med angivet syfte.	Ej beaktat. Generellt inspel.
En viktig förutsättning för nämnder och verksamheters kompetensförsörjningsarbete är hållbara förutsättningar för digitalisering och att digital omställning ses som en integrerad del och förutsättning för den verksamhet som bedrivs och den verksamhetsomställning som krävs och sker.	Ej beaktat. Generellt inspel.
Planens syfte är redan uppfyllt genom reglemente och andra styrdokument: I reglemente för styrelse och nämnder, fastslaget av kommunfullmäktige, anges bland annat att nämnden ansvarar för sin förvaltning, dess organisation, kompetensförsörjning samt fördelning av arbetsmiljöuppgifter från kommunfullmäktige. Vidare anger fullmäktige att respektive nämnd inom sitt område bland annat svarar för digitala tjänster och informationssystem som stödjer nämndens verksamhet, informationssäkerhet, sin information, dess förvaltning och dess användbarhet. Kommunfullmäktige har därtill fastslagit principer och instruktioner vad gäller prioriteringar av resurser, vilket även bör omfatta digitaliseringsområdet. Reglementet fastslår vidare att "Nämnderna ska därutöver verka för samverkan med kommunens övriga nämnder och bolag för att gemensamt nå kommunens övergripande mål och uppdrag.",	Ej beaktat. Generellt inspel.

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
vilket enligt personalnämndens uppfattning även gäller digital omställning. Personalnämnden anser därför att den föreslagna planen för digital omställning inte tillför det som saknas för styrning och ledning i sin föreslagna form, omfattning och med angivet syfte.	
Behov att vägleda nämnder och verksamhet finns: Personalnämnden delar samtidigt tekniska nämndens bedömning att kompletterande vägledning och styrning kan krävas för vissa områden som förutsättningar för Umeå kommuns digitala omställning. Personalnämnden önskar uppmärksamma några områden där nämnden ser behov av gemensamt stöd i form av riktlinjer, arbetsformer och/eller kommungemensamma processer för nämnder och verksamheter att ta stöd i vissa av de området och frågeställningar som lyfts i den föreslagna planen. Dessa områden är bland annat: <i>(se efterföljande tre inspel)</i>	Ej beaktat. Generellt inspel.
Riktlinjer för medarbetarnas användning av AI i nämndernas verksamheter: Personalnämnden anser att detta arbete skyndsamt behöver komma fram då den snabba utvecklingen både oroar och ger möjligheter i dagens verksamheter. Avsaknaden av stöd till medarbetarna kring förhållningssätt om nyttjande, vad man får och inte, leder till oro, stress och arbetsmiljörisker.	Redan beaktat inom området AI i planen.
Principer och modell för kommungemensam objektsledning inkl. prioritering och investeringsprocess: Det är viktigt att nämnderna ges stöd i kommungemensamma processer för att kunna uppfylla sitt ansvar gentemot kommunfullmäktige om att samverka och ta ansvar inom ramen för principerna för god ekonomisk hushållning.	Generell kommentar. Bedöms vara beaktat i planen i inriktning 3 - En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet.
Tydliggörande av Umeå kommuns ambitionsnivå gällande ansvarstagande för mindre kommuner och länets gemensamma kapacitet för digital omställning utöver nämnds grunduppdrag: Det är viktigt att kommunfullmäktige tydliggör för nämnder, inkl. de gemensamma nämnder som kommunen förvaltar, om det föreligger förväntningar att möjliggöra digital omställning för fler kommuners verksamheter utöver Umeå kommun. Området är viktigt för att personella och ekonomiska resurser ska kunna riktas rätt och ge önskad effekt.	Beaktat genom att planen kompletterats med följande skrivning. "Digitaliseringsarbetet ska ske i samverkan med relevanta aktörer i de fall det skapar mervärde för invånare kommunens verksamheter och samhället". Ställningstagande kring samverkan med specifika aktörer bedöms medföra för hög detaljeringsnivå för planen.
Utveckling och digitalisering genom medarbetarinflytande: Personalnämnden vill även uppmärksamma om vikten av likvärdiga förutsättningar för verksamheter och medarbetare att vara en funktionella delar av såväl verksamhetsutveckling som digitalisering. Ska kommunen gemensamt kunna möta kompetensförsörjningsutmaningarna är det av största vikt att förändrade arbetssätt med digitalt stöd kan genomföras utan risk för tillkommande arbetsmiljöproblem. Verksamhetsutveckling, innovation och förändrade arbetssätt med stöd av digital omställning kommer vara avgörande för att klara kompetensförsörjningen och då är det av	Ej beaktat. Generellt inspel.

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
yttre vikt att medarbetarinflytande och engagemang blir drivkraften även i detta. Här delar personalnämnden tekniska nämndens synpunkt om hur avgörande det är att varje nämnd inom sitt verksamhetsuppdrag skapar en lärande kultur som säkerställer kunskap, förståelse och de färdigheter som medarbetare behöver för att ges möjlighet att bidra i och till den omställning och verksamhet som krävs.	
Jämställdhetsutskottet	
Jämställdhetsutskottet ser behovet av en Plan för digitalisering och tycker i stora delar att det är ett bra dokument.	Ej beaktat. Generellt inspel.
Jämställdhetsutskottet vill särskilt trycka på vikten av att all personbaserad data behöver samlas in på kön, det vill säga säkerställa att det finns riktlinjer och metodstöd för könsuppdelad statistik, samt att system understödjer insamling och hantering av könsuppdelad statistik (ex. genom att ställa krav vid upphandling av system). Könsuppdelad statistik är ett viktigt verktyg i arbetet för ett jämställt samhälle. Umeå kommunfullmäktige har antagit ett övergripande jämställdhetspolitiskt mål och att statistik genomgående presenteras med kön som övergripande indelningsgrund är en förutsättning för att kommunens verksamheter ska kunna arbeta strategiskt med jämställdhet och exempelvis förbättra verksamheten och/eller synliggöra ojämnt fördelade livsvillkor, skillnader i exempelvis bemötande eller handlingsutrymme, diskriminering, etc.	Ej beaktat. Planen fokuserar på att etablera grundläggande förutsättningar för att systematiskt samla, kombinera och använda data för att fatta beslut, uppnå verksamhetsmål och invånarnytta. Kommunens data- och analysförmåga ska kunna hantera könsuppdelad statistik, men planens detaljeringsnivå bedöms bli för hög om specifika datamängder/kategorier av data ska lyftas fram.
Jämställdhetsutskottet anser vidare att kunskap om jämställdhetsarbete behöver genomsyra arbetet med digitalisering.	Redan beaktat. Planens befintliga struktur bedöms möjliggöra perspektiv på jämställdhetsarbete kopplat till digitalisering, exempelvis inom inriktningen "Ökade kunskaper, förståelse och färdigheter för digitaliseringens möjligheter", där ökad kunskap kopplat till jämställdhet och digitalisering kan inrymmas.
I arbete med Plan för digitalisering är det även av stor vikt att kunskap om snedvridning vid insamling av data finnas med. Att datahantering ska vara transparent och säker är viktigt men för att ambitionerna med en hållbar utveckling ska nås behöver det även problemformuleras kring vilken typ av data som samlas in och vem som bestämmer vilken data som ska samlas samt vem som analyserar den data som samlas in. Här ser jämställdhetsutskottet ett behov av en tydlig struktur för att säkerställa att olika kompetenser tillfrågas och bjuds in i samtal kring datainsamling och analys. Utan detta riskerar digitalisering att cementera ojämställda och ojämlika strukturer i stället för	Beaktat genom komplettering med följande skrivning i Inriktning 5 - Data används i högre grad som en strategisk tillgång. "All användningen av data ska ske ansvarsfullt, etiskt, och med respekt för individens integritet"

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
att, som den uttryckta ambitionen i förslag till Plan för digitalisering, skapa ett starkare samhällskontrakt.	
Jämställdhetsutskottet ser det som positivt att det i Inriktning 1. Digitaliseringen skapar nytta för invånarna i högre utsträckning skrivs fram att jämställdhet är ett viktigt värde och att digitalisering behöver ske närmare medborgarna. I strategin skrivs att "Den digitala omställningen i kommunen ska underlätta för invånare att hantera sina rättigheter och skyldigheter utifrån livshändelser och -situationer." Jämställdhetsutskottet vill här lyfta ett förslag till tillägg: "Att den digitala omställningen i kommunen ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället och sina egna liv".	Ej beaktat. Det är många perspektiv som ska beaktas vid digital omställning, och föreslaget tillägg bedöms inrymmas i befintlig formulering att "Kommunens digitaliseringsarbete ska bedrivas med ett helhetsperspektiv på invånarna och samhället och underlätta hanteringen av dess rättigheter och skyldigheter. "
Jämställdhetsutskottet ser positivt på de delar i föreslagen plan som lyfter frågor om att involvera invånare och att skapa sammanhållna lösningar som är logiska och till nytta för medborgare. Att invånare som idag av olika anledningar står långt ifrån digitala lösningar som kommunen erbjuder är en viktig grupp att säkerställa nyttan hos och att utveckla lösningar tillsammans med, för att digitalisering ska bli ett verktyg som ökar och inte minskar den sociala hållbarheten. Att minska det digitala utanförskapet bör även det vara något som hanteras i Plan för digitalisering alternativt i efterföljande styrande dokument.	Beaktas genom att planen har kompletterats med perspektiv på digitalt utanförskap.
För en lyckad process med digitalisering krävs inte bara kunskap om verksamheterna och förutsättningarna för arbete inom Umeå kommun utan även kunskap om livsvillkor hos Umeå kommuns invånare. Jämställdhetsutskottet anser det vara viktigt att denna fråga hanteras på ett bra sätt i den framtida handlingsplanen för att säkerställa att det finns en bred kunskap om de många olika liv som levs med olika förutsättningar i Umeå och att därmed de ex. digitala tjänster som skapas utgår från invånare i Umeå. Att öppna upp processer och säkerställa att många kompetenser finns runt bordet vid behovsinventeringar, samt till exempel i framtagande av handlingsplaner för digitalisering kan vara ett sätt att arbeta.	Redan beaktat i planen inom område Ändamålsenliga arbetssätt. Inspelet kommer också att beaktas vid upprättande av handlingsplanen.
Jämställdhetsutskottet håller med om skrivningarna inom Inriktning 5. Data används i högre grad som en strategisk tillgång. Här vill dock utskottet lyfta att erfarenhet från att under lång tid samlat och använt data som en strategisk tillgång i jämställdhetsarbetet i Umeå kommun och i Sverige som land visar att det inte är tillräckligt att presentera data som visar på orättvisor eller ojämlikhet. För att en förflyttning ska ske behöver data förstås. Till det tillkommer att organisationen behöver ha tilltro till den data som presenteras och fatta beslut som kan gå emot tidigare väl inarbetade rutiner och sätt att arbeta. Jämställdhetsutskottet anser det därför vara av stor vikt att kunskap kring utvecklingsarbete och motstånd utvecklas hos personer som arbetar med digitalisering.	Ej beaktat. Inspelet kommer dock att beaktas vid upprättande av handlingsplanen samt vid etablering och utveckling av struktur för tvärfunktionella arbetssätt kopplat till samverkansmodell för digitalisering.

Förslag/synpunkt	Hantering av förslag/synpunkt
Frågan om digitalisering berör samtliga nämnder och förvaltningar och är inte en teknisk fråga utan en fråga om omställning och utveckling. Jämställdhetsutskottet ställer sig frågande till att en enskild nämnd (TN) görs ansvarig för digitaliseringen av Umeå kommun, en fråga som bör placeras på övergripande nivå under kommunstyrelsen.	Vid sammanslagningen av Digitalisering och verksamhetsutveckling (SLK) och IT-funktionen (ToFF) 2024 flyttades ansvaret för kommunens digitala omställning från KS till TN. Ansvaret finns beskrivet i kommunens reglemente. Frågan om nämndtillhörighet hanteras inte inom ramen för denna plan.

Bilaga 3 - Sammanställning av samtliga nämnders och utskotts protokollsutdrag och yttranden

I denna bilaga följer samtliga nämnders och utskotts fullständiga protokollsutdrag och yttranden.

Remissyttranden har inkommit från följande nämnder/utskott:

Nämnd/utskott
Byggnadsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Kommunstyrelsen
Individ- och familjenämnden
Äldrenämnden
Fritidsnämnden
Kulturnämnden
För- och grundskolenämnden
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Personalnämnden
Jämställdhetsutskottet

Umeå kommun
Byggnadsnämnden

Protokollsutdrag
2025-03-19

§ 51

Diariennr: BN-2024/00495

Yttrande över remiss: Plan för digital omställning

Beslut

Byggnadsnämnden ställer sig bakom förslaget till en gemensam plan för digital omställning och fastställer yttrande enligt nedan samt i bilagt bilaga lämnar kommentarer som mer specifikt rör innehållet i planen.

Ärendebeskrivning

Umeå kommuns nuvarande IT-strategi beslutades av Kommunfullmäktige 2017. Strategin har inte reviderats sedan beslutet och det har sedan dess skett flera större förändringar som påverkar behovet av styrning inom IT och digitalisering/digital omställning.

Utifrån en relevansprövning som gjordes av kommunens IT-strategi och e-servicestrategi beslutade kommunfullmäktige i april 2024 att dessa skulle revideras. Under perioden maj till november 2024 har Digital omställning och IT, med stöd av Ekonomi och styrning/Styrning och samordning, utrett strukturen för styrningen och upprättat förslag till styrande dokument som tydliggör förhållningssätt, inriktning/planering för kommunens arbete med digital omställning. Det styrdokument som upprättats och som nu ska skickas på remiss är:

Plan för digital omställning vars syfte är att:

- Sätta riktning och skapa långsiktighet för Umeå kommuns digitala omställning.
- Vara styrande vid beslut och prioriteringar i kommunens digitaliseringsarbete.
- Skapa samsyn och gemensam förståelse för prioriteringar.
- Tydliggöra gemensamma inriktningar och områden som kommunen behöver samhandla och kraftsamla inom.
- Vara ett stöd för nämnder och verksamheter i den strategiska planeringen och omställningsarbetet.

Umeå kommun
Byggnadsnämnden

Protokollsutdrag
2025-03-19

Sammanfattningsvis ska *Plan för digital omställning* bidra till långsiktighet i kommunens digitaliseringsarbete och skapa stabila grundläggande förutsättningar för kommunens digitala omställning. Allt eftersom de grundläggande förutsättningarna etableras och utvecklas kommer planens fokus att riktas mot åtgärder och initiativ som är direkt värdeskapande för kommunens invånare och verksamheter.

Byggnadsnämnden har getts möjlighet att lämna synpunkter på styrdokumentet Plan för digital omställning senast den 31 mars 2025. Stadsbyggnadsförvaltningens nätverk för utveckling, Forum Utveckling Stadsbyggnad (FUS), har samordnat förslaget till yttrandet.

Byggnadsnämndens yttrande

Byggnadsnämnden anser att det är bra och viktigt med en gemensam riktning för arbetet med digital omställning inom kommunen. Även strävan efter gemensamma prioriteringar och inställningen att omställning är något vi behöver göra tillsammans är föredömligt.

Det nämnden har synpunkter på är att nuvarande upplägg med många prioriterade områden och med utförliga beskrivningar kan upplevas som något spretigt och otydligt. I en strategisk plan önskar nämnden se en tydlig riktning, men i detta fall riskeras att missa riktningen då planen är för detaljerad.

Nämnden utgår ifrån idén att omställning innebär olika saker för verksamheterna och för att en strategisk plan ska vara ett väl fungerande styrmedel för hela kommunen behöver den ge kursen men vara öppen för att vägen dit kan variera. Nämnden ser större nytta av att plan för digital omställning endast innehåller de sex strategiska inriktningarna och tillhörande korta förklaringar. Eventuellt kan ett övergripande mål till varje inriktning läggas till för att skapa än större tydlighet vart kommunen vill. Nämnden anser att det är i en central handlingsplan och senare i nämndernas verksamhetsplaner som de mer detaljerade prioriteringarna och konkreta aktiviteter bör presenteras.

I bilaga till detta beslut lämnar nämnden kommentarer som mer specifikt rör innehållet i planen. Nedan tre synpunkter som är extra angelägna:

Umeå kommun
Byggnadsnämnden

Protokollsutdrag
2025-03-19

- Data, informationsarkitektur och informationsförvaltning är de viktigaste förutsättningarna för i princip alla områden där omställning krävs.
- Planen har stort fokus på invånarperspektivet – nämnden anser att det är viktigt att poängtera att "kunden" eller användaren inte alltid är invånaren och att det snarare kanske även ska vara fokus på användarinvolvering.
- Cheferna är en viktig pusselbit för att lyckas med omställning, men nämnden anser att medarbetarna också måste vara drivande då de har allra bäst insyn i "verkligheten". Chefer på alla nivåer behöver vara möjliggörare av omställningen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, daterad 2025-03-06

Bilaga med specifika kommentarer, daterad 2025-03-06

Beredningsansvariga

Olivia Lundberg, FUS

Stefan Eriksson, FUS

Kerstin Östberg, FUS

Jennie Vennberg, FUS

Viktor Lundmark, FUS

Marie Häggström, lantmäterichef

Clara Ganslandt, planchef

Nicklas Fryksten, bygglovschef

Fredrik Hedlund, miljö- och hälsoskyddschef

Rune Brandt, stadsbyggnadsdirektör

Föredragande

Rune Brandt, stadsbyggnadsdirektör

Beslutsordning

Ordföranden finner att byggnadsnämnden beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet ska skickas till

Tekniska nämnden, tndiarium@umea.se

2025-03-06

Bilaga

- Till yttrande över plan för digital omställning med specifika synpunkter

Remissversion, 2024-12-02, rev 1.01

Kommunövergripande

Plan för digital omställning 2025-2028

Beslutad av:
Kommunfullmäktige

Diarienummer:
XX

Datum och paragraf för beslutet:
XX

Dokumenttyp:
Plan

Giltighetstid:
2025-2028

Dokumentansvarig nämnd:
Tekniska nämnden

Inledning

Synpunkt: Saknar förklaring att omställning är olika för alla och att en handlingsplan kommer sedan.

Bakgrund

Umeå kommun står liksom andra offentliga aktörer inför stora utmaningar med demografisk utveckling, kompetensförsörjning, klimatförändringar, säkerhetsläge och nya och ökade krav hos invånare. Utmaningarna leder till att kommunen behöver kunna leverera mer välfärd till fler, utan att resurserna ökar.

Synpunkt: Liknande inledningar har skrivits i många snarlika dokument tidigare – men vi står inte inför det längre – vi är redan mitt i dessa utmaningar.

Utvecklingen kräver att kommunen gör en omställning i hur välfärd tillhandahålls vilket ställer krav på förmågan att snabbt anpassa oss till en föränderlig omvärld. Digitaliseringen bedöms vara den viktigaste möjliggöraren i omställningen.

Genom att nyttja digitaliseringens möjligheter kan kommunen optimera och effektivisera befintliga tjänster och utbud, men också radikalt förändra hur välfärd tillhandahålls i ett föränderligt, digitalt ekosystem som vi delar med andra. Det kan handla om allt från att automatisera rutinemässiga arbetsmoment, till att etablera helt nya sätt att leverera välfärd där invånare och andra aktörer är medskapande.

För att en omställning med stöd av digitalisering ska lyckas behöver Umeå kommun, gemensamt och över organisationsgränser, kraftsamla runt att skapa förutsättningar och dra åt samma håll. Plan för digital omställning beskriver de förutsättningar vi behöver skapa och i vilken riktning vi ska gå.

Synpunkt: Detta är en väldigt viktig del – går det att ännu tydligare trycka på att det gäller över organisationsgränser, förvaltningsgränser och nämndgränser?

Syfte

Syftet med planen är att skapa struktur och förutsättningar för att kommunens verksamheter ska öka omställningstakten med stöd av digitalisering.

Planen ska:

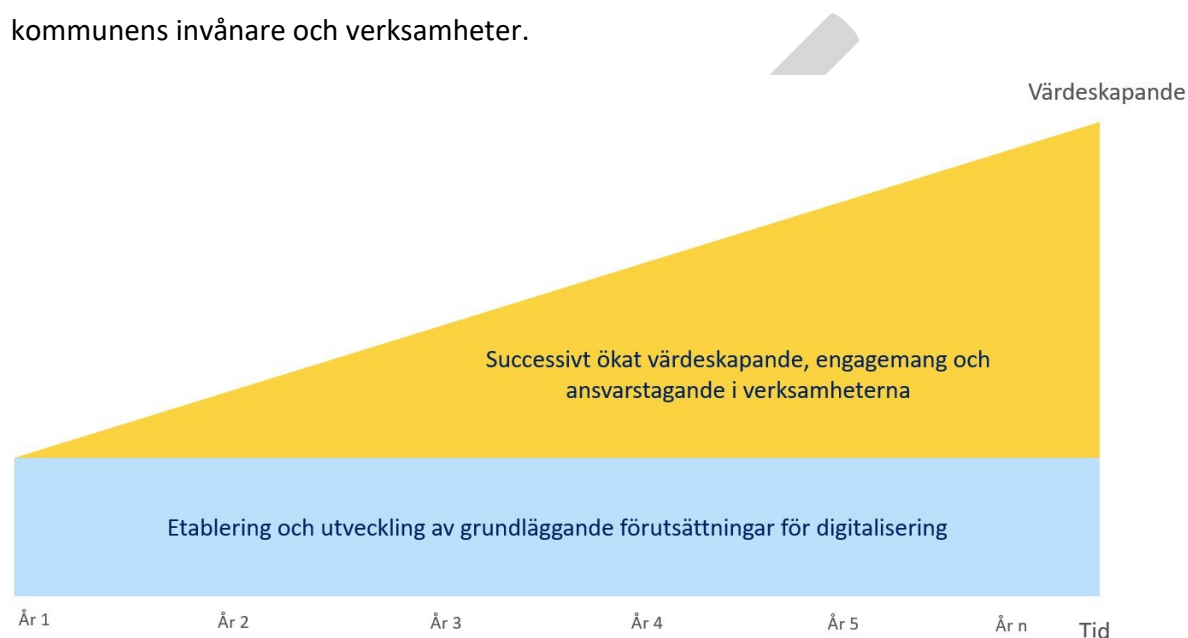
- Sätta riktning och skapa långsiktighet för Umeå kommuns digitala omställning.
- Vara styrande vid beslut och prioriteringar i kommunens digitaliseringsarbete.
- Skapa samsyn och gemensam förståelse för prioriteringar.
- Tydliggöra gemensamma inriktningar och områden som kommunen behöver samhandla och kraftsamla inom.

- Vara ett stöd för nämnder och verksamheter i den strategiska planeringen och omställningsarbetet.

Initialt kommer planen att ha stort fokus på grundläggande förutsättningar för digital omställning som hela eller stora delar av kommunens verksamheter behöver ha på plats. Förutsättningarna adresseras via planens strategiska inriktningar och prioriterade områden.

Ansvaret för att skapa grundläggande förutsättningar åligger i huvudsak tekniska nämnden och kommunstyrelsen. Arbetet behöver dock ske i nära samverkan med nämnder och förvaltningar.

Allt eftersom de grundläggande förutsättningarna för digitalisering etableras och utvecklas kommer planens fokus att riktas mot åtgärder och initiativ som är direkt värdeskapande för kommunens invånare och verksamheter.

Schematisk bild över kommunens gemensamma genomförande av digital omställning.

Omfattning

Kommunövergripande plan för digital omställning gäller hela Umeå kommuns organisation men specifikt för de egna nämnderna. När de kommunala bolagen använder och ansluter till kommunens digitala infrastruktur och kommungemensamma digitala lösningarna omfattas också dessa av planen i tillämpliga delar. **Planen är styrande inom områden där samverkan mellan kommunens nämnder och bolag är en förutsättning för att kunna etablera moderna, effektiva och robusta tjänster och processer. Det kan till exempel gälla när data behöver delas över organisationsgränser för att förstå invånarnas behov och bygga bra digitala tjänster.**

Synpunkt: Är planen inte styrande inom områden där samverkan inte är en förutsättning?

Om så är fallet – vilka scenarion kan det vara?

Begrepp och definitioner

På umea.se/digitalomstallning förklaras facktermer som förekommer i planen.

Övergripande mål

Plan för digital omställning ska bidra till att nämnder och bolag kan tillgodose sina grunduppdrag och nå egna och kommunövergripande mål. Digitaliseringen ska skapa förutsättningar för en attraktiv och hållbar välfärd med fokus på värdeskapande för kommunens invånare, företag, besökare och andra aktörer.

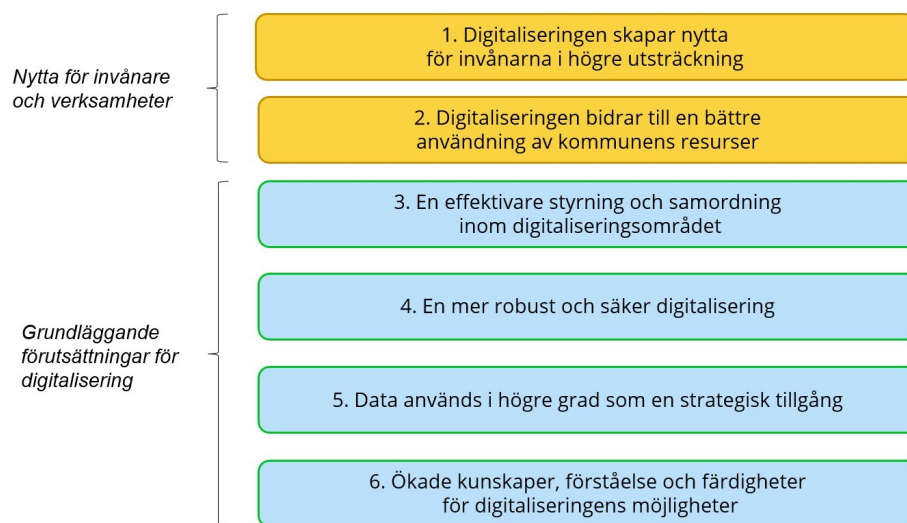
Synpunkt: *Väldigt vagt mål, gör det svårt att se/förstå konkret vart vi vill nå. Vi tror att ett mål för varje strategisk inriktning skulle kunna peka ut en mycket tydligare riktning och ge bättre stöd vid planering och prioritering för verksamheterna.*

Strategiska inriktningar och prioriterade områden

Synpunkt: *Den övergripande nivån som visas i illustrationen nedan är tillräcklig för planen och behöver inte någon jättelång förklarande text. Kort och koncist minskar risk för olika tolkningar.*

I denna typ av övergripande strategisk plan upplever vi att de många prioriterade områdena skapar förvirring och otydlighet då de är många till antalet (hur prioritera mellan alla prioriterade områden?) och en blandning mellan att vara direkta val av lösningar/teknik, konkreta aktiviteter och något bredare områden. Det blir svårt att hålla fast vid syftet och förstå hur alla delar ska bidra till att vi uppfyller det. Vi tror det hade blivit mer överskådligt och mer greppbart genom att bryta ut områden och aktiviteter till en separat handlingsplan och möjliggöra för verksamheterna att själva bryta ned inriktningarna till aktiviteter som är tillämpbara och relevanta för dem.

Planen omfattar sex strategiska inriktningar som kommunen behöver förflytta sig inom för att lyckas med digital omställning. Inriktningarna är varaktiga över tid och berör kommunens samtliga verksamheter.

Planens sex strategiska inriktningar.

Förflyttning inom inriktningarna kräver att kommunen utvecklar ett antal områden. Dessa prioriterade områden har i olika omfattning beroenden till varandra och behöver utvecklas parallellt. Sammantaget skapar de nödvändiga förutsättningar för de strategiska inriktningarna.

Områdena kännetecknas av att de berör hela eller stora delar av kommunen, kräver samhandling från flera verksamheter, behöver ett tydligt ledningsstöd och engagemang samt ofta kräver tillgång till dedikerade medel och resurser för utveckling.

Gemensamt för dessa områden är också att nyttorna ofta uppstår först på längre sikt, och att de är nödvändiga fundament för digital omställning.

Till varje strategisk inriktning ges exempel på prioriterade områden som bedöms ha särskilt stor påverkan på förflyttningen inom den specifika inriktningen.

Områdena kan behöva revideras i takt med att kommunens digitala omställning tar steg framåt, att verksamheters förutsättningar förändras, eller att digitala trender eller andra omvärldsfaktorer utvecklas.

Inriktning 1. Digitaliseringen skapar nytta för invånarna i högre utsträckning

Rätt använd bidrar digitaliseringen till att stärka det sociala kontraktet mellan invånare och kommun vilket också främjar demokratin. Kommunens digitaliseringsarbete ska alltid utgå från invånarnas och samhällets behov. Den digitala omställningen i kommunen ska underlätta för invånare att hantera sina rättigheter och skyldigheter utifrån livshändelser och -situationer.

Kommunen ska i högre grad involvera invånare i kommunens digitala omställning. De digitala lösningarna ska bli mer anpassade till individer, behov och situationer. De ska ha en högre och mer sammanhållen kvalitet, till exempel avseende tillgänglighet, säkerhet, användarupplevelse och jämställdhet. Digitaliseringsarbetet ska bedrivas med helhetsperspektiv på invånarnas och samhällets behov. Processer och information behöver samverka över organisatoriska gränser. Kommunen ska öka förmågan att följa och utvärdera om digitaliseringen skapar rätt, och tillräckligt stort, värde för invånare och samhälle.

Synpunkt: Olika verksamheter inom kommunen har olika "kunder"/användare, det är inte alltid invånarna som nyttjar/tar del av/söker/är direkta mottagare av våra tjänster (även om invånarna kan bli indirekta mottagare av resultatet). Det finns troligtvis också en stor skillnad i var insatser behöver fokuseras för att göra omställningen i olika verksamheter. Exempelvis kan ett större fokus på att optimera de interna processerna och tjänsterna vara det som ger störst effekt/nytta för samhället/invånarna, och då är det svårt att säga att det är involvering av invånare som är det viktigaste – däremot ser vi att det är viktigt att tänka användarinvolvering.

Områden som behöver utvecklas för att skapa förflyttning inom inriktningen:

Invånarfokus - Kommunen ska utveckla förutsättningar för delaktighet och transparens i digitaliseringsarbetet. Det krävs systematiskt insiktsarbete, behovsanalys, och uppföljning för att utvärdera nytta. Viktiga metoder är exempelvis dataanalys och uppföljning av användarupplevelser.

Sammanhållen digital service - Processer, information, data och tjänster ska samverka med varandra i ett digitalt ekosystem, inom kommunen och med andra offentliga aktörer. Kommunen ska aktivt verka för att öka invånarnas kunskap och förståelse för hur de digitala tjänsterna kan skapa värde för dem, och hur de används. Kommunen ska följa och implementera nationella lösningar och standarder för verksamhetsprocesser, information och data samt tekniska lösningar.

Synpunkt: Bör vi inte sträva efter att skapa tjänster som invånarna efterfrågar och direkt förstår är värdeskapande för dem så att vi inte behöver förklara? Och bör vi inte skapa tjänster som är tillräckligt intuitiva, självförklarande och enkla så att vi inte behöver utbilda dem hur de ska användas...?

Inriktning 2. Digitaliseringen bidrar till en bättre användning av kommunens resurser

Som skattefinansierad aktör har kommunen ett förtroende att förvalta och skapa värde av gemensamma medel. Digitaliseringens möjligheter behöver nyttjas för att verksamheterna

ska kunna använda sina resurser på ett effektivare och mer värdeskapande sätt. Ett bättre resursnyttjande ska gynna såväl kvantitativa faktorer som ekonomi, som kvalitativa faktorer som förtroende, klimat och arbetsförhållanden.

Kommunen behöver arbeta med två parallella perspektiv. Ett är att i närtid effektivisera och optimera befintligt utbud av tjänster och service i större utsträckning, exempelvis automatisera rutinuppgifter i större omfattning för att omfördela eller spara resurser. Det andra perspektivet är att utmana befintliga strukturer och arbetssätt, och öppna för helt nya sätt att leverera välfärd i föränderlig tid.

Områden som behöver utvecklas för att skapa förflyttning inom inriktningen:

Intelligent automation - Kommunen ska utveckla strukturer för att identifiera processer att automatisera och skapa tekniska förutsättningar för intelligent automation, samt öka förmågan att anpassa verksamhet och medarbetare till de förändringar som automatiseringen innebär. Effekterna av automatisering ska mätas, följas upp och ageras på.

Datadriven organisation - Kommunen ska utveckla förmågan att systematiskt samla, kombinera och använda data och analytiska insikter för att fatta beslut, uppnå verksamhetsmål och driva innovation. Gemensamt behöver det skapas en kultur där data och analys blir en central del av verksamheten.

AI - Kommunen ska öka kompetens, förståelse och förmåga kring hur AI kan bidra till att uppnå verksamhetsmål, effektivisera arbetsuppgifter samt främja innovation och verksamhetsutveckling. Teknisk förmåga och erforderliga riktlinjer för användning behöver upprättas.

Synpunkt: I princip alla prioriterade områden och övrig information i planen är på en övergripande nivå. Här blir det däremot väldigt konkret med val av två specifika tekniker/lösningar. Skulle det eventuellt passa bättre med konkretisering på denna nivå i en handlingsplan? Datadriven organisation hänger nära ihop med flera prioriterade områden under inriktning 4 och en förutsättning för att jobba datadrivet är ju att vi har ordning och reda på data genom informationsarkitektur och fungerande informationsförvaltning.

Inriktning 3. En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet

Kommunen behöver organisera och styra digitaliseringsarbetet så att det får rätt effekter utifrån invånarnas och hela kommunens bästa. För att skapa en långsiktighet ska det integreras i kommunens övergripande styrmodell.

För att lyckas med omställningen behöver samarbete över organisatoriska gränser ske i större utsträckning. Det är avgörande då vi har gemensamma utmaningar som kräver

gemensamma vägval och sammanhållen styrning på strategisk och taktisk nivå. Genom att beakta gemensamma behov, intressen och ansvarsområden, såväl som enskilda verksamheters förutsättningar, ska inlåsnings effekter undvikas.

Kommunen ska upprätta relevanta mått och indikatorer för att följa upp nyttan av digitaliseringen och lägga en grund för ett effektivt och flexibelt omställningsarbete.

Områden som behöver utvecklas för att skapa förflyttning inom inriktningen:

En sammanhållen styrning - Kommunen ska tydliggöra ansvarsfördelning för digital omställning och vid behov revidera reglementen och ägardirektiv. Principer för finansiering och prioritering ska upprättas för att säkerställa att förutsättningar är kända och att medel nyttjas till det som ger störst nytta. Det gäller både balans mellan driftskapacitet och utvecklingskapacitet, men också mellan grundläggande förutsättningar för digitalisering och direkt värdeskapande åtgärder för invånare och verksamheter.

Kommunen ska etablera strukturer och arbetssätt för det långsiktiga kommunövergripande digitaliseringsarbetet, och upprätta erforderliga styrdokument.

Synpunkt: Viktigt område och något som vi verksamheter har efterfrågat för att se resultat i gemensamma förutsättningarna som behöver finnas på plats. Ser en liten risk/utmaning att med gemensamma prioriteringar och finansiering kanske de mindre förvaltningarna prioriteras ned då nyttan som kan skapas där är liten (få användare) i relation till nytta som andra förvaltningar kan skapa (våldigt många användare).

Ändamålsenliga arbetssätt - Kommunen ska tillämpa tvärfunktionella samarbeten inom ramen för samverkansmodell för digitalisering. Samarbetena ska bygga på systematiskt lärande och arbetsformer som sätter utmaningar i centrum och frångår linjestrukturer. För att lyckas med digitalisering krävs god verksamhetskännedom och invånarkännedom såväl som kompetens inom informationsförvaltning, säkerhet, juridik, förändringsledning, kommunikation och teknik. Kommunens arbetssätt ska säkerställa att kompetens och mandat inom dessa områden tillvaratas för att stärka tvärfunktionellt lärande, leveransförmåga och hållbarhet.

Effekthemtagning och uppföljning - Kommunen ska utveckla och tillämpa metoder för att kontinuerligt följa hur digitaliseringens värdeflöde levererar mot önskade effekter, exempelvis genom att följa nytta, risk och kostnad.

Synpunkt: Bra att mäta – men vi ska inte mäta bara för mätandets skull. Vi vill inte ta värdefull utvecklingstid bara för att mäta.

Inriktning 4. En mer robust och säker digitalisering

I kommunens digitala tillgångar ryms stora värden som måste skyddas. En ökad digitalisering innebär större sårbarheter, samtidigt som hotbilden ökar på grund av ett försämrat globalt säkerhetsläge. Kommunen ska skapa en robust och säker digitalisering som ger förutsättningar att upprätthålla verksamheter vid störningar eller avbrott, upprätthålla förtroendet för kommunens verksamheter och hjälpa dem att nå sina mål.

Kommunen ska utveckla och förstärka strukturer i arbetet med att förebygga och kontinuerligt hantera risker kopplade till säkerhet inom digitalisering. Kommunens verksamheter och specialistfunktioner ska i större utsträckning samarbeta inom området, då det är en förutsättning för ett gott resultat.

Områden som behöver utvecklas för att skapa förflyttning inom inriktningen:

Informationssäkerhet - En säkerhetskultur som genomsyrar hela organisationen behöver byggas genom ledningens engagemang och genom att öka medvetenheten och kunskapen om riskerna med kommunens informationshantering hos både beslutsfattare och medarbetare. Informationssäkerhetsarbetet ska grundas på en kommungemensam informationsarkitektur för att möjliggöra systematiskt informationssäkerhetsarbete och kontinuerlig uppföljning. Genom att arbeta riskbaserat med tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder kan kommunen säkerställa ett adekvat skydd för verksamhetsinformation och att informationshanteringen efterlever lagar och regelverk. Det riskbaserade arbetet möjliggör också en balans mellan säkerhet och användarbarhet.

Synpunkt: Informationsarkitektur och informationshanteringen är kärnan i säkerhetsarbetet och den viktigaste förutsättningen för att vi tekniskt ska kunna göra en omställning och använda lösningar som kräver god kvalitet och struktur på vår data - tex automation, AI mm. Data och information är den viktigaste förutsättningen i mer eller mindre alla strategiska inriktningarna i denna plan och borde lyftas upp mer, kanske som det högst prioriterade området?

Cybersäkerhet - Cybersäkerhetsarbetet ska säkerställa ett systematiskt arbete för att minska risker som utgår från externa och/eller antagonistiska hot mot kommunens tekniska miljö. Kommunen ska arbeta systematiskt med att identifiera sårbarheter, höja kompetensen hos samtliga medarbetare inom grundläggande cybersäkerhet, implementera robusta säkerhetsåtgärder och genomföra kontinuerliga tester, upprätta incidenthanteringsplaner och etablera samarbeten mellan offentliga och privata sektorer i syfte att dela information om hot och bästa praxis.

Optimerad teknisk miljö - Kommunens ska samla och standardisera infrastruktur, digitala plattformar och informationssystem för att skapa en mer enhetlig och effektiv teknisk miljö

anpassad till verksamheternas behov. Konsolidera antalet system och säkerställa redundans för att skapa robusthet. Utredda förutsättningar för vad som kan samnyttjas av flera och vad som behöver vara verksamhetsspecifikt.

Arkitektur - Kommunen ska säkerställa att det finns en röd tråd mellan vision, mål och genomförande. Det behöver göras genom att beakta hur processer, information och teknik samspelar för att bidra till maximal nytta för invånare genom att ge förutsättningar för både robusthet och innovation. Principer inom arkitekturområdet ska säkerställa att digitalisering sker med fokus på långsiktighet och helhet genom att inläsningseffekter och säkerhetsrisker över tid minimeras och elimineras.

Inriktning 5. Data används i högre grad som en strategisk tillgång

Genom ökad användning av data och information kan invånarnas beteenden, behov och preferenser förstås bättre. Mer välgrundade beslut kan fattas, verksamhetsstyrningen optimeras och framtida trender förutses.

För invånarna innebär det exempelvis att insatser och tjänster kan automatiseras och bli mera individ- och situationsanpassade. Användningen av data kan också öka kvalitet och tillgänglighet. Tillgång till relevant och kvalitetssäkrade data är också en förutsättning för att kunna skala upp användningen och öka nyttiggörandet av exempelvis automation och AI.

Synpunkt: Varför endast invånarperspektiv på användning av data? Det finns stora vinster att göra med data som skapas, hanteras, delas, lagras och används internt som inte rör invånarnas beteenden och behov. Viktigt också att inte tro att ökad användning automatiskt ger bättre kvalitet på data – vi måste ställa krav på hantering av data och prioritera insatser kopplat till ägarskap, städning och kvalitetssäkring.

Arbetet med att säkerställa ägarskap, kvalitet och tillgång till data behöver intensifieras. Att tillgängliggöra och använda data ökar transparensen och stärker invånarnas förtroende genom att göra kommunens verksamheter mer öppna, samtidigt som det främjar innovation och skapar engagemang från externa aktörer.

Områden som behöver utvecklas för att skapa förflyttning inom inriktningen:

Strategi och målbild - Kommunen ska upprätta den styrning som krävs för att möjliggöra värdeskapande genom data.

Informationsförvaltning - För att förenkla Umeås gemensamma värdeskapande och effektivt och tryggt kunna tillgängliggöra och återanvända information, behöver vi intensifiera arbetet med att skapa gemensamma metoder och verktyg för informationsförvaltning och förenkla datadrivet samarbete inom hela kommunkoncernen. Kommunen ska prioritera åtgärder som skapar bättre systematik och struktur för att stödja informationsägarna i deras uppdrag att

garantera att deras information är tillgänglig, säker, samt juridiskt och kvalitetsmässigt korrekt. Informationen ska genom den gemensamma verksamhetsstrukturen enklare och säkrare katalogiseras under rätt verksamhetsprocess och kopplas till aktuella digitala lösningar.

Teknisk infrastruktur och analysförmåga - Kommunen ska tillhandahålla moderna och ändamålsenliga tekniska lösningar för insamling, lagring, analys, tillgängliggörande och visualisering av data. Förmåga behöver skapas för processautomation och optimering i både interna och koncernövergripande processer, samt i interaktion med invånare.

Synpunkt: Bör det även läggas viss vikt vid att vi byta ut/avveckla tekniska lösningar som inte är ändamålsenliga och tex låser in vår data?

Inriktning 6. Ökade kunskaper, förståelse och färdigheter för digitaliseringens möjligheter

För att modernisera och ställa om kommunens verksamheter med stöd av digitalisering behöver beslutsfattare, chefer och ledare ha en god förståelse för digitaliseringens möjligheter, men också kunskap och ökade färdigheter kring de förutsättningar som behöver finnas på plats för att nå önskade effekter.

Förflyttning inom planens inriktningar bidrar till att öka kommunens digitala mognad, dvs kommunens förmåga att förändra och ställa om på basis av digitalisering. En organisation med hög mognadsnivå är bättre positionerad för att uppnå en hög grad av intern effektivitet, transparens, och för att erbjuda offentliga tjänster som motsvarar och potentiellt överträffar invånarnas förväntningar. Kommunens förmåga till omställning och förändring med stöd av digitalisering kommer att vara helt avgörande för att hantera de utmaningar som kommunen står inför. **Chefer måste leda omställningsarbetet, och alla medarbetare behöver förstå digitaliseringens möjligheter för att bli motiverade och engagerade.**

Synpunkt: Chefer ska absolut ha god förståelse för digitaliseringens möjligheter och kunskap kring nödvändiga förutsättningar, men ska de verkligen leda omställningen? Det behövs ur vårt perspektiv snarare ännu mer driv, färdigheter och förståelse bland medarbetare och att cheferna ska vara möjliggörare (genom resurstillsättning, beslutsfattande mm).

Områden som behöver utvecklas för att skapa förflyttning inom inriktningen:

Ökad digital kompetens - Kommunen ska öka insikterna hos beslutsfattare, chefer, ledare och medarbetare för hur digitaliseringen kan bidra till effektivisering och omställning av kommunens verksamheter. Även göra det enkelt för medarbetarna att tillgodogöra sig rätt

digital kompetens och färdighet för att utföra och utveckla sitt arbete inom ramen för vad som förväntas i en digital omställning. Strukturer för att säkerställa tillgång till digital kompetens och färdighet på lång sikt behöver utvecklas.

Ökad digital mognad – Kommunen ska främja en kultur som uppmuntrar till omställning, samt skapa förutsättningar för kontinuerlig omvärldsbevakning som ett led i att arbeta med strategisk framsyn för såväl en föränderlig omvärld som en föränderlig framtid. Förutsättningar för organisatoriskt lärande behöver stärkas.

Genomförande av planen

Tekniska nämnden är ansvarig för genomförande och uppföljning av *Plan för digital omställning*.

Planen ska vara utgångspunkt för nämnders planering och genomförande av digital omställning. Nämnderna ska upparbeta nödvändig styrning och uppföljning för planens genomförande inom sitt verksamhetsområde. Om nämnden fattar beslut om egen handlingsplan för digitalisering bör den utgå från denna kommunövergripande plan för digital omställning.

Tekniska nämnden ansvarar för att, tillsammans med övriga nämnder och förvaltningar, upprätta och koordinera en handlingsplan som konkretiserar hur genomförandet av *Plan för digital omställning* ska ske. I handlingsplanen beskrivs nuläge och önskat läge inom planens prioriterade områden. Utifrån identifierat gap mellan dessa lägen konkretiseras de åtgärder som ger bäst förutsättningar för att bidra med förflyttning mot det önskade läget.

Samverkan kommer att ske med nämnder och förvaltningar i arbetet med att planera, genomföra och följa upp insatser inom handlingsplanen. Insatserna genomförs i etablerade samverkansstrukturer för digitalisering. Tekniska nämnden kommer också att samordna insatser och aktiviteter där flera nämnder och bolag berörs.

Uppföljning

Skriftlig återrapport till tekniska nämnden och kommunstyrelsen sker i slutet av varje verksamhetsår. Planen utvärderas under 2028.

Relaterade styrdokument

Fastställda

Riktlinjer för planerings- och budgetprocess

Policy för informationsförvaltning

Informationssäkerhetspolicy

Riktlinjer för informationssäkerhet

Handlingsplan för digital omställning (under framtagande)

Upphävda

IT-strategi (KF 2017) och Strategi för E-service (KF 2017) upphävs i och med antagande av planen.

Umeå kommuns planering avseende digital omställning under perioden 2025–2028

Inriktningen för arbetet under perioden utgår från det behov av omställning med stöd av digitalisering som kommunen står inför för att kunna uppnå vision, grunduppdrag, inriktning för omställning samt inriktningsmål och program

Strategisk inriktning	Område	Planering	Ansvar	Uppföljning
1. Digitaliserings skapar nytta för invånarna i högre utsträckning	Invånarfokus	Öka transparens i digitaliseringsarbetet och utveckla förutsättningar för invånarnas delaktighet.	TN	Kartläggning av behov och förutsättningar är genomförd. Metoder för ökad transparens och delaktighet är upprättade.
		Upprätta analysmodell som beaktar fakta kring invånaren för en mera skräddarsydd upplevelse och individ-, behovs- och situationsanpassning.	TN	Analysmodell är upprättad och utvärderad.
		Skapa förutsättningar för att kontinuerligt mäta och följa upp användarupplevelser.	TN	Verktyg/modeller för att mäta och följa upp användarupplevelser är upparbetade och implementerade.
	Sammanhållen digital service	Etablera kommunövergripande struktur och metoder för behovsdriven utveckling.	TN	Väglledning för behovsdriven utveckling är upparbetad och implementerad.
		Utreda och ge förslag på förutsättningar för hur kommunens processer och tjänster kan utgå från livssituationer och livshändelser.	TN/Ansvarig nämnd/Bolag	Utredning är genomförd och förslag till hur livssituationer och livshändelser ska beaktas är upprättat.

Strategisk inriktning	Område	Planering	Ansvar	Uppföljning
		Stärka förmågan hos invånare i respektive livssituation för hur kommunens tjänster och digitala lösningar kan ge stöd, användas och skapa värde för dem.	TN/Ansvarig nämnd	En kartläggning av invånarnas behov i relation till livssituationer och livshändelser är genomförd. Stöd och kompetenshöjande insatser är etablerade för minst en livssituation/livshändelse.
		Upprätta färdplan för beaktande och implementering av nationella lösningar och standarder för verksamhetsprocesser, information och teknik som stödjer invånarnas livssituationer och livshändelser.	TN	Färdplan för hur livssituationer och livshändelser beaktas är upprättad.
2. Digitaliseringen bidrar till en bättre användning av kommunens resurser	Intelligent automation	Upprätta färdplan med nyckelområden att fokusera på för att kraftigt öka införandet av intelligent automation som ett sätt att förbättra i kommunens verksamheter.	TN/KS	Förslag till färdplan är upprättad.
		Etablera sätt att arbeta koncernövergripande inom automationsområdet för att nå skalfördelar.	TN	Koncernövergripande arbetssätt inom automationsområdet är etablerade.
		Etablera förmågor för att erbjuda självservice så att fler verksamheter själva kan bygga egna automationer.	TN	Förmågor för självservice är upprättade. Verksamheter bygger egna automationer.
	Datadriven organisation	Öka medarbetarnas kompetens kring data och dess värdeskapande. Ökad kompetens och förståelse kan bidra till en datadriven kultur och att data blir en central och naturlig del av verksamheten.	KS/TN	Kompetensbehov är kartlagt. Kompetenshöjande insatser är genomförda. Kunskapsstöd för AI är etablerat.
		Skapa förutsättningar att effektivt säkerställa att datahantering följer lagar och regler kring dataskydd och integritet.	KS/TN	Regler och lagar för dataskydd och identitet är identifierade och efterlevs.
	Artificiell Intelligens, AI	Öka medarbetarnas kompetens kring AI och dess tillämpningar.	TN	Kompetensbehov är kartlagda. Kompetenshöjande insatser är genomförda.

Strategisk inriktning	Område	Planering	Ansvar	Uppföljning
		Genomföra pilotprojekt för att i mindre skala testa och utvärdera hur AI-lösningar kan skapa värde i verksamheter.	TN	Pilotprojekt inom AI är genomförda och utvärderade.
		Erbjuda analys- och insiktsprodukter där AI ingår för att förstå och analysera kommunens verksamheter.	TN	Det finns ett utbud av analys- och insiktsprodukter inom AI-området.
		Systematisk omvärldsbevakning av AI-området för att bättre förstå hur, var och med vilken teknik AI bästa tillämpas i kommunens verksamheter.	TN	Omvärldsbevakning tillgängliggörs enligt en upprättad struktur.
3. En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet	En sammanhållen styrning	Tydliggöra ansvarsfördelning för digital omställning och vid behov revidera nämndreglementen och ägarstyrning så att de uttrycker nämnders och bolags ansvar och mandat.	TN/KS	Reglementen och ägardirektiv är reviderade.
		Upprätta principer för finansiering, prioritering och balansering för att säkerställa att förutsättningar är kända och att medel nyttjas till de digitaliseringsinitiativ som skapar störst nytta.	TN	Principer för finansiering, prioritering och balansering är upprättade.
		Etablera struktur och arbetssätt för det långsiktiga kommunövergripande digitaliseringsarbetet med utgångspunkt i Plan för digital omställning.	TN/KS	Struktur och arbetssätt är upprättade och tillämpas.
		Etablera relevant styrning genom att upprätta erforderliga styrdokument.	TN/KS	Erforderliga styrdokument är upprättade.
	Ändamålsenliga arbetssätt	Verka för att minimera ledtider i digitaliseringsinitiativ genom att etablera principer för ändamålsenlig taktisk styrning, där beslut fattas med grund i medarbetares kompetens och tillgänglig information.	TN	Principer för beslutsfattande etablerat.
		Etablera och tillämpa tvärfunktionella samarbeten över organisatoriska gränser för att hantera digitaliseringens komplexitet.	TN/Ansvarig nämnd	Tvärfunktionella samarbeten är etablerade och tillämpas vid prioriterade initiativ.
		Skapa förutsättningar för att kompetens inom exempelvis informationsförvaltning, juridik, förändringsledning och teknik tillvaratas för att stärka tvärfunktionellt lärande, leveransförmåga och hållbarhet.	TN/KS	Etablera process för att identifiera och tillvarata specialistkompetens i prioriterade initiativ.

Strategisk inriktning	Område	Planering	Ansvar	Uppföljning
	Effekthemtagning och uppföljning	Utveckla och tillämpa metoder för att kontinuerligt följa hur digitaliseringens värdeflöde levererar mot önskade effekter.	TN	Kontinuerlig rapportering av mätning och uppföljning för hur digitaliseringens värdeflöde bidrar till önskade effekter.
4. En mer robust och säker digitalisering	Informationssäkerhet	Säkerställa att det finns metod och arbetssätt för att systematiskt kartlägga, klassa och riskhantera information i en kommungemensam struktur.	KS	Metod och arbetssätt för att systematiskt kartlägga, klassa och riskhantera information i en kommungemensam struktur är etablerad.
		Säkerställ att alla nämnder har resurser med kompetens att arbeta med kartläggning, klassning och riskhantering av information.	Ansvarig nämnd	Samtliga nämnder har resurser med kompetens att arbeta med kartläggning, klassning och riskhantering av information.
		Tillhandahålla kontinuerliga kompetenshöjande insatser för alla medarbetare i grundläggande informationssäkerhet.	KS	Planera, genomföra och utvärdera kompetenshöjande insatser.
	Cybersäkerhet	Implementera robusta säkerhetsåtgärder och arbeta systematiskt med att identifiera sårbarheter som kan utnyttjas av hotaktör.	TN	Systematiskt arbete med att identifiera sårbarheter som kan utnyttjas av hotaktör är upprättat.
		Utveckla incidenthanteringsplaner för att snabbt kunna reagera på attacker.	TN	Incidenthanteringsplaner är upprättade.
		Tillhandahålla kontinuerliga kompetenshöjande insatser för alla medarbetare i grundläggande cybersäkerhet.	TN	Planera, genomföra och utvärdera kompetenshöjande insatser.
		Stärka samarbete och informationsdelning mellan offentliga och privata sektorer för att dela information om hot och bästa praxis.	TN	Det finns etablerade samarbeten mellan offentliga och privata sektorer i syfte att dela information om hot och bästa praxis.
		Använda nya teknologier som AI och maskininlärning för att förbättra hotdetektering och respons.	TN	Nya teknologier, såsom AI och maskininlärning används för hotdetektering och respons.

Strategisk inriktning	Område	Planering	Ansvar	Uppföljning
		Genomföra kontinuerliga riskanalyser för att identifiera nya sårbarheter och hot.	TN	Riskanalyser för att identifiera nya sårbarheter och hot genomförs kontinuerligt.
		Utveckla och implementera erforderliga styrdokument för cybersäkerhet som är anpassade till verksamhetens specifika behov och riskprofil.	TN/Ansvarig nämnd	Styrdokument anpassade till verksamheternas specifika behov och riskprofil är implementerade.
	Optimerad teknisk miljö	Samla och standardisera infrastruktur, digitala plattformar och informationssystem i syfte att skapa en mera enhetlig och effektiv teknisk miljö.	TN	Kontinuerligt rapportera status avseende robusthet utifrån konsolidering och redundans. Förutsättningar kring vilken infrastruktur och vilka lösningar som kan samnyttjas är kartlagda.
	Arkitektur	Etablera principer inom arkitekturområdet som säkerställer att digitalisering sker med fokus på långsiktighet och helhet.	TN	Arkitekturprinciper med fokus på långsiktighet, helhet och robusthet är etablerade.
		Etablera process för löpande integrering av arkitektur i digitalisering för att säkerställa långsiktighet och helhet i enlighet med gällande arkitekturprinciper.	TN	Process etablerad och testad inom samverkansobjekt.
		Etablera ändamålsenlig dokumentation av arkitektur för att möjliggöra analys och uppföljning på organisationsövergripande nivå.	TN	Dokumentation genomförd i samband med samtliga förändringar i arkitekturen.
5. Data används i högre grad som en strategisk tillgång	Strategi och målbild	Ta fram en strategi och målbild för dataområdet som belyser såväl informationsägarskap, kultur, arbetssätt, teknik och andra förutsättning såsom exempelvis juridik.	TN/KS	Strategi och målbild för dataområdet är upprättad.
		Etablera en API-strategi för att säkerställa dataåtkomst både mot leverantörer och internt mellan samverkansobjekt Etablera samverkansobjekt med bred representation för dataområdet.	TN/KS	En API-strategi är upprättad och beslutad. Samverkansobjekt för dataområdet är etablerat.

Strategisk inriktning	Område	Planering	Ansvar	Uppföljning
	Informationsförvaltning	Säkerställa interoperabilitet i kommunkoncernen genom att dela och utveckla gemensamma strukturer för informationsförvaltning med utgångspunkt i informationsägarnas verksamhetsprocesser.	TN/KS/Ansvarig nämnd/Bolag	En gemensam struktur för informationsförvaltning är etablerad i kommunkoncernen, baserad på processtrukturer och grundbegrepp.
		Utreda och ge förslag på gemensam styrning för informationsförvaltning i hela kommunkoncernen.	KS	Förslag upprättat för gemensam styrning för informationsförvaltning i hela kommunkoncernen.
		Informationsägarna följer avsedd struktur för hantering, gallring och bevarande.	KS/Ansvarig nämnd/Bolag	Ett reviderat arkivreglemente är upprättat som ställer krav på att informationsägarna följer avsedd struktur för hantering, gallring och bevarande.
		Genomförande av kontinuerliga kompetenshöjande insatser inom informationshantering/förvaltning/ägarskap.	KS/Ansvarig nämnd	Kartlägga behov samt upprätta och förankra plan för kompetenshöjning, genomföra kompetenshöjande insatser, följa upp resultatet.
		Genomförande av kontinuerliga mätningar av informationsanvändning.	KS/TN	Rutin för mätning samt hantering av resultat är upprättad.
		Utveckla kommunövergripande datamodeller för nyckelområden för att säkerställa att information kan återanvändas och delas på ett enhetligt sätt inom kommunen.	KS/TN	Kommunövergripande datamodeller för nyckelområden är upprättade och används.
	Teknisk infrastruktur och analysförmåga	Etablera modern och skalbar teknisk infrastruktur för att effektivt samla in, tillgängliggöra och analysera data.	TN	En modern och skalbar teknisk infrastruktur är etablerad.
		Erbjuda ökat stöd till analysförmåga kring användning av data för kommunens verksamheter.	TN/Ansvarig nämnd	Produkter, tjänster och stöd kopplat till dataområdet erbjuds.

Strategisk inriktning	Område	Planering	Ansvar	Uppföljning
6. Öka kunskaper, förståelse och färdigheter för digitaliseringens möjligheter	Ökad digital kompetens	Öka insikter, förståelse och färdigheter hos beslutfattare, chefer, ledare och medarbetare för hur digitaliseringen kan bidra till effektivisering och omställning av kommunens verksamheter.	TN/KS	Behov och förväntningar är kartlagda, aktuell kompetensnivå är kartlagd, kompetensplan för olika yrkesroller är upprättad och fastställd, kompetenshöjande insatser är genomförda och utvärderade, förslag till hur digital kompetens säkerställs på längre sikt är upprättat.
		Paketera och tillgängliggöra material och utbildningar på ett enkelt och intuitivt sätt.	TN/KS	Förutsättningar kring utbildningsplattform och strukturer för tillgängliggörande av material är utredda.
	Ökad digital mognad	Utreda förutsättning för hur kommunen främjar en kultur som uppmuntrar till digital omställning.	TN/KS	Förutsättningar är utredda.
		Skapa förutsättningar för omvärldsbevakning och strategisk framsyn.	TN/KS	Förslag upprättat och implementerat för hur omvärldsbevakning och strategisk framsyn ska beaktas inom digitaliseringen.
		Etablera förutsättningar för organisatoriskt lärande inom digitaliseringsområdet.	TN/KS	Förslag till etablering av förutsättningar för organisatoriskt lärande inom digitaliseringsområdet är upprättat.

§ 34

Ärendenr: 2024-5979

Yttrande över förslag till plan för digital omställning**Beslut**

Nämnden beslutar att ställa sig bakom förslaget till en gemensam plan för digital omställning och lämnar följande yttrande på vägen.

Ärendebeskrivning

Nämnden har fått ett förslag till plan för digital omställning för yttrande till senast 2025-03-31. Stadsbyggnadsförvaltningens nätverk för utveckling (FUS Forum Utveckling Stadsbyggnad) har samordnat förslaget till yttrandet.

Yttrande

Nämnden anser att det är bra och viktigt med en gemensam riktning för arbetet med digital omställning inom kommunen. Även strävan efter gemensamma prioriteringar och inställningen att omställning är något vi behöver göra tillsammans är föredömligt.

Det nämnden har synpunkter på är att nuvarande upplägg med många prioriterade områden och med utförliga beskrivningar kan upplevas som något spretigt och otydligt. I en strategisk plan önskar nämnden se en tydlig riktning, men i detta fall riskeras att missa riktningen då planen är för detaljerad.

Nämnden utgår ifrån idén att omställning innebär olika saker för verksamheterna och för att en strategisk plan ska vara ett väl fungerande styrmedel för hela kommunen behöver den ge kursen men vara öppen för att vägen dit kan variera. Nämnden ser större nytta av att plan för digital omställning endast innehåller de sex strategiska inriktningarna och tillhörande korta förklaringar. Eventuellt kan ett övergripande mål till varje inriktning läggas till för att skapa än större tydlighet vart kommunen vill. Nämnden anser att det är i en central handlingsplan och senare i nämndernas verksamhetsplaner som de mer detaljerade prioriteringarna och konkreta aktiviteter bör presenteras.

I bilaga till detta beslut lämnar nämnden kommentarer som mer specifikt rör innehållet i planen. Nedan tre synpunkter som är extra angelägna:

- Data, informationsarkitektur och informationsförvaltning är de viktigaste förutsättningarna för i princip alla områden där omställning krävs.
- Planen har stort fokus på invånarperspektivet – nämnden anser att det är viktigt att poängtera att ”kunden” eller användaren inte alltid är invånaren och att det snarare kanske även ska vara fokus på användarinvolvering.

Umeå kommun
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Sammanträdesprotokoll
2025-03-20

-
- Cheferna är en viktig pusselbit för att lyckas med omställning, men nämnden anser att medarbetarna också måste vara drivande då de har allra bäst insyn i "verkligheten". Chefer på alla nivåer behöver vara möjliggörare av omställningen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-06

Bilaga med specifika kommentarer daterad 2025-03-06

Protokollsutdrag Tekniska nämnden 2024-12-19

Plan för digital omställning, Remissversion 2024-12-02, rev 1.01

Beredningsansvariga

Olivia Lundberg, FUS (Forum Utveckling Stadsbyggnad)

Stefan Eriksson, FUS

Kerstin Östberg, FUS

Jennie Vennberg, FUS

Viktor Lundmark, FUS

Marie Häggström, lantmäterichef

Clara Ganslandt, planchef

Nicklas Fryksten, bygglovschef

Fredrik Hedlund, miljö- och hälsoskyddschef

Rune Brandt, stadsbyggnadsdirektör

Beslutet ska skickas till

Tekniska nämnden, tndiarium@umea.se

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-03-18

§ 41

Diariennr: KS-2024/01116

Kommunstyrelsens yttrande över förslag till plan för digitalisering

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att yttra sig i enlighet med förvaltningens förslag.

Ärendebeskrivning

Tekniska nämnden har under 2024 upparbetat ett förslag till kommungemensam Plan för digital omställning. Tekniska nämnden beslutade 19 dec 2024 att överlämna förslaget för remissyttrande till kommunstyrelse, nämnder och kommunala bolag. Stadsledningskontoret har därefter upparbetat förslag till remissyttrande från Kommunstyrelsen. Remissyttrande ska vara tekniska nämnden tillhanda senast 31 mars 2025.

Om förslaget till plan för digital omställning

Mot bakgrund av att inriktningsmål/program för digitalisering fasats ut och beslut om att omarbete IT-strategi/E-servicestrategi etc saknar kommunen idag kommungemensam inriktning/styrning inom området.

Plan för digital omställning ska ge inriktning för kommunens digitaliseringsarbete och skapa stabila grundläggande förutsättningar för kommunens digitala omställning.

Allt eftersom grundläggande förutsättningarna etableras och utvecklas kommer planens fokus att riktas mot åtgärder och initiativ som är direkt värdeskapande för kommunens invånare och verksamheter.

Stadsledningskontorets yttrande

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-03-18

Ett flertal representanter från Stadsledningskontorets olika avdelningar har läst och lämnat synpunkter på förslaget. Dessa synpunkter kan i korthet sammanfattas till:

- Principiella inriktningar kan uttryckas mer distinkt
- Alltför detaljerad åtgärdsplanering
- Avgränsning/omfattning behöver bli mer distinkt
- Angränsande styrning är ej beskriven
- Avsaknad av beskrivning av ekonomiska konsekvenser
- Avsnitten om informationssäkerhet och cybersäkerhet överlappar
- Innovationsperspektiv saknas

För stadsledningskontorets förslag till yttrande i sin helhet se bilaga 1.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 - Förslag till yttrande över förslag till Plan för digital omställning

Beredningsansvariga

Dan Gideonsson

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Kommunstyrelsen beslutar enligt näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Beslutet och yttrandet ska skickas till

Tekniska nämnden

Förslag till yttrande över remiss Plan för digital omställning

Tekniska nämnden har överlämnat förslag till Plan för digital omställning på remiss till kommunstyrelse, nämnder och bolag. Förslag till remissyttrande från Kommunstyrelsen har upparbetats genom sammanställning av synpunkter från Stadsledningskontorets olika avdelningar.

1. Generella synpunkter

Stadsledningskontoret ställer sig positiva till och ser behovet av en kommunövergripande plan för digital omställning. I och med kommunfullmäktiges beslut om att fasa ut inriktningsmål och program för digitalisering samt beslutet att på grund av inaktualitet omarbeta tidigare kommungemensam styrning på området (IT-strategi, E-servicestrategi m fl) så saknas idag kommunövergripande styrning som tydliggör kommunens inriktning och prioritering inom området.

Stadsledningskontoret ställer sig även positiv till planens intention att under åren 2026-2028 särskilt prioritera de grundläggande förutsättningar för digital omställning som hela eller stora delar av kommunen behöver ha på plats för att möjliggöra en effektiv och rationell digitalisering.

Principiella inriktningar kan uttryckas mer distinkt

Stadsledningskontoret ställer i sak bakom de 6 strategiska inriktningar som planen lyfter fram, de är väl avvägda och sätter fokus på väsentliga områden som behöver utvecklas för att ge goda förutsättningar för att ta till vara digitaliseringens möjligheter.

Att de fyra inriktningar som syftar till att skapa förutsättningar för digitalisering åtskiljs från de två inriktningar som syftar till att ta tillvara digitaliseringens möjligheter är bra. Det tydliggör behovet av att kommunen behöver få rälsten på plats innan tågen kan börja rulla.

Samtliga strategiska inriktningar och de beskrivningar som åtföljer kan dock uttryckas på ett mer distinkt sätt. I sin nuvarande form är både strategiska inriktningar och underliggande beskrivningar allt för omfattande och yvigt beskrivna.

Alltför detaljerad åtgärdsplanering

Förslagets nuvarande åtgärdsplanering bedöms vara alltför detaljerad för att fastställas på fullmäktigenivå. Kommunfullmäktige bör snarare fastställa inriktning och överlåta till nämnder/styrelse att planera och skapa förutsättningar för att sagda inriktning ska uppnås. Förslaget med dess nuvarande detaljeringsnivå riskerar frånta ansvariga nämnder och styrelse planerings- och prioriteringsansvaret genom att i hög detalj slå fast vad

nämnd/styrelse ska åstadkomma. Utifrån tidigare erfarenhet kan detta medföra att planen blir ngt av en papperstiger.

Utifrån ovanstående resonemang är stora delar av den planering som redovisas på sid 12-18 för högdetaljerad för att antas av Kommunfullmäktige. Även om huvuddelen av alla de **53** åtgärder som nu ingår i förslaget skulle vara adekvata, relevanta och högprioriterade så är det nämnd/styrelse som bör fatta beslut om planering på denna detaljeringsnivå.

En rimlig detaljering skulle vara att kommunfullmäktige destinerar de utvecklingsområden som beskrivs i anslutning till respektive inriktning till styrelse eller nämnd.

Flertalet av de åtgärder/aktiviteter som framgår i planeringsavsnittet (sid 12-18) kan med fördel istället utgöra underlag för planering (förankring, prioritering och resurssättning) i Kommunstyrelse eller nämnd.

2. Synpunkter på formalia/styrperspektiv

Stadsledningskontoret anser att formuleringarna kring planens omfattning/avgränsning kan specificeras för att undvika oklarhet kring vilka delar av koncernen som styrs.

Stadsledningskontoret saknar även en beskrivning av hur planen relaterar till annan styrning på området. I förslaget ingår flera delar som idag är reglerade i egna styrdokument, ex vis informationssäkerhet och informationsförvaltning som har egna styrdokument. För att undvika dubbelstyrning eller otydlighet om vad som gäller kan planen med fördel kompletteras med ett avsnitt om relaterad styrning där samband/beroende till annan styrning/andra styrdokument kortfattat beskrivs. Detta möjliggör även att de beskrivningar som finns inom dessa specifika områden kan kortas ner och kompletteras med hänvisningar till annan relevant styrning.

3. Synpunkter avseende Ekonomi/finansiering

Stadsledningskontoret saknar förslag/beskrivning av hur ekonomiska konsekvenser av planen ska hanteras. Ska föreslagna inriktningar uppnås inom de befintliga ramar som kommunfullmäktige tilldelat nämnder/styrelse? Förväntas nämnder/styrelse ansvara för att frigöra de medel som behövs för att åstadkomma förflyttning i enlighet med inriktning eller ska styrelse/nämnd förvänta sig att kommunfullmäktige avdelar medel för planens förverkligande?

Otydlighet om hur resurstilldelning/finansiering ska ske, riskerar leda till att styrelse/nämnd ej prioriterar eller skapar de förutsättningar som krävs för att planen ska realiseras inom angiven tidsperiod.

4. Informationssäkerhet och cybersäkerhet

Stadsledningskontoret förstår behovet av och ställer sig positiva till att planen lyfter fram vikten av informationssäkerhet och cybersäkerhet. Förändringar i omvärlds- och säkerhetsläge tillsammans med det kritiska beroende som kommunens verksamheter har av att data/information är tillgänglig, tillförlitlig och hanterad på ett rättssäkert och korrekt sätt innebär att området bör vara högt prioriterat.

Ett bekymmer är dock att begreppen informationssäkerhet kontra cybersäkerhet inte definierats inom kommunen vilket kan skapa otydlighet och göra det svårt för läsaren att förstå skillnaden mellan de två avsnitten i planen. Myndigheter definierar i större utsträckning om dessa begrepp, från att cybersäkerhet och IT-säkerhet har ansetts vara en del av informationssäkerheten till att nu mena att informationssäkerhet och IT-säkerhet är en del av cybersäkerheten, detta kan på längre sikt påverka hur kommunen valt att organisera sig i dessa frågor.

Detta återspeglas också i handlingsplanen där aktiviteter beskrivna för informationssäkerhet respektive cybersäkerhet överlappar varandra med följd att det blir otydligt vad som är informationssäkerhet resp. cybersäkerhetsrelaterade aktiviteter.

Förändrade behov av styrning på området informationssäkerhet och kommande lagstiftning gör att detta område är föränderligt över tid och kan behöva justeras. Stadsledningskontoret föreslår att båda avsnitten kortas ner och kompletteras med hänvisningar till befintliga styrdokument.

5. Innovationsperspektivet

I beskrivningen av strategiska inriktningar samt prioriterade områden (s. 4-5) bör det framgå att för att förflyttning ska ske krävs både verksamhetsutveckling och innovation. En viktig förutsättning för innovation är ett medvetet och övervägt risktagande samt utrymme och förutsättningar för systematiskt experimenterande. Kommunen måste våga testa i lämplig skala trots viss osäkerhet om önskat utfall kommer att uppnås.

Umeå kommun
Individ- och familjenämnden

Protokollsutdrag
2025-03-19

§ 54

Diariennr: IFN-2024/00307

Remiss - Plan för digital omställning

Beslut

Individ- och familjenämnden yttrar sig enligt förvaltningens förslag till yttrande.

Ärendebeskrivning

Tekniska nämnden har 2024-12-19 beslutat att skicka Plan för digital omställning 2025-2028 på remiss till individ- och familjenämnden för yttrande. Denna plan inkluderar sex strategiska inriktningar som kommunen behöver förflytta sig inom för att lyckas med digital omställning. Inriktningarna är varaktiga över tid och berör kommunens samtliga verksamheter.

Syftet med planen för digital omställningen är att:

- sätta riktning och skapa långsiktighet för Umeå kommuns digitala omställning,
- vara styrande vid beslut och prioriteringar i kommunens digitaliseringsarbete,
- skapa samsyn och gemensam förståelse för prioriteringar
- tydliggöra gemensamma inriktningar och områden som kommunen behöver samhandla och kraftsamla inom
- vara ett stöd för nämnder och verksamheter i den strategiska planeringen och omställningsarbetet.

Individ- och familjenämnden är positiva till planens disposition och innehåll, men önskar tillägg och revideringar i enlighet med yttrandet.

Arbetsutskottets beslutsordning

Individ- och familjenämndens arbetsutskott beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Individ- och familjenämndens beslutsordning

Umeå kommun

Individ- och familjenämnden

Protokollsutdrag

2025-03-19

Individ- och familjenämnden beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Beslutsunderlag

Yttrande till tekniska nämnden 250113

Remiss - Plan för digital omställning

Protokollsutdrag tekniska nämnden 2024-12-19 § 118

Beredningsansvariga

Verksamhetschef Emil Forsberg

Verksamhetsutvecklare Peter Svanbeck

Beslutet ska skickas till

Tekniska nämnden

Socialdirektör Karolina Lundqvist

Tekniska nämnden

Remiss - Plan för digital omställning

Individ- och familjenämnden står inför omfattande utmaningar där behoven hos individer och familjer ökar samtidigt som tillgänglig arbetskraft minskar. Umeå kommuns arbete med digitalisering har delvis saknat enhetlighet och samverkan över förvaltningsgränser något begränsad. Individ och familjenämnden ser därför mycket positivt på *Plan för digital omställning* och dess ansats att strukturera, prioritera och kraftsamla kring digitaliseringens möjligheter och ser fram emot en stärkt samverkan och gemensamma ansatser att öka omställningstakten.

Individ- och familjenämnden är positiv till planens disposition och innehåll och noterar ett välbalanserat omfång av såväl relevanta tekniskt orienterade fokusområden som bredare strategiskt och strukturellt viktiga frågor. Specifikt vill individ- och familjenämnden belysa och ställa sig bakom planens fokus på grundläggande förutsättningar vilka bedöms som ytterst väsentliga för ett hållbart och uthålligt omställningsarbete.

Individ- och familjenämnden vill betona behovet av att tidigt i denna process tydliggöra var ansvaret för hårdvara ligger i planen för digitala omställning. Tillsammans med förändrade arbetssätt kommer ett ökat behov av teknik och denna ökning behöver hanteras, ansvaret för support och förvaltning bör tydliggöras och resurstillsättas både för teknik hos våra arbetstagare och för teknik hos våra brukare. Individ- och familjenämnden anser att detta behöver klargöras tidigt i omställningsprocessen och ser att behoven kan variera men bör utformas och resurssättas utifrån behoven i respektive förvaltning och bolag. Individ- och familjenämnden föreslår att detta perspektiv inkluderas i Planen för digital omställning 2025-2028.

Individ- och familjenämnden ser positivt på att samverka med övriga förvaltningar för det digitala omställningsarbetet.

Nedan följer individ- och familjenämndens mer specifika synpunkter kring planens innehåll med tillhörande förslag till revidering.

Inriktning 1. Digitaliseringen skapar nytta för invånarna i högre utsträckning

Sammanhållen digital service

Individ- och familjenämnden föreslår följande tillägg:

Tydliggöra ansvaret för support och förvaltning av den hårdvara som den digitala omställningen medför

Individ- och familjenämnden föreslår följande revidering:

Upprätta färdplan för nationella lösningar och standarder ska ansvaret delas mellan TN/ansvarig nämnd och bolag. Detta för att beakta de olika nationella standarder som finns inom respektive bolag och förvaltning.

Invånarfokus

Individ- och familjenämnden föreslår följande revidering:

Individ- och familjenämnden anser att ansvarig nämnd och bolag ska läggas till i ansvar för samtliga planeringspunkter för att säkerställa att använda och utgå från den kompetens som finns inom respektive förvaltning och bolag.

.

Inriktning 2. Digitaliseringen bidrar till en bättre användning av kommunens resurser

Individ- och familjenämnden ser inga behov av tillägg eller revidering.

Inriktning 3. En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet

Sammanhållen styrning

Individ- och familjenämnden föreslår följande tillägg:

Säkerställa att det finns erforderlig kompetens inom förvaltning för att kunna återge behov för att samverkan ska ligga i linje med de behov som finns inom respektive förvaltning/bolag. Ansvar: bolag/ansvarig nämnd

Individ- och familjenämnden föreslår följande revidering:

Individ- och familjenämnden föreslår att ansvarsfördelning delas mellan TN, ansvarig nämnd och bolag inom alla områden förutom de tre områden där TN delar ansvaret med KS.

Effekthemtagning och uppföljning

Individ- och familjenämnden föreslår följande tillägg:

Säkerställa att ansvaret för effekthemtagning och uppföljning genomförs utifrån verksamhetens mål och processer (Ansvar: bolag/ansvarig nämnd)

Inriktning 4. En mer robust och säker digitalisering

Individ- och familjenämnden föreslår följande tillägg:

Individ- och familjenämnden ser behov av ett tillägg att kommunen ska utveckla, förstärka och **förenkla** strukturer för att skapa en mer robust och säker digitalisering.

Individ- och familjenämnden föreslår följande revidering:

Kommunen bör säkerställa att säkerhetsåtgärder är proportionerliga och balanserade mot andra risker, för att skydda information och samtidigt möjliggöra effektiv användning av digitala lösningar

Inriktning 5. Data används i högre grad som en strategisk tillgång

Individ- och familjenämnden föreslår följande revidering:

Individ- och familjenämnden föreslår att ansvaret delas mellan TN, KS, ansvarig nämnd och bolag gällande att ta fram en strategi och målbild för dataområdet.

Inriktning 6. Ökade kunskaper, förståelse och färdigheter för digitaliseringens möjligheter

Individ- och familjenämnden föreslår följande revidering:

Sida 4 av 4

Ansvarsfördelning delas mellan TN, KS, ansvarig nämnd och bolag inom alla områden förutom de två områden där TN delar ansvaret med KS.

Emil Forsberg
Verksamhetschef

Umeå kommun
Äldrenämnden

Protokollsutdrag
2025-03-27

§ 43

Diariennr: ÄN-2024/00213

Yttrande över remiss - Plan för digital omställning

Beslut

Äldrenämnden yttrar sig till tekniska nämnden i enlighet med yttrande 2024-12-13.

Paragrafen justeras omedelbart.

Ärendebeskrivning

Tekniska nämnden har 2024-12-19 beslutat att skicka "Plan för digital omställning 2025–2028" på remiss till äldrenämnden för yttrande. Denna plan inkluderar sex strategiska inriktningar som kommunen behöver förflytta sig inom för att lyckas med digital omställning. Inriktningarna är varaktiga över tid och berör kommunens samtliga verksamheter.

Syftet med planen för digital omställningen är att:

- sätta riktning och skapa långsiktighet för Umeå kommuns digitala omställning,
- vara styrande vid beslut och prioriteringar i kommunens digitaliseringsarbete,
- skapa samsyn och gemensam förståelse för prioriteringar
- tydliggöra gemensamma inriktningar och områden som kommunen behöver samhandla och kraftsamla inom
- vara ett stöd för nämnder och verksamheter i den strategiska planeringen och omställningsarbetet.

Äldrenämnden är positiva till planens disposition och innehåll, men önskar tillägg och revideringar i enlighet med nämndens yttrande.

Beslutsunderlag

Yttrande 2024-12-23

Remiss – Plan för digital omställning 2025-2028

Beredningsansvariga

Emil Forsberg, digitaliseringschef

Umeå kommun
Äldrenämnden

Protokollsutdrag
2025-03-27

Beslutet ska skickas till
Pernilla Henriksson, äldreomsorgsdirektör
Tekniska nämnden

Yttrande över Remiss - Plan för digital omställning

Äldrenämnden står inför omfattande utmaningar där andelen äldre ökar samtidigt som andelen tillgänglig arbetskraft minskar. Digitalisering är en av Äldrenämndens strategier och ett fokuserat arbete inom området har pågått under lång tid vilket tydligt bidrar till nämndens förmåga att tillgodose den enskildes behov med god kvalitet och resurseffektivitet.

Umeå kommuns arbete med digitalisering har delvis varit splittrat och samverkan över förvaltningsgränser något begränsad. Äldrenämnden ser därför mycket positivt på *Plan för digital omställning* och dess ansats att strukturera, prioritera och kraftsamla kring digitaliseringens möjligheter och ser fram emot en stärkt samverkan och gemensamma ansatser att öka omställningstakten.

Äldrenämnden är positiv till planens disposition och innehåll och noterar ett välbalanserat omfång av såväl relevanta tekniskt orienterade fokusområden som bredare strategiskt och strukturellt viktiga frågor via planens strategiska inriktningar. Specifikt vill äldrenämnden belysa och ställa sig bakom planens fokus på grundläggande förutsättningar vilka bedöms som ytterst väsentliga för ett hållbart och uthålligt omställningsarbete samt en förutsättning för mer omfattande effekter.

Gällande ansvarsfördelning för planens aktiviteter delar Äldrenämnden bilden av att den övergripande sammanhållningen behöver stärkas men anser även att respektive nämnds och kommunbolags ansvar och delaktighet bör förtydligas. Respektive nämnd och kommunbolags ansvar framgår tydligt utifrån rollen som informationsägare men framstår som mer diffus gällande aspekter som rör styrning och uppföljning. Äldrenämnden är av uppfattningen att det är av vikt att dessa aspekter av

omställningen inte separeras från berörd nämnds eller bolags ansvar och grunduppdrag. Äldrenämnden har omfattande erfarenhet inom digitalisering med utvecklade processer och arbetssätt vilket bör beaktas, och om så bedöms relevant, komma andra förvaltningar till godo.

Äldrenämnden ser positivt på kommande samverkan i den digitala omställningen tillsammans med övriga förvaltningar och kommunbolag.

Nedan följer äldrenämndens specifika synpunkter kring planens innehåll med tillhörande förslag till revideringar och tillägg.

Inriktning 1. Digitaliseringen skapar nytta för invånarna i högre utsträckning

Gällande inriktningen att skapa nytta för invånarna bör respektive nämnd och kommunbolags kunskap och kompetens om sitt ansvarsområde beaktas och inkluderas som ansvarig tillsammans med TN.

Äldrenämnden föreslår följande revidering:

- Under samtliga planeringsområden gällande invånarfokus anser Äldrenämnden att TN/Ansvarig nämnd och bolag bör anges som ansvarig.

Inriktning 3. En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet

Sammanhållen styrning

Äldrenämnden anser att det är av största vikt att digitalisering som område inte särskiljs från övrig strategisk styrning inom nämndens ansvar och önskar därav förtydligande gällande ansvarsfördelning och involvering.

Äldrenämnden föreslår följande tillägg:

- Säkerställa att det finns erforderlig kompetens inom nämnden/bolaget för att aktivt bidra i samverkan och säkerställa att denna sker i linje med nämndens/bolagets mål och strategier (Ansvar: bolag/ansvarig nämnd)

Effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet

Äldrenämnden föreslår följande revidering:

- Ansvarsfördelning bör delas mellan TN, ansvarig nämnd och bolag inom alla områden med undantag för de fyra områden där TN delar ansvaret med KS.

Effekthemtagning och uppföljning

Äldrenämnden föreslår följande tillägg:

- Säkerställa att effekthemtagning och uppföljning genomförs utifrån nämndens/bolagets prioriteringar, mål och processer (Ansvar: bolag/ansvarig nämnd)

Inriktning 4. En mer robust och säker digitalisering

Äldrenämnden föreslår följande tillägg:

- Äldrenämnden ser behov av ett tillägg att kommunen ska utveckla, förstärka och **effektivisera** strukturer för att skapa en mer robust och säker digitalisering.

Äldrenämnden föreslår följande tillägg:

- Utveckla risk- och bedömningsprocesser utifrån ett helhetsperspektiv där informationssäkerhet viktas i förhållande till andra risker och perspektiv (så som följd av utebliven omställning) i

syfte att upprätthålla adekvat informationssäkerhet och samtidigt möjliggöra effektiv användning av digitala lösningar.

Inriktning 5. Data används i högre grad som en strategisk tillgång

Äldrenämnden föreslår följande revidering:

- Äldrenämnden föreslår att ansvaret delas mellan TN, KS, ansvarig nämnd och bolag gällande att ta fram en strategi och målbild för dataområdet.

Genomförande av planen

Äldrenämnden önskar ett tydliggörande av att ansvarig nämnd/bolag behöver säkerställa att det finns interna resurser för att möjliggöra den digitala omställningen i samverkan.

Pernilla Henriksson
Äldreomsorgsdirektör

Emil Forsberg
Verksamhetschef

Umeå kommun
Fritidsnämnden

Protokollsutdrag
2025-02-19

§ 11

Diariennr: FN-2024/00057

Svar på remiss: Plan för digital omställning

Beslut

Fritidsnämnden beslutar

att godkänna yttrande enligt nedan.

Ärendebeskrivning

Umeå kommun står liksom andra offentliga aktörer inför stora utmaningar med demografisk utveckling, kompetensförsörjning, klimatförändringar, säkerhetsläge och nya och ökade krav hos invånare. Utmaningarna leder till att kommunen behöver kunna leverera mer välfärd till fler, utan att resurserna ökar.

Utvecklingen kräver att kommunen gör en omställning i hur välfärd tillhandahålls vilket ställer krav på förmågan att snabbt anpassa oss till en föränderlig omvärld. Digitaliseringen bedöms vara den viktigaste möjliggöraren i omställningen.

Syftet med planen är att skapa struktur och förutsättningar för att kommunens verksamheter ska öka omställningstakten med stöd av digitalisering. Planen ska:

- Sätta riktning och skapa långsiktighet för Umeå kommuns digitala omställning.
- Vara styrande vid beslut och prioriteringar i kommunens digitaliseringsarbete.
- Skapa samsyn och gemensam förståelse för prioriteringar.
- Tydliggöra gemensamma inriktningar och områden som kommunen behöver samhandla och kraftsamla inom.
- Vara ett stöd för nämnder och verksamheter i den strategiska planeringen och omställningsarbetet.

Umeå kommun
Fritidsnämnden**Protokollsutdrag**
2025-02-19

Planen för digital omställning gäller hela Umeå kommuns organisation men specifikt för de egna nämnderna. Planen är utformad med ett övergripande mål med sex strategiska inriktningar:

1. Digitaliseringen skapar nytta för invånarna i högre utsträckning.
2. Digitaliseringen bidrar till en bättre användning av kommunens resurser.
3. En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet.
4. En mer robust och säker digitalisering.
5. Data används i högre grad som en strategisk tillgång.
6. Ökade kunskaper, förståelse och färdigheter för digitaliseringens möjligheter.

Tekniska nämnden är ansvarig för genomförande och uppföljning av *Plan för digital omställning*. Planen ska vara utgångspunkt för nämnders planering och genomförande av digital omställning. Skriftlig återrapport till tekniska nämnden och kommunstyrelsen sker i slutet av varje verksamhetsår

Plan för digital omställning ersätter kommunens *IT-strategi* (KF 2017) och *Strategi för E-service* (KF 2017).

Fritidsnämndens yttrande

Fritidsnämnden anser att planen för digital omställning i sin helhet är ett dokument som blir en bra ersättning för befintliga styrdokument. Planen ger en tydlig riktning och skapar långsiktighet för Umeå kommuns digitala omställning.

Fritidsförvaltningen har varit delaktig vid framtagandet av planen via kommunens digitaliseringsråd och har därigenom framfört synpunkter på planen vilket har tagits hänsyn till.

För att omsätta planen i verksamheten behövs eventuellt kompetensutveckling samt genomlysning av behov av andra resurser.

Umeå kommun
Fritidsnämnden

Protokollsutdrag
2025-02-19

Beslutsunderlag

Beslut om remiss i tekniska nämnden 2024-12-19
Plan för digital omställning 2025-2028

Beredningsansvariga

Fredrik Röst, fritidskonsulent

Beslutet ska skickas till

TN diarium senast 2025-03-31, märkning TN-2024/00770

Umeå kommun
Kulturnämnden

Protokollsutdrag
2025-03-20

§ 9

Diariennr: KU-2025/00011

Remiss - Plan för digital omställning

Beslut

Kulturnämnden beslutar

att ställa sig bakom yttrandet i tjänsteskrivelsen.

Ärendebeskrivning

Umeå kommuns nuvarande IT-strategi beslutades av kommunfullmäktige 2017. Strategin har inte reviderats sedan beslutet och det har sedan dess skett flera större förändringar som påverkar behovet av styrning inom IT och digitalisering/digital omställning.

Under 2023 fanns exempelvis inriktningsmål och program digital transformation på kommunövergripande nivå vars syfte var att skapa riktning och förändring inom området. Från och med 2024 är programmet och inriktningsmålet borttaget vilket har en betydande påverkan på styrningen inom området, men också på högsta politiska ledningens insikter, delaktighet och engagemang kopplat till digital omställning.

Under 2023 utfördes en genomlysning av organisering och ansvar för kommunens IT- och digitaliseringsverksamheter. Genomlysningen resulterade i att IT-funktionen och Digitalisering och verksamhetsutveckling från och med 2024 finns i den gemensamma verksamheten Digital omställning och IT inom Teknik- och fastighetsförvaltningen. Ansvaret för kommunens digitala omställning flyttades i samband med det från kommunstyrelsen till tekniska nämnden.

Teknikutvecklingen i omvärlden går också extremt fort och nya områden som exempelvis AI, dataanalys och automation skapar nya möjligheter men också utmaningar. Viktiga förutsättningar som arkitekturstyrning har

Umeå kommun
Kulturnämnden**Protokollsutdrag**
2025-03-20

under många år varit eftersatt i kommunen vilket skapat inlåsnings effekter, fördyringar och undermåliga systemstöd.

Ovanstående, tillsammans med en förväntan på att öka takten i kommunens digitala omställning, resulterar i behovet av att etablera en styrning som skapar förmåga att effektivt realisera framtidssäkra lösningar och skapa nytta för kommunens invånare och verksamheter i snabbare takt och med större effekt.

Utifrån en relevansprövning som gjordes av kommunens IT-strategi och e-servicestrategi beslutade kommunfullmäktige i april 2024 att dessa skulle revideras. Under perioden maj till november 2024 har Digital omställning och IT, med stöd av Ekonomi och styrning/Styrning och samordning, utrett strukturen för styrningen och upprättat förslag till styrande dokument som tydliggör förhållningssätt, inriktning/planering för kommunens arbete med digital omställning. Det styrdokument som upprättats och som nu ska skickas på remiss är:

Plan för digital omställning vars syfte är att:

- Sätta riktning och skapa långsiktighet för Umeå kommuns digitala omställning.
- Vara styrande vid beslut och prioriteringar i kommunens digitaliseringsarbete.
- Skapa samsyn och gemensam förståelse för prioriteringar.
- Tydliggöra gemensamma inriktningar och områden som kommunen behöver samhandla och kraftsamla inom.
- Vara ett stöd för nämnder och verksamheter i den strategiska planeringen och omställningsarbetet.

Utöver ovanstående styrdokument, som ska antas av kommunfullmäktige, finns även behov av att upprätta ett operativt styrdokument som konkretiserar hur ambitionerna i planen ska nås. Styrdokumentet kommer sannolikt att benämnas Handlingsplan för digital omställning och ska beskriva hur Digital omställning och IT, och andra stödande och förutsättningsskapande verksamheter, tillsammans med kommunens förvaltningar skapar de förutsättningar som krävs. Handlingsplanen kommer att upprättas efter att Plan för digital omställning är beslutad.

Umeå kommun
Kulturnämnden

Protokollsutdrag
2025-03-20

Sammanfattningsvis ska Plan för digital omställning bidra till långsiktighet i kommunens digitaliseringsarbete och skapa stabila grundläggande förutsättningar för kommunens digitala omställning. Allt eftersom de grundläggande förutsättningarna etableras och utvecklas kommer planens fokus att riktas mot åtgärder och initiativ som är direkt värdeskapande för kommunens invånare och verksamheter.

Plan för digital omställning gäller hela kommunens organisation, men specifikt de egna nämnderna.

Yttrande

Kulturnämnden anser att planen för den digitala omställningen i grunden är riktig och viktig.

I remissen framgår det att tekniska nämnden ska ha ansvaret för den digitala omställningen. Tekniska nämnden kan dock inte ensamt fatta beslut som påverkar en annan nämnds ekonomi och verksamhet. Om inte medel och resurser tillförs till en enskild nämnd måste samråd, samverkan, dialog och yttrande inhämtas från berörd nämnd innan beslut fattas i tekniska nämnden.

Beslutsunderlag

Remiss – Plan för digital omställning. Remissversion, rev 1.01

Beredningsansvariga

Leif Mårtensson

Beslutsordning

Propositionsordning som godkänns

Bifall till tjänsteskrivelsens förslag till yttrande.

Ordförande finner att nämnden beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till yttrande.

Beslutet ska skickas till

TNdiarium

Sida 4 av 4

Umeå kommun
Kulturnämnden

Protokollsutdrag
2025-03-20

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Umeå kommun

För- och grundskolenämnden

Protokollsutdrag

2025-03-27

§ 24

Diariennr: SK-2024/00660

Yttrande om internremiss från tekniska nämnden - Plan för digital omställning - TN-2024/00770

Beslut

För- och grundskolenämnden beslutar att ställa sig bakom förvaltningens remissyttrande till tekniska nämnden avseende *Plan för digital omställning - TN 2024/0070*, i enlighet med nedanstående.

Nämnden beslutar vidare att ärendet förklaras omedelbart justerat.

Ärendebeskrivning

För- och grundskolenämnden har fått i uppdrag att besvara *Internremiss Plan för digital omställning 2025–2028*. Remissen är kommunövergripande och syftar till att skapa struktur och förutsättningar för att kommunens verksamheter ska öka omställningstakten med stöd av digitalisering. Planen ska ge riktning, skapa långsiktighet och vara styrande vid beslut och prioriteringar för Umeå kommuns digitaliseringsarbete. Kommunen står inför demografiska utmaningar, klimatförändringar och ökade krav från invånare. Digitalisering ses som en nyckel för att optimera och effektivisera tjänster samt förändra hur välfärd tillhandahålls.

Det övergripande målet med planen är att den ska bidra till att nämnder och bolag ska tillgodose sina grunduppdrag samt nå egna och kommunövergripande mål. Planen fokuserar på både grundläggande förutsättningar för digitalisering samt värdeskapande åtgärder och initiativ.

Planen omfattar sex strategiska inriktningar som kommunen bedöms behöva utveckla för att lyckas med den digitala omställningen.

- Digitaliseringen skapar nytta för invånarna i högre utsträckning
- Digitalisering bidrar till en bättre användnings av kommunens resurser

Umeå kommun

För- och grundskolenämnden

Protokollsutdrag

2025-03-27

- En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet
- En mer robust och säker digitalisering
- Data användas i högre grad som en strategisk tillgång
- Ökade kunskaper, förståelse och färdigheter för digitaliseringens möjligheter

Tekniska nämnden ansvarar för genomförandet och uppföljningen av plan för digital omställning. Nämnder ska använda planen som utgångspunkt för sin digitala omställning genom att upprätta nödvändig styrning och uppföljning.

Tanken är att Tekniska nämnde i nästa steg ansvarar för att, tillsammans med nämnder och förvaltningar, upprätta och koordinera en konkretiserad handlingsplan, via redan etablerade samverkansstrukturer för digitalisering.

Skriftlig återrapportering från nämnder ska ske årligen till tekniska nämnden och kommunstyrelsen. Planen ska utvärderas under 2028.

Yttrande

För- och grundskolenämnden ser positivt på en plan för digital omställning tas fram. Planen sätter riktning och skapar förutsättning för långsiktighet i Umeå kommuns digitala omställning. Nämnden är i grunden positiv till de sex strategiska inriktningar som skrivs fram samt till de tillhörande prioriterade områden inom respektive inriktning.

Några synpunkter och kommentarer på detaljnivå redovisas nedan.

Strategiska inriktningar: På bilden på sid 4 föreslår att siffrorna tas bort då dessa föranleder läsaren att tänka att det finns en hierarki mellan de föreslagna inriktningarnas inbördes betydelse.

1 Digitaliseringen skapar nytta för invånare i större utsträckning:

Nämnden anser att det finns skäl att överväga om inte medborgare är ett bättre begrepp att använda i rubriken en invånare. Detta utifrån att begreppet medborgare används i MÖTS, Umeå kommuns värdegrund. Förslag till ny rubrik, *Digitaliseringen ska skapa medborgarnytta i högre utsträckning.*

Återkommande behöver för- och grundskolenämnden stödja elever och vårdnadshavare som lever i digitalt utanförskap utan tillgång till adekvata

Umeå kommun

För- och grundskolenämnden

Protokollsutdrag

2025-03-27

digitala tjänster. Utanförskapet ökar om det inte finns en plan för de som har skyddade personuppgifter, saknar digitalt bank id (eller motsvarande) samt svenskt medborgarskap. Plan för digital omställnings skulle kunna bidra till ökade möjligheter för dessa individer att ta del av Umeå kommuns välfärd.

2 Digitaliseringen bidrar till en bättre användning av kommunens resurser:

Det är positivt att AI finns med i planen. Däremot anser nämnden att AI-strategier bör få en mer framskjuten position i planen utifrån att: AI-kommission, DIGG och IMY tagit fram riktlinjer och förhållningssätt för offentlig sektor samt att utveckling inom AI är angeläget, efterfrågat och går oerhört snabbt inom nämndens verksamhetsområden.

3 En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet:

Ansvar och struktur över hur tvärfunktionella samarbeten över organisatoriska gränser ska ske behöver förtydligas i planen. Det framgår inte vem/vilka som har ansvaret att samordna och följa upp detta.

4 En mer robust och säker digitalisering:

En optimerad teknisk miljö poängteras i planen och att skapa en mer enhetlig och effektiv teknisk miljö. En farhåga finns att en optimerad, standardiserad digital miljö inte kommer vara anpassad till verksamheternas behov och riskerar nödvändig flexibilitet. Idag saknas en samordnad robust struktur för att identifiera verksamheternas behov.

5 Data används i högre grad som strategisk tillgång

Inga synpunkter

6 Ökade kunskaper, förståelse och färdigheter för digitaliseringens möjligheter:

För att chefer inklusive rektorer ska kunna leda omställningsarbetet utifrån verksamhetskunskap krävs utvecklingsinsatser för ökad digital kompetens och adekvat stöd i att leda den digitala omställningsprocessen.

Umeå kommun

För- och grundskolenämnden

Protokollsutdrag

2025-03-27

Genomförande av planen: För-och grundskolenämnde ser positivt på att nämnder har möjlighet att ta fram egna handlingsplaner, med *Plan för digital omställning* som utgångspunkt.

Plan för digital omställning visar inte hur man har för avsikt att årligen följa upp nämndernas arbete med digitalisering. Här förslår nämnden att Verksamhetsplanen får ett program för digitalisering, nämnderna kan redogöra för sina aktiviteter och utvärdera dessa. Detta skulle skapa eftersträvarvärd systematik och tydlighet.

För- och grundskolenämnde oroas över att en stark central styrning av digitaliseringen riskerar att verksamheternas behov utifrån grunduppdrag och lagstiftning inte kommer att prioriteras i tillräckligt hög omfattning. En organisation där varje verksamhet har fastslagna resurser som de själva styr över och kan prioritera vore därför önskvärt.

Sammantaget anser för-och grundskolenämnden att det är bra att kommunen får en plan för digital omställning som innefattar både grundläggande förutsättningar och värdeskapande åtgärder och initiativ.

Beslutsunderlag

Bilaga: Plan för digital omställning 2025 – 2028

Beredningsansvarig

Fredrik Strandgren, enhetschef

Yrkanden

Jens Backman (S) och Lucas Nilsson (KD) för bifall till tjänsteskrivelsens förslag.

Inga motyrkanden finns.

Propositionsordning

Ordföranden prövar tjänsteskrivelsens förslag, bifall mot avslag, och finner att nämnden beslutar att bifalla tjänsteskrivelsen.

Beslutet ska skickas till

Tndiarium@umea.se tillhanda senast 31 mars 2025 kl 12.00,

Umeå kommun

För- och grundskolenämnden

Protokollsutdrag

2025-03-27

dnr TN-2024/00770

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Umeå kommun

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Protokollsutdrag

2025-03-26

§ 36

Diariennr: SK-2024/00660

Yttrande om internremiss från tekniska nämnden - Plan för digital omställning - TN-2024/00770

Beslut

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutar att ställa sig bakom förvaltningens remissyttrande till tekniska nämnden gällande internremiss *Plan för digital omställning 2025–2028*.

Nämnden beslutar vidare att ärendet förklaras omedelbart justerat.

Ärendebeskrivning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått i uppdrag att besvara *Internremiss Plan för digital omställning 2025–2028*. Remissen är kommunövergripande och syftar till att skapa struktur och förutsättningar för att öka omställningstakten med stöd av digitalisering. Planen ska ge riktning, skapa långsiktighet och vara styrande vid beslut och prioriteringar inom Umeå kommun. Kommunen står inför demografiska utmaningar, klimatförändringar och ökade krav från invånare. Digitalisering ses som en nyckel för att optimera och effektivisera tjänster samt förändra hur välfärd tillhandahålls.

Det övergripande målet med planen är att den ska bidra till att nämnder och bolag ska tillgodose sina grunduppdrag samt nå egna och kommunövergripande mål. Planen fokuserar på både grundläggande förutsättningar för digitalisering samt värdeskapande åtgärder och initiativ.

Planen omfattar sex strategiska inriktningar som kommunen bedöms behöver utvecklas för att lyckas med den digitala omställningen.

- Digitaliseringen skapar nytta för invånarna i högre utsträckning.
- Digitalisering bidrar till bättre användning av kommunens resurser.
- En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet.
- En mer robust och säker digitalisering.

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Umeå kommun

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Protokollsutdrag

2025-03-26

- Data används i högre grad som en strategisk tillgång.
- Ökade kunskaper, kompetens och förståelse för digitaliseringens möjligheter.

Tekniska nämnden ansvarar för genomförandet och uppföljningen av planen för att tillsammans med nämnder och förvaltningar, upprätta och koordinera en konkretiserad handlingsplan.

Skriftlig återrapportering från nämnder ska ske årligen till tekniska nämnden och kommunstyrelsen. Planen ska utvärderas under 2028.

Yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ser positivt på att en ny digitaliseringsplan för Umeå kommun tas fram. Planen sätter riktning och skapar förutsättning för långsiktighet i Umeå kommuns digitala omställning. Nämnden är i grunden positiv till de sex strategiska inriktningar som skrivs fram samt tillhörande prioriterade områden inom respektive inriktning. Några synpunkter och kommentarer på detaljnivå redovisas nedan.

Strategiska inriktningar:

På bilden på sidan 4 föreslår vi att siffrorna tas bort då dessa föranleder läsaren att tänka att det finns en hierarki mellan de föreslagna inriktningarna.

1. Digitaliseringen skapar nytta för invånare i större utsträckning.

Nämnden anser att det finns skäl att överväga om inte medborgare är ett bättre begrepp att använda i rubriken. Detta utifrån att begreppet medborgare till exempel används i MÖTS Umeå kommuns värdegrund. Förslag till ny rubrik, *Digitalisering ska skapa medborgarnytta i högre utsträckning*.

Begreppet invånare används frekvent och för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden som har elever och deltagare som inte har Umeå som hemkommun blir ordet invånare problematiskt.

Återkommande behöver gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamheter stödja elever, vårdnadshavare och deltagare som lever i digitalt utanförskap utan tillgång till adekvata digitala tjänster.

Utanförskapet ökar om det inte finns en plan för de som har skyddade personuppgifter, saknar digitalt bank id (eller motsvarande) samt svenskt

Umeå kommun

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Protokollsutdrag

2025-03-26

medborgarskap. *Plan för digital omställning* skulle kunna bidra till ökade möjligheter för dessa invånare att ta del av Umeå kommuns välfärd.

2. Digitalisering bidrar till en bättre användning av kommunens resurser.

Det är positivt att AI finns med i planen. Däremot anser nämnden att AI-strategier bör få en mer framskjuten position i planen utifrån att AI-kommission, DIGG och IMY har tagit fram riktlinjer och förhållningssätt för offentlig sektor samt att utvecklingen inom AI är angeläget, efterfrågat och går oerhört snabbt inom nämndens verksamhetsområden.

3. En effektivare styrning och samordning inom digitaliseringsområdet.

Ansvar och struktur över hur tvärfunktionella samarbeten över organisatoriska gränser ska ske behöver förtydligas i planen. Det framgår inte vem/vilka som har ansvaret att samordna och följa upp detta.

4. En mer robust och säker digitalisering.

En optimerad teknisk miljö poängteras i planen och att skapa en mer enhetlig och effektiv teknisk miljö. En farhåga finns att en optimerad, standardiserad digital miljö inte är anpassad till verksamheternas skilda behov och riskerar att nödvändig flexibilitet uteblir. Idag saknas en samordnad robust struktur för att identifiera verksamheternas behov

5. Data används i högre grad som strategisk tillgång.

Inga synpunkter.

6. Ökade kunskaper, förståelse och färdigheter för digitaliseringens möjligheter.

För att chefer inklusive rektorer ska kunna leda omställningsarbetet utifrån verksamhetskunskap krävs utvecklingsinsatser för ökad digital kompetens och adekvat stöd i att leda den digitala omställningsprocessen.

Genomförande av planen:

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ser positivt på att nämnder har möjlighet att ta fram egna handlingsplaner för digital omställning med *Plan för digital omställning* som utgångspunkt.

Umeå kommun

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Protokollsutdrag2025-03-26

Plan för digital omställning visar inte hur man årligen har för avsikt att följa upp nämndernas arbete med digitalisering. Här föreslår nämnden att Verksamhetsplanen får ett program för digitalisering där nämnderna kan redogöra för sina aktiviteter och utvärdera dessa. Detta skulle skapa eftersträvaransvärd systematik och tydlighet.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden oroas över att en stark central styrning av digitalisering riskerar att verksamheternas behov utifrån grunduppdrag och lagstiftning inte kommer att prioriteras i tillräckligt hög omfattning. En organisation där varje verksamhet har fastslagna resurser som de själva styr över och kan prioritera vore önskvärt.

Sammantaget anser gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att det är bra att kommunen får en plan för digital omställning som innefattar grundläggande förutsättningar och värdeskapande åtgärder och initiativ.

Beslutsunderlag

Bilaga: Plan för digital omställning - Remissversion1

Beredningsansvarig

Cathrin Backman Löfgren, utbildningsstrateg

Propositionsordning

Ordföranden prövar tjänsteskrivelsens förslag och finner att nämnden beslutar att bifalla tjänsteskrivelsen.

Beslutet ska skickas till

Tndiarium@umea.se, märk ämnesraden med diariernr: TN-2024/00770

Umeå kommun
Personalnämnden

Protokollsutdrag
2025-03-18

§ 10

Diariennr: PN-2025/00005

Remiss: Plan för digital omställning 2025-2028

Beslut

Personalnämnden beslutar

att avge yttrande enligt bifogad skrivelse med föreslagen ändring

Ärendebeskrivning

Syftet med förslaget till Plan för digital omställning är, enligt tekniska nämnden, att skapa struktur och förutsättningar för att kommunens verksamheter ska öka omställningstakten med stöd av digitalisering.

Planen ska bland annat sätta riktning och skapa långsiktighet för Umeå kommuns digitala omställning och vara styrande vid beslut och prioriteringar i kommunens digitaliseringsarbete.

Personalnämnden anser att syftet som anges i den föreslagna planen redan till största del reglerats av kommunfullmäktige till verksamhetsansvariga nämnder. Personalnämnden anser därför att den föreslagna planen för digital omställning inte tillför det som saknas för styrning och ledning i sin föreslagna form, omfattning och med angivet syfte.

Beslutsunderlag

Personalnämndens yttrande över Plan för digital omställning 2025–2028

Beredningsansvariga

Karin Ahnqvist, SLK HR

Personalnämndens beslutsordning

Yrkanden

Tomas Wennström (S) – Bifall till yttrandet med ändringen att stryka meningen ”Personalnämnden önskar att tekniska nämnden finner andra vägar, än en samlad plan fastslagen i kommunfullmäktige, för att ge stöd och styrning för området digital omställning.” i yttrandet.

Umeå kommun
Personalnämnden

Protokollsutdrag
2025-03-18

Propositionsordning som godkänns

Ordförande finner att det finns ett förslag till beslut. Personalnämnden beslutar att ge bifall till yttrandet med ändringen att stryka meningen "Personalnämnden önskar att tekniska nämnden finner andra vägar, än en samlad plan fastslagen i kommunfullmäktige, för att ge stöd och styrning för området digital omställning." i yttrandet.

Beslutet ska skickas till

tndiarium@umea.se

Märk ämnesraden med diarienummer TN-2024/00770

Personalnämndens yttrande över Plan för digital omställning 2025–2028

Personalnämnden har tagit del av tekniska nämndens underlag och lämnar ett yttrande utifrån personalnämndens uppdrag i reglementet att samordna och verka för att Umeå kommun har en enhetlig och sammanhållen personalpolitik samt att samordna kommunens övergripande kompetensförsörjningsarbete. En viktig förutsättning för nämnder och verksamheters kompetensförsörjningsarbete är hållbara förutsättningar för digitalisering och att digital omställning ses som en integrerad del och förutsättning för den verksamhet som bedrivs och den verksamhetsomställning som krävs och sker.

Syftet med förslaget till Plan för digital omställning, är enligt tekniska nämnden, att skapa struktur och förutsättningar för att kommunens verksamheter ska öka omställningstakten med stöd av digitalisering.

Planen ska:

- Sätta riktning och skapa långsiktighet för Umeå kommuns digitala omställning
- Vara styrande vid beslut och prioriteringar i kommunens digitaliseringsarbete
- Skapa samsyn och gemensam förståelse för prioriteringar
- Tydliggöra gemensamma inriktningar och områden som kommunen behöver samhandla och kraftsamla inom
- Vara ett stöd för nämnder och verksamheter i den strategiska planeringen och omställningsarbetet

Planens syfte är redan uppfyllt genom reglemente och andra styrdokument

Personalnämnden anser att syftet som anges i den föreslagna planen redan till största del reglerats av kommunfullmäktige till verksamhetsansvariga nämnder.

I reglemente för styrelse och nämnder, fastslaget av kommunfullmäktige, anges bland annat att nämnden ansvarar för sin förvaltning, dess organisation, kompetensförsörjning samt fördelning av arbetsmiljöuppgifter från kommunfullmäktige. Vidare anger fullmäktige att respektive nämnd inom sitt område bland annat svarar för digitala tjänster och informationssystem som stödjer nämndens verksamhet, informationssäkerhet, sin information, dess förvaltning och dess användbarhet. Kommunfullmäktige har därtill fastslagit principer och instruktioner vad gäller prioriteringar av resurser, vilket även bör omfatta digitaliseringsområdet. Reglementet fastslår vidare att "Nämnderna ska därutöver verka för samverkan med kommunens övriga nämnder och bolag för att gemensamt nå kommunens övergripande mål och uppdrag.", vilket enligt personalnämndens uppfattning även gäller digital omställning.

Personalnämnden anser därför att den föreslagna planen för digital omställning inte tillför det som saknas för styrning och ledning i sin föreslagna form, omfattning och med angivet syfte.

Behov att vägleda nämnder och verksamhet finns

Personalnämnden delar samtidigt tekniska nämndens bedömning att kompletterande vägledning och styrning kan krävas för vissa områden som förutsättningar för Umeå kommuns digitala omställning. Personalnämnden önskar uppmärksamma några områden där nämnden ser behov av gemensamt stöd i form av riktlinjer, arbetsformer och/eller kommungemensamma processer för nämnder och verksamheter att ta stöd i vissa av de området och frågeställningar som lyfts i den föreslagna planen. Dessa områden är bland annat:

- **Riktlinjer för medarbetarnas användning av AI i nämndernas verksamheter.**
Personalnämnden anser att detta arbete skyndsamt behöver komma fram då den snabba utvecklingen både oroar och ger möjligheter i dagens verksamheter. Avsaknaden av stöd till medarbetarna kring förhållningssätt om nyttjande, vad man får och inte, leder till oro, stress och arbetsmiljörisker.
- **Principer och modell för kommungemensam objektsledning inkl. prioritering och investeringsprocess.**
Det är viktigt att nämnderna ges stöd i kommungemensamma processer för att kunna uppfylla sitt ansvar gentemot kommunfullmäktige om att samverka och ta ansvar inom ramen för principerna för god ekonomisk hushållning.
- **Tydliggörande av Umeå kommuns ambitionsnivå gällande ansvarstagande för mindre kommuner och länets gemensamma kapacitet för digital omställning utöver nämnds grunduppdrag.**
Det är viktigt att kommunfullmäktige tydliggör för nämnder, inkl. de gemensamma nämnder som kommunen förvaltar, om det föreligger förväntningar att möjliggöra digital omställning för fler kommuners verksamheter utöver Umeå kommun. Området är viktigt för att personella och ekonomiska resurser ska kunna riktas rätt och ge önskad effekt.

Utveckling och digitalisering genom medarbetarinflytande

Personalnämnden vill även uppmärksamma om vikten av likvärdiga förutsättningar för verksamheter och medarbetare att vara en funktionella delar av såväl verksamhetsutveckling som digitalisering. Ska kommunen gemensamt kunna möta kompetensförsörjningsutmaningarna är det av största vikt att förändrade arbetssätt med digitalt stöd kan genomföras utan risk för tillkommande arbetsmiljöproblem. Verksamhetsutveckling, innovation och förändrade arbetssätt med stöd av digital omställning kommer vara avgörande för att klara kompetensförsörjningen och då är det av yttersta vikt att medarbetarinflytande och engagemang blir drivkraften även i detta. Här delar personalnämnden tekniska nämndens synpunkt om hur avgörande det är att varje nämnd inom sitt verksamhetsuppdrag skapar en lärande kultur som säkerställer kunskap, förståelse och de färdigheter som medarbetare behöver för att ges möjlighet att bidra i och till den omställning och verksamhet som krävs.

Umeå kommun

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott

Protokollsutdrag

2025-02-13

§ 8

Diariennr: KS-2024/01116

JUSK yttrande på plan för digital omställning

Beslut

Jämställdhetsutskottet antar yttrande enligt tjänsteskrivelsen

Ärendebeskrivning

Umeå kommuns nuvarande IT-strategi beslutades av Kommunfullmäktige 2017. Strategin har inte reviderats sedan beslutet och det har sedan dess skett flera större förändringar som påverkar behovet av styrning inom IT och digitalisering/digital omställning. Teknikutvecklingen i omvärlden går också extremt fort och nya områden som exempelvis AI, dataanalys och automation skapar nya möjligheter men också utmaningar. Från och med 2024 finns i den gemensamma verksamheten Digital omställning och IT inom Teknik- och fastighetsförvaltningen. Ansvar för kommunens digitala omställning flyttades i samband med det från Kommunstyrelsen till Tekniska nämnden. Ovanstående, tillsammans med en förväntan på att öka takten i kommunens digitala omställning, resulterar i behovet av att etablera en styrning som skapar förmåga att effektivt realisera framtidssäkra lösningar och skapa nytta för kommunens invånare och verksamheter i snabbare takt och med större effekt. Utifrån en relevansprövning som gjordes av kommunens IT-strategi och e-servicestrategi beslutade kommunfullmäktige i april 2024 att dessa skulle revideras. Syftet med Plan för digital omställning är att:

- Sätta riktning och skapa långsiktighet för Umeå kommuns digitala omställning.
- Vara styrande vid beslut och prioriteringar i kommunens digitaliseringsarbete.
- Skapa samsyn och gemensam förståelse för prioriteringar.
- Tydliggöra gemensamma inriktningar och områden som kommunen behöver samhandla och kraftsamla inom.
- Vara ett stöd för nämnder och verksamheter i den strategiska planeringen och omställningsarbetet.

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Umeå kommun

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott

Protokollsutdrag

2025-02-13

Plan för digital omställning ska bidra till långsiktighet i kommunens digitaliseringsarbete och skapa stabila grundläggande förutsättningar för kommunens digitala omställning. Plan för digital omställning gäller hela kommunens organisation men specifikt de egna nämnderna. Utifrån Plan för digital omställning kommer ett operativt styrdokument tas fram som konkretiserar hur ambitionerna i planen ska nås. Styrdokumentet kommer sannolikt att benämnas *Handlingsplan för digital omställning* och kommer att upprättas efter att *Plan för digital omställning* är beslutad.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Jämställdhetsutskottet ser behovet av en Plan för digitalisering och tycker i stora delar att det är ett bra dokument. Jämställdhetsutskottet vill särskilt trycka på vikten av att all personbaserad data behöver samlas in på kön, det vill säga säkerställa att det finns riktlinjer och metodstöd för könsuppdelad statistik, samt att system understödjer insamling och hantering av könsuppdelad statistik (ex. genom att ställa krav vid upphandling av system). Könsuppdelad statistik är ett viktigt verktyg i arbetet för ett jämställt samhälle. Umeå kommunfullmäktige har antagit ett övergripande jämställdhetspolitiskt mål och att statistik genomgående presenteras med kön som övergripande indelningsgrund är en förutsättning för att kommunens verksamheter ska kunna arbeta strategiskt med jämställdhet och exempelvis förbättra verksamheten och/eller synliggöra ojämnt fördelade livsvillkor, skillnader i exempelvis bemötande eller handlingsutrymme, diskriminering, etc. Jämställdhetsutskottet anser vidare att kunskap om jämställdhetsarbete behöver genomsyra arbetet med digitalisering.

I arbete med Plan för digitalisering är det även av stor vikt att kunskap om snedvridning vid insamling av data finnas med. Att datahantering ska vara transparent och säker är viktigt men för att ambitionerna med en hållbar utveckling ska nås behöver det även problemformuleras kring vilken typ av data som samlas in och vem som bestämmer vilken data som ska samlas samt vem som analyserar den data som samlas in. Här ser jämställdhetsutskottet ett behov av en tydlig struktur för att säkerställa att olika kompetenser tillfrågas och bjuds in i samtal kring datainsamling och analys. Utan detta riskerar digitalisering att cementera ojämställda och ojämlika strukturer i stället för att, som den uttryckta ambitionen i förslag till Plan för digitalisering, skapa ett starkare samhällskontrakt.

Umeå kommun

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott

Protokollsutdrag

2025-02-13

Jämställdhetsutskottet ser det som positivt att det i *Inriktning 1.*

Digitaliseringen skapar nytta för invånarna i högre utsträckning skrivs fram att jämställdhet är ett viktigt värde och att digitalisering behöver ske närmare medborgarna. I strategin skrivs att "Den digitala omställningen i kommunen ska underlätta för invånare att hantera sina rättigheter och skyldigheter utifrån livshändelser och -situationer."

Jämställdhetsutskottet vill här lyfta ett förslag till tillägg: "Att den digitala omställningen i kommunen ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället och sina egna liv"

Jämställdhetsutskottet ser positivt på de delar i föreslagen plan som lyfter frågor om att involvera invånare och att skapa sammanhållna lösningar som är logiska och till nytta för medborgare. Att invånare som idag av olika anledningar står långt ifrån digitala lösningar som kommunen erbjuder är en viktig grupp att säkerställa nyttan hos och att utveckla lösningar tillsammans med, för att digitalisering ska bli ett verktyg som ökar och inte minskar den sociala hållbarheten. Att minska det digitala utanförskapet bör även det vara något som hanteras i Plan för digitalisering alternativt i efterföljande styrande dokument.

För en lyckad process med digitalisering krävs inte bara kunskap om verksamheterna och förutsättningarna för arbete inom Umeå kommun utan även kunskap om livsvillkor hos Umeå kommuns invånare.

Jämställdhetsutskottet anser det vara viktigt att denna fråga hanteras på ett bra sätt i den framtida handlingsplanen för att säkerställa att det finns en bred kunskap om de många olika liv som levs med olika förutsättningar i Umeå och att därmed de ex. digitala tjänster som skapas utgår från invånare i Umeå. Att öppna upp processer och säkerställa att många kompetenser finns runt bordet vid behovsinventeringar, samt till exempel i framtagande av handlingsplaner för digitalisering kan vara ett sätt att arbeta.

Jämställdhetsutskottet håller med om skrivningarna inom *Inriktning 5.*

Data används i högre grad som en strategisk tillgång. Här vill dock utskottet lyfta att erfarenhet från att under lång tid samlat och använt data som en strategisk tillgång i jämställdhetsarbetet i Umeå kommun och i Sverige som land visar att det inte är tillräckligt att presentera data

Umeå kommun

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott

Protokollsutdrag

2025-02-13

som visar på orättvisor eller ojämlikhet. För att en förflyttning ska ske behöver data förstås. Till det tillkommer att organisationen behöver ha tilltro till den data som presenteras och fatta beslut som kan gå emot tidigare väl inarbetade rutiner och sätt att arbeta. Jämställdhetsutskottet anser det därför vara av stor vikt att kunskap kring utvecklingsarbete och motstånd utvecklas hos personer som arbetar med digitalisering.

Frågan om digitalisering berör samtliga nämnder och förvaltningar och är inte en teknisk fråga utan en fråga om omställning och utveckling. Jämställdhetsutskottet ställer sig frågande till att en enskild nämnd (TN) görs ansvarig för digitaliseringen av Umeå kommun, en fråga som bör placeras på övergripande nivå under kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

Plan för digital omställning - remissversion

Beredningsansvariga

Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg

Annika Dalén, jämställdhetsstrateg

Beslutet ska skickas till

tndiarium@umea.se

Umeå kommun
Tekniska nämnden

Protokollsutdrag
2025-05-22

§ 52

Diariennr: TN-2024/00770

Beslut Plan för digital omställning

Beslut

Tekniska nämnden beslutar

att föreslå Kommunfullmäktige besluta att fastställa Plan för digital omställning för Umeå kommun enligt bilaga.

att anse ärendet justerat.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade i april 2024 att kommunens befintliga IT-strategi och e-servicestrategi skulle revideras. Under perioden maj till november genomförde Digital omställning och IT, med stöd av Styrning och samordning inom Stadsledningskontoret, en genomlysning med fokus på vilken styrning som behöver upprättas för kommunens arbete med digital omställning. Det resulterade i framtagande av en remissversion av en kommunövergripande plan för digital omställning.

Tekniska nämnden skickade den 19 december 2024 ut förslaget till plan för digital omställning på remiss för att inhämta yttranden från nämnder och koncernbolag. Tio nämnder och jämställdhetsutskottet inkom med yttranden.

Merparten av nämnderna ställer sig positiva till planen och framhåller bland annat dess fokus och ambitioner kring gemensam strategisk riktning, fokus på grundläggande förutsättningar, prioritering och kraftsamling inom relevanta områden samt samverkan och gemensamma ansatser för att öka omställningstakten med stöd av digitalisering.

Totalt inkom cirka 100 förslag och synpunkter på remissversionens innehåll. Synpunkter på att planens detaljeringsnivå var för hög inkom från flera nämnder, liksom behovet att tydliggöra hur fördelning av roller och ansvar kopplat till digital omställning ska ske. Det inkom även inspel

Umeå kommun
Tekniska nämnden

Protokollsutdrag
2025-05-22

kring behov av att förtydliga hur digitaliseringen bidrar till att lösa kommunens utmaningar genom de inriktningar och områden som finns i planen.

För att skapa en bred förståelse kring kommunens digitaliseringsarbete och digitaliseringens roll i omställningsarbetet behöver planens innehåll och syfte även kommuniceras via andra kanaler och strukturer efter att den är fastställd, exempelvis via kommunens intranät.

Bilaga 1 utgör förslag till plan för digital omställning som kommunfullmäktige föreslås fastställa. I bilaga 2 redovisas inkomna remissyttranden samt hur dessa omhändertagits. Bilaga 3 innehåller protokollsutdrag och fullständiga yttranden från nämnder och utskott.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 – Plan för digital omställning. Bilaga.

Bilaga 2 – Sammanställning och omhändertagande av remissyttranden avseende plan för digital omställning. Bilaga.

Bilaga 3 – Sammanställning av samtliga nämnders och utskotts protokollsutdrag och yttranden. Bilaga.

Checklista för handläggning av ärenden inför politiska beslut bedöms inte tillämplig.

Beredningsansvariga

Thomas Molén, digitaliseringsstrateg, Digital omställning och IT
Mattias Wallmark, verksamhetschef, Digital omställning och IT

Beslutet ska skickas till

KSdiarium för vidare behandling i KF

§ 122

Diariennr: KS-2024/01116

Plan för digital omställning 2025-2028

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa *Plan för digital omställning för Umeå kommun* enligt bilaga.

Ärendebeskrivning

Tekniska nämnden har 2025-05-27 överlämnat plan för digital omställning till kommunfullmäktige för fastställande.

Kommunfullmäktige beslutade i april 2024 att kommunens befintliga IT-strategi och e-servicestrategi skulle revideras. Under perioden maj till november genomförde Digital omställning och IT, med stöd av Styrning och samordning inom stadsledningskontoret, en genomlysning med fokus på vilken styrning som behöver upprättas för kommunens arbete med digital omställning. Det resulterade i framtagande av en remissversion av en kommunövergripande plan för digital omställning.

Tekniska nämnden skickade den 19 december 2024 ut förslaget till plan för digital omställning på remiss för att inhämta yttranden från nämnder och koncernbolag. Tio nämnder och jämställdhetsutskottet inkom med yttranden.

Merparten av nämnderna ställer sig positiva till planen och framhåller bland annat dess fokus och ambitioner kring gemensam strategisk riktning, fokus på grundläggande förutsättningar, prioritering och kraftsamling inom relevanta områden samt samverkan och gemensamma ansatser för att öka omställningstakten med stöd av digitalisering.

Totalt inkom cirka 100 förslag och synpunkter på remissversionens innehåll. Synpunkter på att planens detaljeringsnivå var för hög inkom från flera nämnder, liksom behovet att tydliggöra hur fördelning av roller

och ansvar kopplat till digital omställning ska ske. Det inkom även inspel kring behov av att förtydliga hur digitaliseringen bidrar till att lösa kommunens utmaningar genom de inriktningar och områden som finns i planen.

För att skapa en bred förståelse kring kommunens digitaliseringsarbete och digitaliseringens roll i omställningsarbetet behöver planens innehåll och syfte även kommuniceras via andra kanaler och strukturer efter att den är fastställd, exempelvis via kommunens intranät.

Bilaga 1 utgör förslag till plan för digital omställning som kommunfullmäktige föreslås fastställa. I bilaga 2 redovisas inkomna remissyttranden samt hur dessa omhändertagits. Bilaga 3 innehåller protokollsutdrag och fullständiga yttranden från nämnder och utskott.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 – Plan för digital omställning.

Bilaga 2 – Sammanställning och omhändertagande av remissyttranden avseende plan för digital omställning.

Bilaga 3 – Sammanställning av samtliga nämnders och utskotts protokollsutdrag och yttranden.

Tekniska nämndens protokoll 2025-05-27, § 52.

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Kommunstyrelsen beslutar enligt näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Beslutet och planen ska skickas till

Nämnder och bolag

§ 178

Diariennr: KS-2024/01116

Plan för digital omställning 2025-2028**Förslag till beslut**

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa *Plan för digital omställning för Umeå kommun* enligt bilaga.

Ärendebeskrivning

Tekniska nämnden har 2025-05-27 överlämnat plan för digital omställning till kommunfullmäktige för fastställande.

Kommunfullmäktige beslutade i april 2024 att kommunens befintliga IT-strategi och e-servicestrategi skulle revideras. Under perioden maj till november genomförde Digital omställning och IT, med stöd av Styrning och samordning inom stadsledningskontoret, en genomlysning med fokus på vilken styrning som behöver upprättas för kommunens arbete med digital omställning. Det resulterade i framtagande av en remissversion av en kommunövergripande plan för digital omställning.

Tekniska nämnden skickade den 19 december 2024 ut förslaget till plan för digital omställning på remiss för att inhämta yttranden från nämnder och koncernbolag. Tio nämnder och jämställdhetsutskottet inkom med yttranden.

Merparten av nämnderna ställer sig positiva till planen och framhåller bland annat dess fokus och ambitioner kring gemensam strategisk riktning, fokus på grundläggande förutsättningar, prioritering och kraftsamling inom relevanta områden samt samverkan och gemensamma ansatser för att öka omställningstakten med stöd av digitalisering.

Totalt inkom cirka 100 förslag och synpunkter på remissversionens innehåll. Synpunkter på att planens detaljeringsnivå var för hög inkom från flera nämnder, liksom behovet att tydliggöra hur fördelning av roller

Umeå kommun**Protokollsutdrag**Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-05-27

och ansvar kopplat till digital omställning ska ske. Det inkom även inspel kring behov av att förtydliga hur digitaliseringen bidrar till att lösa kommunens utmaningar genom de inriktningar och områden som finns i planen.

För att skapa en bred förståelse kring kommunens digitaliseringsarbete och digitaliseringens roll i omställningsarbetet behöver planens innehåll och syfte även kommuniceras via andra kanaler och strukturer efter att den är fastställd, exempelvis via kommunens intranät.

Bilaga 1 utgör förslag till plan för digital omställning som kommunfullmäktige föreslås fastställa. I bilaga 2 redovisas inkomna remissyttranden samt hur dessa omhändertagits. Bilaga 3 innehåller protokollsutdrag och fullständiga yttranden från nämnder och utskott.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 – Plan för digital omställning.

Bilaga 2 – Sammanställning och omhändertagande av remissyttranden avseende plan för digital omställning.

Bilaga 3 – Sammanställning av samtliga nämnders och utskotts protokollsutdrag och yttranden.

Tekniska nämndens protokoll 2025-05-27, § 52.

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet och planen ska skickas till

Nämnder och bolag

Tjänsteskrivelse

2025-06-19

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2025/00609

Taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anta ändringar i taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen, och

att ändringarna ska börja gälla från och med ikraftträdande av ändringar i alkohollagen den 1 juni 2025.

Ärendebeskrivning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har överlämnat ett förslag om revidering av taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen.

Nuvarande taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen, kommunfullmäktiges beslut 2024-09-30, § 159, trädde i kraft 1 januari 2025. Alkohollagen har därefter reviderats och tillförts ett kapitel om så kallad gårdsförsäljning som träder i kraft den 1 juni 2025. Detta område måste därmed tillföras taxan. I samband med denna justering genomförs även redaktionella ändringar för att underlätta läsbarhet utan att ändra paragrafernas innebörd.

Beslutsunderlag

Taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen

Miljö- och hälsoskyddsnämndens protokoll 2025-06-12, § 82

Beslutet ska skickas till

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Margaretha Alfredsson
stadsdirektör

Tomas Jakobsson
kommunsekreterare

KOMMUNAL TAXA

FÖR UMEÅ KOMMUN

Taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen

Kommunfullmäktiges beslut åååå-mm-dd, § X

Inledande bestämmelser

- 1 §** Denna taxa gäller avgifter för miljö- och hälsoskyddsnämnden i Umeå kommuns verksamhet enligt alkohollagen (2010:1622) och de eventuella förordningar och föreskrifter som meddelas med stöd av lagen.

Allmänna bestämmelser om avgift

- 2 §** Avgift för prövning av ansökan, tillsyn ~~med anledning av anmälan eller övriga åtgärder vid tillsyn~~ eller övriga avgifter ska betalas av den som bedriver eller avser att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som omfattas av alkohollagen.
- 3 §** Avgift enligt denna taxa tas inte ut för
1. tillsyn som föranleds av klagomål som visar sig vara obefogat.
 2. handläggning som föranleds av att beslut överklagas.
- 4 §** Beslut om avgift eller nedsättning av avgift i enskilda fall fattas av miljö- och hälsoskyddsnämnden efter handläggning.
- 5 §** Miljö- och hälsoskyddsnämnden får besluta om förändringar i denna taxa inklusive bilagor som motsvarar ändringar i alkohollagen samt de förordningar och föreskrifter som meddelas med stöd av lagen.

Timavgift

- 6 §** Vid tillämpningen av denna taxa är timavgiften **1 215 kronor** per **timme** handläggningstid.

Med handläggningstid avses den sammanlagda tid som varje tjänsteperson vid nämnden har använt för handläggning och andra åtgärder i ärendet, såsom inläsning i ärendet, kontakter med parter, samråd med experter och myndigheter, inspektioner, revisioner, provtagning och kontroller i övrigt, beredning i övrigt i ärendet samt föredragning och beslut.

Avgift tas ut med halv timavgift för varje påbörjad halvtimme handläggningstid. Om den sammanlagda handläggningstiden understiger en halv timme per år tas ingen timavgift ut.

Indexuppräkning

- 7 §** Timavgiften i denna taxa är bestämd med utgångspunkt från kostnadsläge och Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) oktober månad året före det år taxan börjar gälla.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden får för varje kalenderår (avgiftsår) därefter besluta att höja avgiftsbeloppen (fasta avgifter och timavgiften) med den procentsats för PKV som är publicerad på SKR:s webbplats för oktober månad året före avgiftsåret.

Avgift för anmälan och ansökan

8 § ~~För~~ Avgift för tillsyn med anledning av anmälan om försäljning av folköl (detaljhandel eller servering) debiteras ~~avgift~~ motsvarande **en (1) timmes** handläggningstid enligt 6 §.

9 § Avgift för tillsyn med anledning av anmälan eller för prövning vid ansökan gällande ~~ärenden för~~ serveringstillstånd **eller gårdsförsäljningstillstånd** debiteras som en fast avgift genom tillämpning av den avgiftsnivå som anges i bilaga 1. Den fasta avgiften motsvarar tilldelad handläggningstid.

Avgift för handläggning av ansökan får tas ut innan handläggningen påbörjats.

10 § Avgift för tillsyn med anledning av anmälan eller för prövning vid ansökan ska betalas för varje avgiftsbelagt ärende som anmälan/ansökan avser.

Avgift ska betalas även om anmälan/ansökan avslås, avvisas eller avskrivs. Om särskilda skäl finns får avgiften tas ut som timdebitering för den handläggningstid som har lagts ner i ärendet enligt 6 §. Avgift tas inte ut för en anmälan/ansökan som återkallas innan handläggning påbörjas.

Tillsynsavgifter för serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd

- 11 §** Årlig avgift för tillsyn över verksamheter med stadigvarande serveringstillstånd tas ut enligt bilaga 1.
- ~~Årsavgiften~~ Årlig avgift utgörs av en fast grundavgift baserad på serveringstid i tillståndet samt en rörlig avgift baserad på alkoholomsättning föregående år som redovisats i Folkhälsomyndighetens restaurangrapport.
- 12 §** Årlig avgift för tillsyn över verksamheter med gårdsförsäljningstillstånd tas ut enligt bilaga 1.
- 13 §** ~~Årsavgift~~ Årlig avgift omfattar kalenderår och ska betalas i förskott.
- 14 §** ~~Årsavgiften~~ Årlig avgift ska betalas från och med kalenderåret efter att tillstånd har beviljats.
- 15 §** Tillsynsavgift ~~över~~ för verksamheter med tillfälliga serveringstillstånd tas ut efter utförd tillsyn i form av timavgift i enlighet med 6 §.

Avgift för kunskapsprov

- 16 §** Avgift för kunskapsprov debiteras enligt bilaga 1. Avgiften debiteras även när provskrivare uteblir utan avanmälan, kommer för sent eller saknar giltig legitimation.

Avgift vid påminnelse försenad restaurangrapport

- 17 §** Avgift för påminnelse vid försenad restaurangrapport debiteras enligt bilaga 1.

Tillsynsavgifter för försäljning av folköl

- 18 §** Årlig avgift för tillsyn över verksamheter med anmälningspliktig försäljning av folköl (detaljhandel eller servering) tas ut motsvarande **en (1) timmes** handläggningstid enligt 6 §.

~~Årlig tillsynsavgift~~ Årlig avgift omfattar kalenderår och ~~betalas från och med det första året som verksamheten bedrivs~~ ska betalas i förskott.

Årlig avgift ska betalas från och med det kalenderår som följer efter att anmälan om försäljning har gjorts.

Om verksamhet gällande försäljning av folköl (detaljhandel eller servering) anmälts under innevarande år tas årlig avgift ut om verksamheten får ytterligare tillsyn under året.

- 19 §** För uppföljande tillsyn och tillsyn som sker med anledning av befogade klagomål ska en avgift för nämndens nedlagda handläggningstid enligt 6 § betalas. Tillsynsavgiften debiteras i efterhand efter utförd tillsyn.

Justering av avgift i enskilt fall

- 20 §** Om det finns särskilda skäl med hänsyn till en verksamhets art, omfattning, tillsynsbehov eller övriga omständigheter, får miljö- och hälsoskyddsnämnden i ett enskilt ärende besluta att sänka en avgift enligt denna taxa.

Avgiftens erläggande och verkställighet

- 21 §** Betalning av avgift enligt denna taxa ska ske till Umeå kommun genom dess miljö- och hälsoskyddsnämnd. Betalning ska ske inom tid som anges i beslutet om avgift eller i faktura.

Överklagande

- 22 §** Bestämmelser om överklagande av miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut enligt denna taxa finns i 40–44 §§ förvaltningslagen (2017:900).

Ikraftträdande

- 23 §** Denna taxa träder i kraft den **1 juni 2025** och tillämpas på ärenden som kommer in från och med denna dag. För ärenden som påbörjats innan denna taxas ikraftträdande tillämpas tidigare gällande taxa.

~~Senaste ändring av taxan trädde i kraft 1 januari 2025.~~

Bilaga 1 – Avgifter serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd

Avgifter för ansökan och anmälan

Ansöknings- och anmälningskategori	Avgift
Ansökan stadigvarande serveringstillstånd allmänheten, slutna sällskap, catering till slutna sällskap	15 795 kr
Ansökan stadigvarande serveringstillstånd pausservering, provsmakning vid tillverkningsställe	12 150 kr
Ansökan om stadigvarande cateringtillstånd avser tillståndshavare	3 645 kr
Ansökan om stadigvarande provsmakningstillstånd avser tillståndshavare på tillverkningsställe	3 645 kr
Ansökan stadigvarande utökat serveringstillstånd lokal, tid, dryck, verksamhetsinriktning etc.	6 075 kr
Ansökan tillfälligt utökat serveringstillstånd lokal, tid, dryck, verksamhetsinriktning etc.	3 645 kr
Ansökan gemensam serveringsyta avser tillståndshavare och per sökande	2 430 kr
Ansökan tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten avser sökande som inte är tillståndshavare	7 290 kr
Ansökan tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten avser tillståndshavare med stadigvarande serveringstillstånd	6 075 kr
Ansökan tillfälligt tillstånd till slutna sällskap	2 430 kr
Ansökan tillfälligt tillstånd för provsmakning avser partihandlare	7 290 kr
Ansökan tillfällig pausservering	2 430 kr
Ansökan gårdsförsäljningstillstånd	15 795 kr
Anmälan mindre ändring av serveringstillstånd mindre ombyggnation eller verksamhetsförändring, upphörande med dryckesslag etc.	1 215 kr
Anmälan kryddning av snaps avser tillståndshavare	1 215 kr
Anmälan ändrade ägarförhållanden betydande ändring i ägandet, aktier eller bolagsandelar	7 290 kr
Anmälan ändring av personer med betydande inflytande (PBI) ändring av en eller flera styrelseledamöter, firmatecknare, VD, operativ chef etc.	3 645 kr
Godkännande av lokal för catering avser tillståndshavare om lokalen inte tidigare är godkänd av kommunen	1 215 kr

Tillsynsavgifter

Avgiftstyp	Tillsynsavgift
Grundavgift serveringstid till 01.00	3 645 kr
Grundavgift serveringstid till 02.00	6 075 kr
Fast årlig avgift gårdsförsäljningstillstånd	6 075 kr

Alkoholomsättning/år	Tillsynsavgift
0–25 000 kr	Endast grundavgift
25 001–100 000 kr	2 430 kr
100 001–500 000 kr	3 645 kr
500 001–1 000 000 kr	6 075 kr
1 000 001–2 000 000 kr	9 720 kr
2 000 001–5 000 000 kr	17 010 kr
5 000 001–8 000 000 kr	23 085 kr
8 000 001–12 000 000 kr	26 730 kr
12 000 001–16 000 000 kr	29 160 kr
>16 000 000	31 590 kr

Övriga avgifter

Avgiftstyp	Avgift
Kunskapsprov per tillfälle	1 215 kr
Påminnelse försenad restaurangrapport per påminnelse	1 215 kr

§ 82

Ärendenr: 2025-3700

Taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar att

1. anta ändringar i taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen, och att
2. ändringarna ska börja gälla från och med ikraftträdande av ändringar i alkohollagen den 1 juni 2025

Reservation

Stefan Boström (C), Mats Granath (M) och Josefin Gustafsson (M) reserverar sig till förmån för Centerns yrkande.

Jäv

Gabriel Farrysson (M) har anmält jäv och deltar inte i handläggningen av detta ärende.

Ärendebeskrivning

Nuvarande taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen, kommunfullmäktiges beslut 2024-09-30, § 159, trädde i kraft 1 januari 2025. Alkohollagen har därefter reviderats och tillförts ett kapitel om så kallad gårdsförsäljning som träder i kraft den 1 juni 2025. Detta område måste därmed tillföras taxan. I samband med denna justering genomförs även redaktionella ändringar för att underlätta läsbarhet utan att ändra paragrafernas innebörd.

Redaktionella ändringar av 2 §, 6 § 1 st, samt förtydligande om möjligheten att ta betalt för halvtimmar i 6 § 3 st. Redaktionell ändring av 8 §. Redaktionell ändring samt tillägg av orden "eller gårdsförsäljningstillstånd" i 9 § 1 st. Rubrik för avsnitt om tillsynsavgifter utökas med orden "och gårdsförsäljningstillstånd". Ny 12 § införs gällande årlig avgift för gårdsförsäljningstillstånd. Tidigare 12–22 §§ justeras därför till 13–23 §§. Redaktionell ändring av 13–15 §§. Ändring av 18 §, gällande årlig avgift för tillsyn över verksamheter med anmälningspliktig försäljning av folköl, förtydligas genom 2–4 st.

Bilaga 1 utökas i rubriken med orden "och gårdsförsäljningstillstånd". Avsnittet Avgifter för ansökan och anmälan förtydligas gällande ansökan tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten avser tillståndshavare, genom tillägg av orden "med stadigvarande serveringstillstånd", ny avgift införs gällande Ansökan gårdsförsäljningstillstånd, samt gällande Anmälan om mindre ändring, borttag av orden "av serveringstillstånd". Avsnittet Tillsynsavgifter tillförs ny avgift gällande Fast årlig avgift gårdsförsäljningstillstånd.

Umeå kommun
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Sammanträdesprotokoll
2025-06-12

Inga ändringar föreslås gällande avgiftsnivåer. Prövning gällande gårdsförsäljningstillstånd motsvarar prövning av ansökan om tillstånd för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten, varför avgiften föreslås vara lika. Gällande tillsynsavgifter för gårdsförsäljningstillstånd föreslås en fast årlig avgift för att skapa förutsägbarhet för verksamhetsutövare då detta är en ny tillståndstyp samt att tillstånd endast ges till småskalig produktion.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden menar också att taxan ska gälla från och med ikraftträdandet av ändringarna i alkohollagen den 1 juni 2025, då synnerliga skäl finns på grund av att ändringarna antogs i riksdagen den 23 april och centrala myndigheter därefter gett vägledande information till kommunerna.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2025-06-02

Förslag till taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen med förslag till ändringar markerade

Beredningsansvarig

Petra Thilman, Enhetschef Livsmedel, Serveringstillstånd och Privatekonomi

Yrkanden på sammanträdet

Stefan Boström (C) yrkar:

- att bilaga 1 ändras så att nivån på tillsynsavgiften "Fast årlig avgift gårdsförsäljningstillstånd" likställs med nivån på tillsynsavgiften för "Grundavgift serveringstid till 01.00", alltså 3 645 kronor.
- att bilaga 1 ändras så att nivån på avgiften för "Ansökan gårdsförsäljningstillstånd" likställs med nivån för "Ansökan stadigvarande serveringstillstånd pausservering, provsmakning vid tillverkningsställe", alltså 12 150 kronor.

Mattias Nilsson (V) yrkar bifall till tjänsteskrivelsen.

Josefin Gustafsson (M) yrkar bifall till Centerpartiets förslag.

Dennis Larsson (S) yrkar bifall till tjänsteskrivelsen.

Beslutsgång

Ordförande ställer yrkandet från Centerpartiet mot yrkandet att bifalla tjänsteskrivelsen och finner att nämnden bifaller tjänsteskrivelsen.

Omröstning begärs.

Godkänd omröstningsordning är "Ja" för bifall till tjänsteskrivelsen och "Nej" för bifall till Centerpartiets yrkande.

Umeå kommun
Miljö- och hälsoskyddsnämnden**Sammanträdesprotokoll**
2025-06-12**Omröstningsresultat**

Med 6 ja-röster mot 4 nej-röster beslutar nämnden att bifalla tjänsteskrivelsen.

	Ja	Nej
Dennis Larsson (S)	X	
Stefan Boström (C)		X
Jari Prosi (S)	X	
Anna Selberg (S)	X	
Evelyn Ångqvist (S)	X	
Mats Granath (M)		X
Josefin Gustafsson (M)		X
Mattias Nilsson (V)	X	
Simon Mattsson (MP)	X	
Emil Bayat (L)		X

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

§ 144

Diariennr: KS-2025/00609

Taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anta ändringar i taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen, och

att ändringarna ska börja gälla från och med ikraftträdande av ändringar i alkohollagen den 1 juni 2025.

Ärendebeskrivning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har överlämnat ett förslag om revidering av taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen.

Nuvarande taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen, kommunfullmäktiges beslut 2024-09-30, § 159, trädde i kraft 1 januari 2025. Alkohollagen har därefter reviderats och tillförts ett kapitel om så kallad gårdsförsäljning som träder i kraft den 1 juni 2025. Detta område måste därmed tillföras taxan. I samband med denna justering genomförs även redaktionella ändringar för att underlätta läsbarhet utan att ändra paragrafernas innebörd.

Beslutsunderlag

Taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen

Miljö- och hälsoskyddsnämndens protokoll 2025-06-12, § 82

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag.

Anders Ågren (M) och **Mattias Larsson (C)** – Att bilaga 1 ändras så att nivån på tillsynsavgiften "Fast årlig avgift gårdsförsäljningstillstånd"

likställs med nivån på tillsynsavgiften för "Grundavgift serveringstid till

01.00", alltså 3645 kronor samt att bilaga 1 ändras så att nivån på avgiften

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

för "Ansökan gårdsförsäljningstillstånd" likställs med nivån för "Ansökan stadigvarande serveringstillstånd pausservering, provsmakning vid tillverkningsställe", alltså 12150 kronor.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till tjänsteskrivelsens förslag *mot* Anders Ågrens (M) och Mattias Larssons (C) förslag. Ordföranden finner att utskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S), Bore Sköld (V) och Åsa Bäckström (-)(V) – Bifall till näringslivs- och arbetsutskottet förslag.

Anders Ågren (M), Maja Westling Palmberg (C), Veronica Kerr (KD) och Lars Forsgren (SD) – Bifall till att bilaga 1 ändras så att nivån på tillsynsavgiften "Fast årlig avgift gårdsförsäljningstillstånd" likställs med nivån på tillsynsavgiften för "Grundavgift serveringstid till 01.00", alltså 3645 kronor samt att bilaga 1 ändras så att nivån på avgiften för "Ansökan gårdsförsäljningstillstånd" likställs med nivån för "Ansökan stadigvarande serveringstillstånd pausservering, provsmakning vid tillverkningsställe", alltså 12150 kronor.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till näringslivs- och arbetsutskottet förslag mot Anders Ågrens (M) m.fl. yrkande. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar enligt näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Beslutet ska skickas till

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

§ 219

Diariennr: KS-2025/00609

Taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anta ändringar i taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen, och

att ändringarna ska börja gälla från och med ikraftträdande av ändringar i alkohollagen den 1 juni 2025.

Ärendebeskrivning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har överlämnat ett förslag om revidering av taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen.

Nuvarande taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen, kommunfullmäktiges beslut 2024-09-30, § 159, trädde i kraft 1 januari 2025. Alkohollagen har därefter reviderats och tillförts ett kapitel om så kallad gårdsförsäljning som träder i kraft den 1 juni 2025. Detta område måste därmed tillföras taxan. I samband med denna justering genomförs även redaktionella ändringar för att underlätta läsbarhet utan att ändra paragrafernas innebörd.

Beslutsunderlag

Taxa för tillsyn och prövning enligt alkohollagen

Miljö- och hälsoskyddsnämndens protokoll 2025-06-12, § 82

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag.

Anders Ågren (M) och **Mattias Larsson (C)** – Att bilaga 1 ändras så att nivån på tillsynsavgiften "Fast årlig avgift gårdsförsäljningstillstånd"

likställs med nivån på tillsynsavgiften för "Grundavgift serveringstid till

01.00", alltså 3645 kronor samt att bilaga 1 ändras så att nivån på avgiften

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

för "Ansökan gårdsförsäljningstillstånd" likställs med nivån för "Ansökan stadigvarande serveringstillstånd pausservering, provsmakning vid tillverkningsställe", alltså 12150 kronor.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till tjänsteskrivelsens förslag *mot* Anders Ågrens (M) och Mattias Larssons (C) förslag. Ordföranden finner att utskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet ska skickas till

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Tjänsteskrivelse

2025-06-18

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2024/01109

Revidering av riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att:

- Fastställa riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare enligt bilaga 1.

Ärendebeskrivning

Fullmäktige beslutade under 2024 att riktlinjen för styrning och uppföljning av externa utförare ska revideras eftersom den ska ses över varje mandatperiod, men också på grund av ny lagstiftning. Enligt kommunallagen ska alla fullmäktige besluta om ett program för styrning och uppföljning av privata utförare. Från och med juni 2024 ska detta program gälla för styrning och uppföljning av alla verksamheter där det finns privata utförare det vill säga att det ska gälla även för verksamhet i egen regi. Umeå kommuns riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare motsvarar lagens krav på ett program.

Lagens intention är att alla utförare av kommunal verksamhet ska behandlas så likvärdigt som möjligt, oavsett om verksamheten bedrivs i egen regi eller av privata utförare. Det finns dock några skillnader mellan verksamhetsformerna som är viktiga att beakta. Med privata utförare tecknas ett avtal som är svårt att förändra under avtalsperioden. Nämnden kan inte förändra krav utan att genomföra ny upphandling och omförhandla avtal. Uppföljningen baseras också på sagda avtal.

Fullmäktige styr de egna nämnderna via planeringsdirektiv och budget, mål, policys, program, planer, riktlinjer med mera. Varje nämnd har sedan stor frihet att besluta om styrning och uppföljning av sitt eget verksamhetsområde. Ansvarig nämnd bedömer vilka av delar dessa krav som ska omfatta privata utförare.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2024/01109

Föreslagna ändringar

Struktur och språk har setts över i riktlinjen. För att bättre harmoniera med språkbruk i lagstiftningen föreslås ett byte av terminologi. *Externa utförare* föreslås härnäst benämnas *privata utförare* i riktlinjen.

Riktlinjen ska sedan tidigare bestå av tre huvudsakliga delar. Den första delen rör styrning, den andra uppföljning och den tredje allmänhetens insyn. Dessa tre ska fortsatt finnas med, där den första och andra delen nu ska gälla alla utförare av verksamhet där det finns privata utförare. Delen om allmänhetens insyn omfattar fortsatt endast de privata utförarna.

Fullmäktige har redan ansvar för den övergripande styrningen och uppföljningen av kommunal verksamhet oavsett organisationsform. Nämnderna har ansvar för styrning och uppföljning inom sina respektive områden. Fullmäktiges och nämnders ansvar uttrycks i kommunallagen samt i ett antal styrande dokument i kommunen, som på olika sätt reglerar detta. För att inte behöva byta ut alla befintliga styrdokument för styrning och uppföljning av egen regi föreslås att riktlinjens huvudsakliga fokus är privata utförare. För att lagens intention om likabehandling av egenregi och privata utförare ska tydliggöras föreslås dock vissa tillägg och förändringar i riktlinjen.

För att tydliggöra riktlinjens syfte föreslås en ny rubrik. Se nedan:

Syftet med riktlinjen är att säkerställa:

- *att kommunstyrelse och nämnder utövar en tillfredställande styrning, kontroll och uppföljning av verksamhet där det finns privata utförare*
- *en likvärdig uppföljning, så långt det är möjligt, av alla utförare av verksamhet där det finns privata utförare (privata utförare och egen regi)*
- *allmänhetens insyn i verksamhet som bedrivs av privata utförare*

Under delen om styrning föreslås följande tillägg:

Nämnden kan inte ställa högre kvalitetskrav på privata utförare än de krav som ställs på egen verksamhet.

Krav på privata utförare regleras i avtal. Vilka delar av kommunens eller nämndens mål och styrdokument som är tillämpliga beskrivs i nämndens plan för styrning och uppföljning av privata utförare och konkretiseras i de avtal som kommunen tecknar med privata utförare.

Under delen om uppföljning föreslås följande tillägg:

Uppföljningen [av de privata utförarna] ska så långt det är möjligt vara likvärdig uppföljningen av verksamhet i egen regi.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2024/01109

Tillägget syftar till att tydliggöra principen om likabehandling, med hänsyn taget till att egenregi och privata utförare delvis verkar under olika förutsättningar. Att förhållandena är olika innebär att uppföljningen inte alltid kan vara exakt lika. Däremot ska den, så långt det är möjligt, vara likvärdig.

Ansvarig nämnd ska ha en beredskap ifall privata utförare upphör med verksamheten.

Tillägget syftar till att säkerställa att nämnden har en god beredskap i händelse av att en privat utförare upphör med verksamheten.

Remissammanställning

Två nämnder har valt att lämna yttrande över förslaget till revidering av riktlinje för privata utförare, Individ- och familjenämnden samt Äldrenämnden. Tekniska nämnden som också har stor andel privata utförare har valt att inte yttra sig.

Individ och familjenämnden samt Äldrenämnden är i stort positiva till förslaget. Båda nämnderna föreslår att istället för krav på att nämnder ska riskbedöma om det finns risk för att privata utförare kommer att upphöra med verksamheten bör det istället kravställas att det finns en beredskap för detta. Synpunkterna är beaktade i förslaget till reviderad riktlinje. Se förslag ovan. Nämndernas yttranden bifogas som bilaga.

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Förslag till riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare
Bilaga 2. Yttranden från Individ- och familjenämnden samt äldrenämnden över förslaget till reviderad riktlinje

Beredningsansvariga

Sara Nordström, Lina Renfors, Dan Gideonsson

Beslutet ska skickas till

Kommunens nämnder

Margaretha Alfredsson
Stadsdirektör

Lena Höök Gustafsson
Ekonomidirektör

Riktlinje för styrning och uppföljning av verksamhet som utförs av privata utförare

Beslutad av:
Kommunfullmäktige

Dokumenttyp:
Riktlinje

Diarienummer:
KS-2024/01109

Giltighetstid:
Tills vidare

Datum, paragraf för beslut:
2025-08-25, § XX]

Dokumentansvarig:
Kommunstyrelsen, ekonomi och styrning

Dokumentet styr:
Nämnder

Uppföljning
Senast 2029

Innehåll

Bakgrund 3

 Syfte..... 3

 Omfattning och avgränsning 3

 Vilka styrs av riktlinjen..... 3

 Begrepp och definitioner..... 4

Styrning av verksamhet där privata utförare verkar 4

Uppföljning och kontroll 5

Ansvar för att ge allmänheten insyn 6

Relaterade styrdokument 6

Bakgrund

Kommuner får enligt kommunallagen lämna över verksamhet till privata utförare.

Umeå kommun är ansvarig för den verksamhet kommunen bedriver. Detta gäller oavsett om kommunen bedriver verksamheten i egen regi eller väljer att upphandla en privat utförare som utför verksamheten.

Om kommunala verksamhet utförs av privata utförare, ska fullmäktige för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer som gäller för samtliga utförare av sådana angelägenheter (kommunallagen). I programmet ska det också anges hur fullmäktiges mål och riktlinjer ska följas upp och hur allmänhetens insyn i de privata utförarnas verksamhet ska tillgodoses.

Denna riktlinje motsvarar lagens krav på ett program.

Umeå kommuns krav på inköp och upphandling regleras i kommunens inköps- och upphandlingspolicy med tillhörande riktlinjer och regelverk. Denna riktlinje kompletterar kommunens upphandlings- och inköbspolicy.

Syfte

Syftet med riktlinjen är att säkerställa:

- att kommunstyrelse och nämnder utövar en tillfredställande styrning, kontroll och uppföljning av verksamhet där det finns privata utförare
- en likvärdig uppföljning, så långt det är möjligt, av alla utförare av verksamhet där det finns privata utförare (privata utförare och egen regi)
- allmänhetens insyn i verksamhet som bedrivs av privata utförare

Vilka styrs av riktlinjen

De av kommunens nämnder som har verksamhet som bedrivs av privata utförare styrs av riktlinjen.

Omfattning och avgränsning

Riktlinjen omfattar endast verksamhet där Umeå kommun är huvudman. Det vill säga verksamhet upphandlad enligt lag om offentlig upphandling (LOU), lag om upphandling av koncessioner (LUK) och konkurrensutsättning enligt lag om valfrihetssystem (LOV).

Riktlinjen omfattar inte fristående skolor eller förskolor. Fristående skolor och förskolor är verksamheter med egna huvudmän och upphandlas inte av kommunen. Något uppdrag eller

avtal finns inte mellan fristående skolor eller förskolor och kommunen. Huvudmannens ansvar för den utbildning som bedrivs i en fristående skola eller förskola är reglerat i skollagen och tillsynen av fristående skolor hanteras av staten.

Partnerskap med den ideella sektorn, föreningsbidrag samt stöd till sociala företag omfattas inte av riktlinjen.

Verksamhet som upphandlas och bedrivs av kommunägda bolag omfattas inte. Riktlinjen begränsar sig till sådan verksamhet som kommunen bedriver i förvaltningsform.

Begrepp och definitioner

Kommunalt huvudmannaskap - När en kommun är huvudman innebär det att det yttersta ansvaret för en verksamhet ligger hos kommunen, även om utförandet i vissa fall sker genom andra aktörer.

Privat utförare - är juridisk person som genom avtal tar hand om skötseln av en offentlig tjänst som annars hade kunna skötas av kommunen själv. Det offentliga står för ansvaret och ofta finansieringen, medan den privata parten sköter det praktiska genomförandet.

Leverantörer av generella varor och tjänster som inte är kommunala angelägenheter omfattas inte, som till exempel leverantörer av kontorsmaterial eller förbrukningsvaror. Organisationer och företag som utför mindre och enstaka tjänster åt kommunen omfattas inte heller av begreppet.

Egen regi – när kommunen driver en verksamhet inom sin organisationsstruktur med sin egen personal och sina resurser.

Styrning av verksamhet där privata utförare verkar

Kommunfullmäktige fastslår respektive nämnds grunduppdrag, mandat och ansvar. Kommunfullmäktige fastställer även kungörelse gemensamma inriktningsmål, program eller planer som kan vara riktade till enskilda nämnder. Kommunfullmäktige kan även fastställa tilläggsuppdrag som respektive nämnd ska utföra och återsrapportera till kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige kan även fastslå krav och riktlinjer som nämnderna har att följa när de utformar och genomför den verksamhet nämnden ansvarar för.

Varje nämnd ska inom sin verksamhetsplan eller i en separat upprättad plan för styrning och uppföljning av privata utförare tydliggöra hur nämnden avser styra och följa upp de utförare som nämnden anlitar. Nämndens krav på privata utförare ska vara hållbara över tid, tydliga, relevanta, och tillräckliga. Nämnden kan inte ställa högre kvalitetskrav på privata utförare än

de krav som ställs på egen verksamhet. De krav som nämnden lägger fast i sin plan påverkar upphandlingar och avtal som ligger framåt i tiden. Nämnden kan inte förändra krav utan att genomföra ny upphandling och omförhandla avtal.

Varje nämnd ansvarar för att i plan och avtal ställa krav på att privata utförare inom nämndens ansvarsområde bedriver verksamhet i enlighet med gällande lagar, förordningar och föreskrifter. Samt att privata utförare i tillämpliga delar följer mål, riktlinjer och styrande dokument som gäller i Umeå kommun och/eller för respektive nämnd. Vilka delar som är tillämpliga beskrivs i nämndens plan för styrning och uppföljning av privata utförare och konkretiseras i de avtal som kommunen tecknar med privata utförare.

Varje nämnd ska i tillämpliga delar beakta styrande dokument som är relevanta vid upphandling av privata utförare, exempelvis:

- Umeå kommuns Inköps- och upphandlingspolicy (tillsammans med riktlinjer och regler)
- Övriga kommunövergripande styrdokument som är relevanta för att tydliggöra kommunens krav och förhållningssätt (Mål, policys, program, planer, riktlinjer med mera.)
- Av nämnden antagna mål, riktlinjer och verksamhetsplan

Med syftet att ta till vara de privata utförarnas erfarenheter och kunskap bör nämnd, där det är tillämpligt, även föra dialog med leverantörsnätverk eller motsvarande innan nämnden fastställer plan för styrning och uppföljning. Restriktivitet i kravställandet ska vara rådande.

Uppföljning och kontroll

Varje nämnd ansvarar för att uppföljning och kontroll av privata utförare görs på ett strukturerat och systematiskt sätt. Uppföljningen ska så långt det är möjligt vara likvärdig uppföljningen av verksamhet i egen regi.

Varje nämnd ska inom sin verksamhetsplan eller i en separat upprättad plan för styrning och uppföljning av privata utförare beskriva hur nämnden avser att följa upp och kontrollera hur privata utförare som nämnden anlitar följer ingångna avtal. Nämnden ska även beskriva hur nämnden planerar att genomföra kontroller med syfte att identifiera eventuella avvikelser och oegentligheter. Nämnden ska även följa upp hur stor andel av respektive verksamhet som nämnden ansvarar för som utförs av privata utförare samt om det skett väsentliga förändringar i utförandet under året.

Ansvarig nämnd ska ha en beredskap ifall privata utförare upphör med verksamheten.

Kommunstyrelsen ska årligen redovisa för kommunfullmäktige hur kommunens nämnder under föregående år styrts, tillgodosett krav på insyn och följt upp de privata utförare som respektive nämnd anlitat. Kommunstyrelsen har ansvar och mandat för att lämna anvisning till kommunens nämnder om hur nämnderna ska återskapa till kommunstyrelse och kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen ska årligen i sammanställd form redovisa i vilken omfattning kommunens verksamheter utförts av privata utförare samt om det skett väsentliga förändringar under året, till exempel i årsredovisningen.

Ansvar för att ge allmänheten insyn

Varje nämnd ska inom sin verksamhetsplan eller i en separat upprättad plan för styrning och uppföljning av privata utförare beskriva hur nämnden tillförsäkrar sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnats över till privat utförare.

Nämnden ska därefter vid upphandling och avtalstecknande med privat utförare ställa krav som tydligt anger vilken information nämnden ska få ta del av samt när och hur nämnden kan få ta del av informationen. Syftet är att informationen ska göra det möjligt för nämnden att ge allmänheten insyn i hur uppdraget utförs. Informationen kan till exempel handla om:

- Verksamhetens kvalitet
- Avvikelser i verksamheten
- Verksamhetens arbete med ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet
- Privata utförares ekonomiska ställning
- Ägarförhållanden och företrädare

Utförare ska kunna lämna information när kommunen begär det. Nämnd kan inte ställa krav på överlämnande av information som innebär att privat utförare bryter mot lag eller annan författning.

Varje nämnd ska på lämpligt sätt vidarebefordra information från nämndens utförare till allmänheten.

Relaterade styrdokument

Beslutade av fullmäktige:

- Inköps- och upphandlingspolicy (revideras under 2025)
- Riktlinje för planeringsprocess (revideras under 2025)
- Planeringsdirektiv och budget

Riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare

2025-08-25

- Riktlinje för internkontroll (revideras under 2025/2026)

Beslutade av Kommunstyrelsen

- Regler för inköp och upphandling
- Anvisning nämndernas uppföljning

Beslutade av nämnd

- Nämndernas verksamhetsplaner
- Nämndernas egna planer för styrning och uppföljning av privata utförare
- Nämndernas internkontrollplaner

Kommunstyrelsen

Remiss - Revidering av riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare

Äldrenämnden yttrar sig över förslag till reviderad riktlinje för styrning och uppföljning av verksamhet som utförs av privata utförare.

Om kommunal verksamhet utförs av privata utförare, ska fullmäktige för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer som gäller för samtliga utförare av sådana angelägenheter. I Umeå kommun finns en av kommunfullmäktige antagen riktlinje som motsvarar lagens krav på ett program. Riktlinjen fastställdes i kommunfullmäktige 25 oktober 2021. En revidering av riktlinjen krävs, eftersom den nu gällande riktlinjen fastställdes under föregående mandatperiod. Även en förändring av lagen, vilken trädde i kraft 1 juli 2024, gör att vissa förändringar krävs.

Sammantaget ser nämnden positivt på föreslagna revideringar som görs för att stämma överens med nuvarande lagstiftning. Nämnden lämnar synpunkter på ett av tilläggen.

Tillägg i delen om uppföljning:

”Ansvarig nämnd ska göra en riskbedömning av konsekvenser ifall privata utförare upphör med verksamheten”.

Nämnden ser positivt på syftet med tillägget. Nämnden anser dock att det tydligare bör framgå i riktlinjen att ansvarig nämnd ska säkerställa att det finns en beredskap att hantera sådana situationer, och att tillägget i stället bör formuleras med fokus på det.

Pernilla Henriksson
Äldreomsorgsdirektör

Anna Bergström
Kvalitetschef

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

§ 145

Diariennr: KS-2024/01109

Revidering av riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare enligt bilaga 1.

Ärendebeskrivning

Fullmäktige beslutade under 2024 att riktlinjen för styrning och uppföljning av externa utförare ska revideras eftersom den ska ses över varje mandatperiod, men också på grund av ny lagstiftning. Enligt kommunallagen ska alla fullmäktige besluta om ett program för styrning och uppföljning av privata utförare. Från och med juni 2024 ska detta program gälla för styrning och uppföljning av alla verksamheter där det finns privata utförare det vill säga att det ska gälla även för verksamhet i egen regi. Umeå kommuns riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare motsvarar lagens krav på ett program.

Lagens intention är att alla utförare av kommunal verksamhet ska behandlas så likvärdigt som möjligt, oavsett om verksamheten bedrivs i egen regi eller av privata utförare. Det finns dock några skillnader mellan verksamhetsformerna som är viktiga att beakta. Med privata utförare tecknas ett avtal som är svårt att förändra under avtalsperioden. Nämnden kan inte förändra krav utan att genomföra ny upphandling och omförhandla avtal. Uppföljningen baseras också på sagda avtal.

Fullmäktige styr de egna nämnderna via planeringsdirektiv och budget, mål, policy, program, planer, riktlinjer med mera. Varje nämnd har sedan stor frihet att besluta om styrning och uppföljning av sitt eget

verksamhetsområde. Ansvarig nämnd bedömer vilka av delar dessa krav som ska omfatta privata utförare.

Föreslagna ändringar

Struktur och språk har setts över i riktlinjen. För att bättre harmoniera med språkbruk i lagstiftningen föreslås ett byte av terminologi. *Externa utförare* föreslås härnäst benämnas *privata utförare* i riktlinjen.

Riktlinjen ska sedan tidigare bestå av tre huvudsakliga delar. Den första delen rör styrning, den andra uppföljning och den tredje allmänhetens insyn. Dessa tre ska fortsatt finnas med, där den första och andra delen nu ska gälla alla utförare av verksamhet där det finns privata utförare. Delen om allmänhetens insyn omfattar fortsatt endast de privata utförarna.

Fullmäktige har redan ansvar för den övergripande styrningen och uppföljningen av kommunal verksamhet oavsett organisationsform. Nämnderna har ansvar för styrning och uppföljning inom sina respektive områden. Fullmäktiges och nämnders ansvar uttrycks i kommunallagen samt i ett antal styrande dokument i kommunen, som på olika sätt reglerar detta. För att inte behöva byta ut alla befintliga styrdokument för styrning och uppföljning av egen regi föreslås att riktlinjens huvudsakliga fokus är privata utförare. För att lagens intention om likabehandling av egenregi och privata utförare ska tydliggöras föreslås dock vissa tillägg och förändringar i riktlinjen.

För att tydliggöra riktlinjens syfte föreslås en ny rubrik. Se nedan:

Syftet med riktlinjen är att säkerställa:

- *att kommunstyrelse och nämnder utövar en tillfredställande styrning, kontroll och uppföljning av verksamhet där det finns privata utförare*
- *en likvärdig uppföljning, så långt det är möjligt, av alla utförare av verksamhet där det finns privata utförare (privata utförare och egen regi)*
- *allmänhetens insyn i verksamhet som bedrivs av privata utförare*

Under delen om styrning föreslås följande tillägg:

Nämnden kan inte ställa högre kvalitetskrav på privata utförare än de krav som ställs på egen verksamhet.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

Krav på privata utförare regleras i avtal. Vilka delar av kommunens eller nämndens mål och styrdokument som är tillämpliga beskrivs i nämndens plan för styrning och uppföljning av privata utförare och konkretiseras i de avtal som kommunen tecknar med privata utförare.

Under delen om uppföljning föreslås följande tillägg:

Uppföljningen [av de privata utförarna] ska så långt det är möjligt vara likvärdig uppföljningen av verksamhet i egen regi.

Tillägget syftar till att tydliggöra principen om likabehandling, med hänsyn taget till att egenregi och privata utförare delvis verkar under olika förutsättningar. Att förhållandena är olika innebär att uppföljningen inte alltid kan vara exakt lika. Däremot ska den, så långt det är möjligt, vara likvärdig.

Ansvarig nämnd ska ha en beredskap ifall privata utförare upphör med verksamheten.

Tillägget syftar till att säkerställa att nämnden har en god beredskap i händelse av att en privat utförare upphör med verksamheten.

Remissammanställning

Två nämnder har valt att lämna yttrande över förslaget till revidering av riktlinje för privata utförare, Individ- och familjenämnden samt Äldrenämnden. Tekniska nämnden som också har stor andel privata utförare har valt att inte yttra sig.

Individ och familjenämnden samt Äldrenämnden är i stort positiva till förslaget. Båda nämnderna föreslår att i stället för krav på att nämnder ska riskbedöma om det finns risk för att privata utförare kommer att upphöra med verksamheten bör det i stället krävas att det finns en beredskap för detta. Synpunkterna är beaktade i förslaget till reviderad riktlinje. Se förslag ovan. Nämndernas yttranden bifogas som bilaga.

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Förslag till riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

Bilaga 2. Yttranden från Individ- och familjenämnden samt äldre- och familjenämnden över förslaget till reviderad riktlinje

Beredningsansvariga

Sara Nordström, Lina Renfors, Dan Gideonsson

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Kommunstyrelsen beslutar enligt näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Beslutet ska skickas till

Kommunens nämnder

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

§ 221

Diariennr: KS-2024/01109

**Revidering av riktlinje för styrning och uppföljning
av privata utförare****Förslag till beslut**

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare enligt bilaga 1.

Ärendebeskrivning

Fullmäktige beslutade under 2024 att riktlinjen för styrning och uppföljning av externa utförare ska revideras eftersom den ska ses över varje mandatperiod, men också på grund av ny lagstiftning. Enligt kommunallagen ska alla fullmäktige besluta om ett program för styrning och uppföljning av privata utförare. Från och med juni 2024 ska detta program gälla för styrning och uppföljning av alla verksamheter där det finns privata utförare det vill säga att det ska gälla även för verksamhet i egen regi. Umeå kommuns riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare motsvarar lagens krav på ett program.

Lagens intention är att alla utförare av kommunal verksamhet ska behandlas så likvärdigt som möjligt, oavsett om verksamheten bedrivs i egen regi eller av privata utförare. Det finns dock några skillnader mellan verksamhetsformerna som är viktiga att beakta. Med privata utförare tecknas ett avtal som är svårt att förändra under avtalsperioden. Nämnden kan inte förändra krav utan att genomföra ny upphandling och omförhandla avtal. Uppföljningen baseras också på sagda avtal.

Fullmäktige styr de egna nämnderna via planeringsdirektiv och budget, mål, policys, program, planer, riktlinjer med mera. Varje nämnd har sedan stor frihet att besluta om styrning och uppföljning av sitt eget

Umeå kommun**Protokollsutdrag**Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

verksamhetsområde. Ansvarig nämnd bedömer vilka av delar dessa krav som ska omfatta privata utförare.

Föreslagna ändringar

Struktur och språk har setts över i riktlinjen. För att bättre harmoniera med språkbruk i lagstiftningen föreslås ett byte av terminologi. *Externa utförare* föreslås härnäst benämnas *privata utförare* i riktlinjen.

Riktlinjen ska sedan tidigare bestå av tre huvudsakliga delar. Den första delen rör styrning, den andra uppföljning och den tredje allmänhetens insyn. Dessa tre ska fortsatt finnas med, där den första och andra delen nu ska gälla alla utförare av verksamhet där det finns privata utförare. Delen om allmänhetens insyn omfattar fortsatt endast de privata utförarna.

Fullmäktige har redan ansvar för den övergripande styrningen och uppföljningen av kommunal verksamhet oavsett organisationsform. Nämnderna har ansvar för styrning och uppföljning inom sina respektive områden. Fullmäktiges och nämnders ansvar uttrycks i kommunallagen samt i ett antal styrande dokument i kommunen, som på olika sätt reglerar detta. För att inte behöva byta ut alla befintliga styrdokument för styrning och uppföljning av egen regi föreslås att riktlinjens huvudsakliga fokus är privata utförare. För att lagens intention om likabehandling av egenregi och privata utförare ska tydliggöras föreslås dock vissa tillägg och förändringar i riktlinjen.

För att tydliggöra riktlinjens syfte föreslås en ny rubrik. Se nedan:

Syftet med riktlinjen är att säkerställa:

- *att kommunstyrelse och nämnder utövar en tillfredställande styrning, kontroll och uppföljning av verksamhet där det finns privata utförare*
- *en likvärdig uppföljning, så långt det är möjligt, av alla utförare av verksamhet där det finns privata utförare (privata utförare och egen regi)*
- *allmänhetens insyn i verksamhet som bedrivs av privata utförare*

Under delen om styrning föreslås följande tillägg:

Nämnden kan inte ställa högre kvalitetskrav på privata utförare än de krav som ställs på egen verksamhet.

Umeå kommun**Protokollsutdrag**Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

Krav på privata utförare regleras i avtal. Vilka delar av kommunens eller nämndens mål och styrdokument som är tillämpliga beskrivs i nämndens plan för styrning och uppföljning av privata utförare och konkretiseras i de avtal som kommunen tecknar med privata utförare.

Under delen om uppföljning föreslås följande tillägg:

Uppföljningen [av de privata utförarna] ska så långt det är möjligt vara likvärdig uppföljningen av verksamhet i egen regi.

Tillägget syftar till att tydliggöra principen om likabehandling, med hänsyn taget till att egenregi och privata utförare delvis verkar under olika förutsättningar. Att förhållandena är olika innebär att uppföljningen inte alltid kan vara exakt lika. Däremot ska den, så långt det är möjligt, vara likvärdig.

Ansvarig nämnd ska ha en beredskap ifall privata utförare upphör med verksamheten.

Tillägget syftar till att säkerställa att nämnden har en god beredskap i händelse av att en privat utförare upphör med verksamheten.

Remissammanställning

Två nämnder har valt att lämna yttrande över förslaget till revidering av riktlinje för privata utförare, Individ- och familjenämnden samt Äldrenämnden. Tekniska nämnden som också har stor andel privata utförare har valt att inte yttra sig.

Individ och familjenämnden samt Äldrenämnden är i stort positiva till förslaget. Båda nämnderna föreslår att istället för krav på att nämnder ska riskbedöma om det finns risk för att privata utförare kommer att upphöra med verksamheten bör det istället kravställas att det finns en beredskap för detta. Synpunkterna är beaktade i förslaget till reviderad riktlinje. Se förslag ovan. Nämndernas yttranden bifogas som bilaga.

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Förslag till riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

Bilaga 2. Yttranden från Individ- och familjenämnden samt äldre- och familjenämnden över förslaget till reviderad riktlinje

Beredningsansvariga

Sara Nordström, Lina Renfors, Dan Gideonsson

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet ska skickas till

Kommunens nämnder

Tjänsteskrivelse

2025-06-12

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diariennr: KS-2024/01110

Riktlinjer för kraftverksamhet

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att:

- fastställa riktlinjer för kraftverksamhet
- ansvar för kraftverksamheten infogas kommunstyrelsens reglemente enligt förslag i tjänsteskrivelsen

Ärendebeskrivning

Umeå kommun äger 25,85 % av kraftproduktionen i Stornorrfor kraftstation genom s.k. andelskraft. Vattenfall är majoritetsägare och har huvudansvaret för driften av kraftstationen och den fysiska produktionen. Kommunen ansvarar för försäljning av hela den egna andelsproduktionen. Samtidigt inhandlas också den egna elförsörjningen. Kommunen är på så sätt både elproducent, elkonsument och elförsäljare.

Då kraftverksamheten har ett betydande värde för kommunen är verksamheten, och beslut om den, av en sådan principiell karaktär att riktlinjer ska beslutas av fullmäktige.

Tidigare riktlinje beslutades 2007 och översynen av dokumentet har resulterat i revidering av struktur och text för ökad läsbarhet. I enlighet med riktlinje för styrdokument har riktlinjen också reviderats så att aktiverande och organiserande styrning minskats.

Revidering av kommunstyrelsens reglemente

Det är kommunstyrelsen som har ansvar för kraftverksamheten. Nämndernas ansvar och mandat fördelas formellt i reglemente för styrelse och nämnder. I nuvarande reglemente saknas kommunstyrelsens ansvar för kraftverksamheten. Eftersom verksamheten har ett betydande värde för kommunen föreslås att följande text infogas i kommunstyrelsens reglemente

"ansvar för att organisera, bedriva, styra, kontrollera och följa upp kraftverksamheten."

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2024/01110

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Förslag riktlinjer för kraftverksamhet

Beredningsansvariga

Anna-Karin Nilsson, Olof Jansson, Sara Nordström

Beslutet ska skickas till

Anna-Karin Nilsson

Margaretha Alfredsson
Stadsdirektör

Lena Höök Gustafsson
Ekonomidirektör

Riktlinje för kraftverksamhet

Beslutad av:
Fullmäktige

Dokumenttyp:
Riktlinje

Diarienummer:
KS-2024/01110

Giltighetstid:
Tills vidare

Datum, paragraf för beslut:
2025-08-25, § XX]

Dokumentansvarig:
Kommunstyrelsen, ekonomi och styrning

Dokumentet styr:
Kommunstyrelsen

Uppföljning:
Senast 2030

Bakgrund

Umeå kommun äger 25,85 % av kraftproduktionen i Stornorrfors kraftstation genom s.k. andelskraft. Vattenfall är majoritetsägare och har huvudansvaret för driften av kraftstationen och den fysiska produktionen.

Andelskraft är den del av produktionen i Stornorrfors som Umeå kommun har rätt till enligt avtal med Vattenfall. Ett avtal som enligt vattenlagen är en form av gemensamt företagande grundad på äganderätten till fallrättigheter. Avtalet berättigar till andel i kraftproduktionen (andelskraft) och förpliktigar att bidra till kostnaderna för kraftanläggningens utförande och drift, allt i förhållande till sin andel av anläggningen. Kommunen ansvarar för försäljning av hela den egna andelsproduktionen. Samtidigt inhandlas också den egna elförsörjningen.

Då kraftverksamheten har ett betydande värde för kommunen är verksamheten, och beslut om den, av en sådan principiell karaktär att riktlinjer ska beslutas av fullmäktige.

Syfte

Syftet med riktlinjen är att:

- ange krav och principer för kraftverksamheten

Vilka styrs av riktlinjen

Kommunstyrelsen har ansvaret för kraftverksamheten och ska följa riktlinjen

Begrepp och definitioner

Med kraftverksamhet menas hela verksamhetsområdet där kommunen är elproducent, elkonsument och elförsäljare.

Med elhandelsverksamhet avses den del av kraftverksamheten som bedriver försäljning och inköp samt finansiell förvaltning för att hantera riskerna i elhandeln med hjälp av elderivat.

För övriga begrepp och definitioner se bilaga 1

Krav på kraftverksamheten

Med anledning av de stora ekonomiska värden och inkomstillskott för kommunen som andelskraften innebär är driften och ekonomin för kraftstationen i Stornorrfors av särskild vikt. Kommunstyrelsen skall därför kontinuerligt föra dialog med Vattenfall i syfte att bevaka kommunens intressen samt vara delaktiga i arbetet för en effektiv produktion.

Kraftverksamheten ska förvaltas så att ett långsiktigt maximalt resultat uppnås.

Elhandelsverksamhet, risker och rapporter

Kommunens andelskraft representerar en genomsnittlig årsproduktion om ca 650 GWh. Kommunen ansvarar för försäljning av hela den egna andelsproduktionen. Kommunens kraftverksamhet har också som ett av sina syften att administrera och inhandla kommunens egen elförsörjning.

Kommunen säljer sin fysiska andelsproduktion till elspotpris som varierar kraftigt över dygnet, veckan och året. Intäkterna från produktionen varierar därmed beroende på vattentillgång och marknadspris. På samma sätt varierar även det dagliga inköpspriset för kommunens egen användning för den del som är osäkrad.

Hela produktionsvolymen (bruttovolymen) skall förvaltas i en Produktionsportfölj medan förvaltningen av kommunens elbehov utgör en egen portfölj benämnd Inköpsportfölj. Genom att separera portföljerna på detta sätt skapas möjligheter att, inom givna mandat, dra maximal fördel av den finansiella elmarknaden och optimera verksamheten.

All form av finansiell verksamhet innebär ett visst mått av risktagande och måste därför också accepteras i kommunal verksamhet. Riskerna i elhandeln skall hanteras bland annat genom en aktiv och effektiv förvaltning med hjälp av elderivat. Riskhanteringen skall hanteras i ett av kommunstyrelsen beslutat styrdokument. Utgångspunkten för riskregler, handläggning och kontroller är att få stabilitet i elhandelsverksamheten genom ett professionellt och genomtänkt agerande.

Ansvar och återrapportering

Enligt reglemente för styrelse och nämnder är det kommunstyrelsen som ansvarar för att organisera, bedriva, styra, kontrollera och följa upp kraftverksamheten.

Återrapportering till fullmäktige sker främst genom delårsbokslut och årsredovisning.

Relaterade styrdokument

- Regler för elhandel fastställda av kommunstyrelsen
- Reglemente för styrelse och nämnder beslutad av fullmäktige

Revideringshistorik

Datum	Darienummer	
-------	-------------	--

Riktlinje för kraftverksamhet

2025-08-28

2025-08-25	KS-2024/01110	Riktlinje för kraftverksamhet
2007-08-27	KS000398/2007	Riktlinje för kraftverksamhet
2000-11-27 §152		Riktlinjer för förvaltning av Umeå kommuns elkraftproduktion

Bilaga 1: DEFINITIONER

- **Andelsproduktion** är den del av produktionen i Stornorrfors som Umeå kommun har rätt till p.g.a. sitt andelskraftsavtal med Vattenfall. Ett avtal som enligt vattenlagen är en form av gemensamt företagande grundad på äganderätten till fallrättigheter och som berättigar till andel i kraftproduktionen (andelskraft) och skyldig att bidra till kostnaderna för kraftanläggningens utförande och drift, allt i förhållande till sin andel i den vattenkraft som skall tillgodogöras vid anläggningen.
- **GWh**, gigawatt timme, är ett energimått. Kommunens andel av Stornorrfors produktion är för ett normalår ca 650 Gwh (= 650 000 MWh = 650 000 000 kWh).
- **Spotpris** är pris för fysisk elkraft som dagligen sätts på Nord Pool för varje timma under kommande dygn.
- **Elderivat** är samlingsnamn för finansiella instrument som används vid riskhantering.
- **Produktionsportföljen** utgörs av samtliga elderivatavtal som Umeå Kommun ingått med aktörer på den finansiella elmarknaden i syfte att förvalta kommunens produktionsandelar.
- **Inköpsportföljen** utgörs av samtliga elderivatavtal som Umeå Kommun ingått med aktörer på den finansiella elmarknaden i syfte att förvalta inköp av kommunens elbehov.
- Med **finansiella risker** avses den osäkerhet om framtida ekonomiska utfall som konsekvens av dagens agerande. Risk kan således innebära såväl positivt som negativt utfall. Riskerna skall hanteras med elderivat vars användning skall regleras.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

§ 146

Diariennr: KS-2024/01110

Riktlinjer för Umeå kommuns kraftverksamhet

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa riktlinjer för kraftverksamhet

att ansvar för kraftverksamheten infogas kommunstyrelsens reglemente enligt förslag i tjänsteskrivelsen.

Ärendebeskrivning

Umeå kommun äger 25,85 % av kraftproduktionen i Stornorrfors kraftstation genom s.k. andelskraft. Vattenfall är majoritetsägare och har huvudansvaret för driften av kraftstationen och den fysiska produktionen. Kommunen ansvarar för försäljning av hela den egna andelsproduktionen. Samtidigt inhandlas också den egna elförsörjningen. Kommunen är på så sätt både elproducent, elkonsument och elförsäljare.

Då kraftverksamheten har ett betydande värde för kommunen är verksamheten, och beslut om den, av en sådan principiell karaktär att riktlinjer ska beslutas av fullmäktige.

Tidigare riktlinje beslutades 2007 och översynen av dokumentet har resulterat i revidering av struktur och text för ökad läsbarhet. I enlighet med riktlinje för styrdokument har riktlinjen också reviderats så att aktiverande och organiserande styrning minskats.

Revidering av kommunstyrelsens reglemente

Det är kommunstyrelsen som har ansvar för kraftverksamheten. Nämndernas ansvar och mandat fördelas formellt i reglemente för styrelse och nämnder. I nuvarande reglemente saknas kommunstyrelsens ansvar för kraftverksamheten. Eftersom verksamheten har ett betydande värde för kommunen föreslås att följande text infogas i kommunstyrelsens reglemente

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-08-12

”ansvar för att organisera, bedriva, styra, kontrollera och följa upp kraftverksamheten.”

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Förslag riktlinjer för kraftverksamhet

Beredningsansvariga

Anna-Karin Nilsson, Olof Jansson, Sara Nordström

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Kommunstyrelsen beslutar enligt näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Beslutet ska skickas till

Anna-Karin Nilsson

Umeå kommun**Protokollsutdrag**Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

§ 222

Diariennr: KS-2024/01110

Riktlinjer för Umeå kommuns kraftverksamhet**Förslag till beslut**

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa riktlinjer för kraftverksamhet

att ansvar för kraftverksamheten infogas kommunstyrelsens reglemente enligt förslag i tjänsteskrivelsen.

Ärendebeskrivning

Umeå kommun äger 25,85 % av kraftproduktionen i Stornorrfors kraftstation genom s.k. andelskraft. Vattenfall är majoritetsägare och har huvudansvaret för driften av kraftstationen och den fysiska produktionen. Kommunen ansvarar för försäljning av hela den egna andelsproduktionen. Samtidigt inhandlas också den egna elförsörjningen. Kommunen är på så sätt både elproducent, elkonsument och elförsäljare.

Då kraftverksamheten har ett betydande värde för kommunen är verksamheten, och beslut om den, av en sådan principiell karaktär att riktlinjer ska beslutas av fullmäktige.

Tidigare riktlinje beslutades 2007 och översynen av dokumentet har resulterat i revidering av struktur och text för ökad läsbarhet. I enlighet med riktlinje för styrdokument har riktlinjen också reviderats så att aktiverande och organiserande styrning minskats.

Revidering av kommunstyrelsens reglemente

Det är kommunstyrelsen som har ansvar för kraftverksamheten. Nämndernas ansvar och mandat fördelas formellt i reglemente för styrelse och nämnder. I nuvarande reglemente saknas kommunstyrelsens ansvar för kraftverksamheten. Eftersom verksamheten har ett betydande värde för kommunen föreslås att följande text infogas i kommunstyrelsens reglemente

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

”ansvar för att organisera, bedriva, styra, kontrollera och följa upp kraftverksamheten.”

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Förslag riktlinjer för kraftverksamhet

Beredningsansvariga

Anna-Karin Nilsson, Olof Jansson, Sara Nordström

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet ska skickas till

Anna-Karin Nilsson